

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ
ТІЛДЕРДІ ДАМУ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ЖҰМЫС КОМИТЕТІ
Ш.ШАЯХМЕТОВ АТЫНДАҒЫ ТІЛДЕРДІ ДАМУДЫҢ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҮЙЛЕСТІРУ- ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ**

**ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫНЫҢ
ТАРИХИ ЖӘНЕ ҚАЗІРГІ АТАУЛАРЫ**

Астана, 2017

ӘОЖ 811.512.122

ҚБЖ 81. 2Қаз-3

Ш 97

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі
Тілдерді дамыту және қоғамдық-саяси жұмыс комитетінің
тапсырмасы бойынша шығарылды

Редакциялық алқа:

Ғ.С. Мелдешов – Мәдениет және спорт министрлігі Тілдерді дамыту және қоғамдық-саяси жұмыс комитеті төрағасының орынбасары

Г.М. Құбашева – Нормативтік-лингвистикалық жұмыстар басқармасының басшысы

Е.Е.Тілешов – Ш.Шаяхметов атындағы тілдерді дамытудың республикалық үйлестіру-әдістемелік орталығының директоры, филология ғылымдарының кандидаты.

«Шығыс Қазақстан облысының тарихи және қазіргі атаулары» / «Қазақстанның болашағы – қазақ тілінде» республикалық семинарының қатысушыларына арналған материалдар // Құрастырушылар: С.А.Итеғұлова, Д.Н.Жарылғасын. - Астана, 2017 жыл – 174 бет.

Бұл жинақта Шығыс Қазақстан облысындағы ономастикалық ахуалға талдау жасалған. Ономастикалық атаулар беруді жетілдіру мақсатында дайындалған әдістемелік ұсынымдар сала мамандарына арналады.

ISBN 978-9965-23-422-4

АЛҒЫСӨЗ

Қазақстан Республикасында Тілдерді қолдану мен дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында белгіленген мақсаттар мен міндеттердің бірі кезең-кезеңімен қоғам өмірінің негізгі салаларында тіл мәдениетінің нормативтік құқықтық базасын жетілдіру арқылы географиялық объектілердің атауларын мемлекеттік тілде жазу, оны орыс және басқа да тілдерде транслитерациялаудың ережелерін әзірлеу, көрнекі ақпараттар мен жарнама мәтіндерін рәсімдеуді біріздендіру мен үйлестіру және бақылау болып табылады. Осы мақсат-міндеттерге қол жеткізу үшін 2013 жылдың 21 қаңтарында «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ономастика мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң қабылданды.

Осы заң мен одан туындайтын нормативтік құқықтық актілер негізінде ономастика саласындағы жұмысты жүйелеуді және үйлестіруді одан әрі дамыту мәселесін шешудің жолдары үнемі жетілдірілуде.

Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретінде дамуы, ұлттық және елдік құндылықтарды қалыптастыру ономастика саласымен тікелей байланысты екендігі белгілі. Бұл бағытта ширек ғасырдай уақыт мақсатты жұмыстар атқарылғаны да мәлім, дегенмен әлі де атқарылар шаруалар жетерлік.

Ономастикалық жұмыстарды жүйелендіру үшін бірнеше ортақ тұжырымдарды қалыптастырғанымыз жөн. Мұндай тұжырымдар ономастикалық жұмыстарды жүргізудегі объективтілікке, ашықтыққа, сарабалдыққа қол жеткізіп, тарихи әділеттілікті қалпына келтіруге, тәуелсіздік құндылықтарын насихаттауға үлкен көмегін тигізеді.

Біріншіден, еліміздегі жер-су аттарына өзінің тарихи атауларын беру мәселесі жүйелі және үнемі жүргізілуі тиіс. Бұл ретте көптеген қалаларға, аудандарға, елді мекендерге тарихи атаулары қайтарылды. Дегенмен, еліміздің бірқатар облыстарында кешегі отаршылдық, кеңестік саясаттан қалған атаулар әлі де жүздеп саналады.

Біз зерделеу нысаны ретінде алып отырған **Шығыс Қазақстан**

облысында Ленин – 43 (оның ішінде 41 көше, 1 ауыл, 1 ауылдық округ), Совет – 54 (оның ішінде 54 көше), Октябрь – 33 рет (оның ішінде 31 көше, 1 ауыл, 1 ауылдық округ) рет кездеседі. Біз бұл арада тек кеңестік атаулар жөнінде ғана айтып тұрмыз. Ал патшалық заманнан, одан бері де әртүрлі саяси науқандар кезеңдерінен қалған Алексеевка, Николаевка, Антоновка, Коммунистическая, Пролетарская, Пятилетка, Семилетка, 25 лет Октября, 40 лет Октября, 50 лет Октября, 60 лет Октября, 21 партсъезда, 22 партсъезда, 30 лет ВЛКСМ, 50 лет ВЛКСМ, 60 лет ВЛКСМ, 50 лет Каз ССР, Буденновка, Комсомольская, Пионерская, Целинная т.с.с. атаулар облыс аудандарында түгелге дерлік ұшырасады.

Бұлармен қоса Маркс, Энгельс, Бауман, Киров, Тухачевский, Урицкий, Фрунзе, Котовский, Дзержинский, Калинин тағы да басқа коммунист көсемдер мен қайраткерлердің есімдері ауылдарда, қала көшелерінде самсап тұр.

Осындай әбден **идеологиялық тұрғыдан ескірген** атаулардың әлі күнге дейін өзгертілмеуі ономастикалық жұмыстарды қарқынды етуді бәрімізден талап ететіні түсінікті.

Екіншіден, қайта атау немесе жаңадан атау беру кезінде халықпен санасу, көпшіліктің пікірін ескеру бойынша аудан, облыс деңгейінде жүйелі жұмыстар жасалуы керек. Ономастикалық атаулар беру мәселесі жершілдіктен, рушылдықтан, ата жарыстырудан аулақ тұрып, **елдік мүдде тұрғысынан қарастырылуы аса қажет.**

Үшіншіден, қазіргі таңда өлкетануға байланысты көптеген еңбектер жарық көруде. Осындай зерттеулердің нәтижелері жергілікті өңірлерде теледидар, баспасөз, интернет сайттары арқылы халыққа кеңінен насихатталуы тиіс. Ономастикалық атаулар жай ғана көше көрсеткіштері немесе елді мекен атаулары емес, еліміздің бай тарихының, табиғатының шежіресі екені көпшілікке жеткізілуі тиіс. Бұл – бір жағынан тарихқа, атамекенге құрмет, екінші жағынан өскелең ұрпақ үшін аса қажет өнегелі іс.

Біз – бір халық, бір мемлекетпіз. Сондықтан да қазақтың жері де, мәдениеті де ұлы тұлғалары да баршамызға ортақ. Мәселен, Ақмешіт атауы Қызылордаға, Қазығұрт Шымкентке, Ұлытау Қарағандыға ғана қатысты емес. Сол сияқты айталық, Дина Нұрпей-

ісова есімі тек Атырау облысында, Ғабит Мүсірепов тек Солтүстік Қазақстан облысында, Ілияс Жансүгіров тек Алматы облысында ғана емес, еліміздің барлық өңірінде ескерілуі тиіс. Қазақ – елі де, жері де, тарихы да, тілі мен мәдениеті де ортақ біртұтас ұлт. Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев: *«Қазақтың бүкіл тарихы – бірігу тарихы, тұтастану тарихы. Қазақ – тек бірігу, бірлесу жолында келе жатқан халық»* деп арнайы атап өтті.

Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретінде дамуы, әлемдік геосаяси кеңістіктен өзінің лайықты орнын алуы баршамыз үшін қандай мақтаныш болса, тарихымызды тану мен құрметтеу де елдің абыройын асыратын мәселе. Осы тараптан келгенде Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев стратегиялық маңызы зор орасан идеяларды ұсынды. Ол – Елбасы тарапынан айтылған **«Ұлы дала елі»**, **«Мәңгілік ел»** сияқты ауқымды елдік мұраттар. Осындай маңызы өте ерекше атаулар ономастикалық кеңістіктен лайықты орынға ие болғаны жөн. Мысалы, **«Ұлы дала елі»** даңғылы, **«Мәңгілік ел»** саябағы деп атаса, қандай жарасымды.

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі Тілдерді дамыту және қоғамдық-саяси жұмыс комитетінің тапсырмасымен даярланған осы жинақ ономастика саласында қордаланған мәселелерге ортақ көзқарас қалыптастыру мақсатын көздейді.

ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ӨЛКЕСІНІҢ ТОПОНИМИКАЛЫҚ АХУАЛЫ

Шығыс Қазақстан облысы - еліміздің солтүстік-шығысындағы әкімшілік-аумақтық бөлік. Ол 1932 жылы 10-наурызда құрылған. Ал 1997 жылы 23 мамырдағы № 3528 Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен облыс құрамына таратылған Семей облысының территориясы қосылды. Шығыс Қазақстан облысының жер бедері өте күрделі, жануарлар дүниесі өте бай. Сонымен бірге топонимикалық кеңістігі де әрқелкі болып келеді. Еліміз егемендігін алған тұста көптеген тарихи атаулар қайта оралып, халық өткеніне үңіле бастағанын білеміз. Қазақстанның шығыс, солтүстік-шығыс өңірлерінде славян тілінен енген географиялық атаулар көп ұшырасады. Шығыс Қазақстан облысындағы жер-су атаулары туралы да ғалымдар көп ізденістер жасап, біраз құнды дүниелерді жазды. Көрнекілік үшін, география ғылымдарының докторы, профессор Қ.Т. Сапаровтың «Қазақстанның шығыс, солтүстік-шығыс өңірлерінде кездесетін славян тілінен енген географиялық атаулар» атты мақаласын /1/ толық ұсынғанды жөн көрдік:

«Қазақ жерінің көп қабатты топонимиялық жүйесінде славян тілінен енген географиялық атаулар ауқымды орын алады. Сан ғасырға созылған қазақ-орыс халықтары арасындағы қарым – қатынас өз өрнегін географиялық атауларға түрлі қырынан сала білген. Топонимдердің пайда болу, өзгеру құбылыстары қазір қоғамдық пікірде қайта екшелеп, сын көзбен қаралып, жаңаша мәнге ие болуда.

Қазақстан мен Ресей арасындағы әрқилы қарым-қатынас басталысымен-ақ географиялық жаңаша жер атаулары біртіндеп пайда болып, жыл өткен сайын молыға түсті. Қазақ жеріндегі топонимикалық атаулар тарихында дәл осы кездегідей жер атауларының жылдам өзгеріп отыру құбылысы болған емес /2/.

Топонимикалық атаулар жөнінде Қазақстанның Ресейге қосылу тарихының ел билеу жүйесінде патша өкіметі орнатқан әрі терең ойластыра ұстанған үш түрлі кезеңдерін алмақ керек. Бұдан қазақ даласын біртіндеп асықпай отарлаудағы қолданған айла-шаралардың эволюциялық даму жолы, әсіресе, отаршылдық мазмұнда

қойылған географиялық жер атауларының біртіндеп ену молая түсу әрекеттерінің болмысы айқын көрінеді.

Қазақстанның Ресейге қосылуы кірме топонимдердің орын тебе бастауына негізгі тірек болды. Орыс географиялық атауларының бұдан кейінгі кездерде молая беруі Қазақстан мен Ресей арасындағы әр алуан тарихи қарым-қатынастарға тікелей байланысты болып отырды. Алайда, қазақ-орыс халықтары арасындағы тілдік, әлеуметтік байланыс үдерістері әлдеқайда бұрын басталған /3/.

XVI ғасырдың өзінде Ресей қазақ даласына өз назарын аудара бастаған. Орта Азия мен Шығыс мемлекеттерімен шекаралас жатқан қазақ жерлері арқылы ірі сауда жолдары өткен. Шығыс (Қытай, Үндістан т.б.) пен батысты байланыстыратын саяси және экономикалық маңызы зор қазақ жерлерінің Ресейге қосылуы Ресейдің шығыстағы сауда, экономикалық және саяси, әскер жағдайын жақсартта түсетіні анық еді. Сонымен қатар, қазақ халқының сол кездегі ауыр жағдайы, Жоңғар хандығы төңірегінен қауіп-қатер орыс және қазақ мемлекеттерінің өзара жақындай түсуіне себеп болды /4/. 1682 жылы Ресей мемлекеті тағына отырған Петр бірінші табиғат байлығы мен алтын қорының молдығы туралы естіп, Каспий теңізі мен Қазақстан жазықтары арқылы Азия елдеріне апаратын теңіз және құрлық жолдарының Ресей үшін маңыздылығын жоғары бағалады. Ол 1713 жылдан бастап жыл сайын ерекше тапсырма – Қырғыз және Түркістан далаларынан барлық азиялық елдерге «кілт пен қақпалар» табуға адамдар жіберіп отырды. Осының негізінде Қазақстанның шығыс, солтүстік -шығыс аумақтарында Ертіс казактары линиясы деген атқа ие болған бекіністер жүйесі пайда болды /5/. Қазақстан аумағында алғашқы орыс елді мекендері пайда болды. Орыс елді мекендеріне орысша атаулар қойылып, қазақ топонимиясы құрамында орыс тілінен енген топонимдер пайда бола бастады. Мысалы, 1720 жылы М.И.Лихарев бастаған ресейлік экспедицияның келуімен Үлбі өзенінің Ертіске құйған жерінде атын «устье каменных гор» тіркесінен алған Усть-Каменогорская бекінісінің іргетасы қаланды /6/. 1765 жылы өртеніп кеткен бұл бекініс қайта салынған еді. Жергілікті тұрғындар бекініс атын өз тіліне икем-

деп «Өскемен» деп атап кетті. 1712 жылы патшалық өкімет кезінде діни қудалаудан Польшаға қашқандарды отанына қайтуға шақырған жаңа жарлық шығарды. Польшадан қайтқандарға тұруға 1760 жылғы жарлықта көрсетілген мекендер ұсынылды. Осының негізінде, әскери күштің көмегімен Алтайда “поляктар” елді мекендері пайда болды. Бұл жөніндегі мәліметтер М. Швецованың «*Поляки Змеиногорского округа*» атты мақаласында (1899) жан-жақты баяндалған /3/. Катонқарағай ауданына қарасты *Поляковка* елді мекен атауының сыры осыдан ашылады. 1764 жылы *Лосиха, Секисовка, Шемонаиха* және *Бобровканың* негізі қаланды. Кейінірек бұлардан *Малое Убинка, Быструха, Черемшанка, Тарханка* және т.б. селолары бөлініп шықты. Екатерина II 1796 жылдың өзінде қазіргі Зырян қаласы маңында елді мекендер тұрғызу туралы жарлық шығарған еді. Осының нәтижесінде Уба шаруалары өз тұрақтарын тастап казактар бақылаумен қонысталмаған жерлерге кете бастады. Көп ұзамай Алтай таулы округы картасында *Парыгино, Снегирево, Кондратьево, Богатырево, Соловьево, Соломоновка* т.с. селолар пайда болды. 1726 жылы Орал тау-кен өндірісі қызметкері Акинфий Демидов Алтайда алғашқы кен өндіріс орындары мен зауыттардың негізін салып, Колываново – Воскресенский деп атады /6/.

А.Принтцаның анықтауы бойынша орыс қабаты моңғол қабатынан соң, XVIII ғасырдың бірінші жартысынан бастап ене бастады /7/. Орыс тілінен енген атаулар туралы тарихи-географиялық деректер алдыңғы тарауда көрсетілген. XVIII ғ. Ресей империясы Ертіс өзенін бойлай бекіністерді салу арқылы отарлау саясатын жүргізе бастады. Ертіс бойындағы казактар үшін жеңілдіктер сақталып, көпшілігі бекіністерде тұрақтап қалып қойды. Н.Е. Бекмаханова XVIII ғасырдың 50-ші жылдарында әскери шебі бойындағы казактардың саны 2 мың адамға жетті деп жазады /8/.

Ертіс өңірін отарлау, бекіністер салу, жергілікті халықтардың өмірі туралы нақты деректер Г.Катанаев, Н.Г.Апполова, Ф.Усов, П.П. Румянцев, Ф. Щербинаның еңбектерінде көрініс тапқан. П.П. Румянцев XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың басында казак қоғамының қоғамдық-саяси тұрмысын сипаттай отырып: “Бұдан

әрі қырғыз (қазақ) халқының өз тарихы жоқ, әр ауылдық бұратана адамдардың тарихы” деп жазады /9/.

Орыс атауларының пайда болу үдерісі аумақтарды да қамтыды. Сондықтан славян тілінен енген географиялық атауларға көптеп мысал келтіруге болады: *Луговое, Садовое, Горкунково, Трехгорное, Волчанка, Березовка, Новоильинка, Троиницкое, Каменка, Восточное, Веселое, Белоусовка, Вознесенка, Игоровка, Белогорский, Солнечное, Орловка, Средигорное* т.б. Ресейден, Украинадан қоныс аударуы бұқаралық сипатқа ие болды. XX ғасырдың басында Павлодар уезінде 220 қоныс аударушылар селолары пайда болды /10/. Ф.А. Шербина зерттеулерінде 3793 географиялық нысандар анықталған /11/. Қоныс аудару нәтижесі Ертіс – Баянаула өңірінде орыс, украин т.б. тілдерден енген елді мекен атауларын қалыптастырды. Патша үкіметінің белгісі, император Романовтар әулетіне байланысты: *Романовка, Николаевка, Алексеевка, Еленовка, Ириновка, Татьянаовка, Борисовка, Ольгино, Наташино, Павлодар* (Павелға сыйлық) сынды антропотопонимдер атаулары пайда болды. Дала губернаторлары болған Надаров, Галкин, атымен *Надаровка, Галкина*, ал *Милорадовка* – қоныстану жөніндегі губерниялық бастық Милородовтың құрметіне аталған. *Заборовка* – уездік қоныс аударушылар бастығы Заборовскийдің, *Доннинка* мен *Раевка* – Заборовскийдің Домна және Рая атты қыздарының, ал *Софиевка* – оның әйелі Софияның есіміне байланысты аталған. Неміс халқының қоныс аударушылары *Алтенау, Райнфельд, Эбенталь* және *Фриеденфельд* селоларының негізін қалады. Украинадан келген қоныс аударушылардың бұрынғы тұрған жерлерінің атаулары: *Донской, Каховка, Кубань, Луганск, Полтава, Херсонка*, діни көзқараста: *Благовещенье, Воскресенка, Духовницкое, Крещенское, Рождественка, Спасовка, Сретенка, Успенка* т.б. орыс тілінен енген жер-су атаулары жергілікті топонимдерде бейнеленіп көрініс тапты. Кейбір жағдайларда қазақ атауларын өзгертпей аудару жағдайлары жиі кездеседі: *Беловодск* (Ақсу сөзінен), *Котельниково* (Оймакөл), *Глубокое* (Шұңқыркөл), *Травянка* (Шөптікөл), *Горькое* (Ащыкөл), *Грабово* (Қосағаш), *Горчинка* (Ащылы).

Тілдік қатынастардың дамығаны соншалық, топонимиялық атаулар жартылай немесе толық аударылып қолданылады. Мысалы, Қара Ертіс-Черный Иртыш, Кіші Жеменей-Малый Жеменей, Рахман бұлақтары-Рахановские ключи, Үлкен Бөкен-Большая Буконь. Сондай-ақ, орыстілі сөзжасама заңдылықтарына сай жасалған топонимдер де кездеседі. Мысалы, Большой Мараленок, Малый Мараленок – “марал” сөзінен, Таловочка – “тал” сөзінен, Убинка – “оба” сөзінен т.б. /2/.

Шығыс Қазақстанның жер-су атауларын ауыстыру мен қатар келімсектердің көне топонимдерді өз тілдеріне икемдеп қолданғанын байқауға болады. Мәселен, Қарақожа (Қарақұсты болуы да мүмкін) – Карагужиха, Құтты-Кутиха, Маралды-Маралиха, Шаманайханың орыстың – иха жалғауын қабылдап барып адаптацияланса, Аблай-ин-кид (Абылай монастрі) – Аблакетка, Тархан (Дархан) – Тарханка болып- қа жалғауының негізінде өзгертілді. Кеңес үкіметі тұсында орыс атаулары қазақтың төл атауларын мақсатты түрде ауыстыру арқылы іске асырылды.

Кеңестік идеологияны дәріптеу мақсатында көптеген тарихи атаулар қалыптасты. Ауыл-аймақ (ойконимдер) жаппай өзгерту *Энгельс, Ленин, Тельман, Куйбышев, Дзержинский, Ворошилов, Буденный, Калинин* т.б. қалыптасуына әсер етті /3/. ХХ ғасырдың басында қоныс аударушылардың саны біршама артты. Олар қоныстанған жерлерде көптеген орыс, украин т.б. тілдерден енген елді мекендер пайда бола бастады. 1954 жылы Қазақстанның солтүстік аймақтарында тың және тыңайған жерлерді игеру жұмыстары жүргізіле бастады. Осы уақытта көршілес жатқан Ресей, Украина, Беларусь, т.б. республикалардан 2 млн-нан астам халық келіп қоныстанды. Совхоз, колхоздар құрылып, көптеген елдімекен, қоныс, өзен, көл атаулары өзгеріске ұшырап, орыс тілі арқылы қалыптасқан топонимдер жүйесі пайда болды.

Қоғамдағы әрбір саяси-экономикалық өзгеріс сол қоғамның топонимия жүйесіне терең із қалдырып отырады. В.А. Никонов айтқандай топонимика амалсыздан “идеологиялық функцияға жегіледі” /12/. Еліміз тәуелсіздік алғаннан кейін, көптеген жер-су атаулары өз тілімізде өзгертіліп қалпына келтірілді. Көптеген ойко-

нимдер бірнеше рет ауысқан себепті бастапқы атауын жоғалтқан. Біздің зерттеулерімізде Қазақстанның шығыс, солтүстік – шығыс өңірлерінде кездесетін славян тілдерінен енген топонимдер жүйесі топтастырылды. Шығыс Қазақстан облысы аумағында 3798 славян тілінен енген атаулар (18,9%-ын), ал Павлодар облысы аумағында 605 топоним анықталып, барлық топонимдердің (13,7 %-ын) құрап отыр /13/. Қорыта келгенде тарихы терең аумақтардың жер-су атаулары әртүрлі стратиграфиялық ерекшеліктерге ие болғаны нақты деректер жүзінде дәлелденді.

ӨСКЕМЕН ҚАЛАСЫ

Өскемен қаласы 1720 жылы І Петр патшалық құрып тұрғанда қамал-бекініс ретінде салынған еді. 1868 жылы Өскеменге қала атағы беріледі. Өскемен Қазақстанның батыс-шығыс бөлігінде Ертіс пен Үлбі өзендерінің сағасында орналасқан.

Қаланың атауы туралы ғалымдардың бірнеше болжамдары бар. «Қаланың атауы карталарда, ресми ақпарат көздерінде әлі күнге дейін Усть-Каменогорск болып жазылып жүргенін айта келіп, ғалым Бердібек Бияров Усть-Каменогорск атауын Тасқорған деген атқа ауыстырсақ деген пікірді айтады. Оған себеп ретінде қаланың тасты таулармен қоршалып тұруын, кезінде бекініс ретінде салынуын, «қорған» сөзінің көне түркіде «қала» мәнін беретіндігін және Ресей зерттеушісі Миллердің 1723 жылдары ол жерден үш үлкен сақ қорғанын табуы сияқты деректерді келтіреді. Ғалымның «егер Тасқорған болса, Талдықорған, Жаңақорған, Шолаққорған сияқты атаулар типіне енетін еді» деген пікірі ойға қонымды /14/.

Өскемен қаласы және *Меновное* ауылдық округі мен *Ахмер, Жаңа-Ахмер, Ново-Явленка, Ново-Троицк, Самсоновка, Меновной, Прудхоз, Водное* ауылдары бір әкімшілік-аумақтық бірлікке кіреді.

Ауылдық округтің құрамына кіретін 8 ауылдың атауы түгелге жуық орыс тілінде.

РИДДЕР ҚАЛАСЫ

Риддер - Шығыс Қазақстан облысының солтүстік-шығысындағы қала (1932 жылдан), темір жол станциясы. Қаланың іргетасы орыс инженер-технигі Филипп Риддердің осы маңнан полиметалл кенін ашуына байланысты 1784 жылы қаланды. 1941 жылға дейін Риддер, 1941 - 2002 жылдары Лениногорск деп аталған. 1917 жылға дейін қала шетел капиталистерінің қолында болған. 2002 жылы қайта Риддер деп аталды /15/.

XX ғасырдың басында кенттегі халық саны 4 мың адам болды, ең көп шоғырланған кезең 70-ші жылдары - 72 мыңнаа артып түсті. Бүгінде қалада 61,5 мың адам тұрады. Қазіргі Риддер қаласының аумағы 3387220 шаршы километрді құрайды.

СЕМЕЙ ҚАЛАСЫ

Семей қаласының ресми негізі I Петрдің шығыс аймақтағы жерлерді қорғау туралы әйгілі жарлығына және Ертіс өңірі бекіністерінің салына бастауына байланысты 1718 жылы қаланды деп көрсетіледі. Бірақ бірқатар ғалымдардың тұжырымы бойынша Семей тарихы ғасырлар қойнауларына тереңдеп, 1000 жылдан астам уақытты қамтиды.

«Семей» сөзі – көне түркілерге жататын сары ұйғырлар тайпасының тілінде «киелі мекен» деген мағынаны білдірсе, «Алаш» сөзі – түркі тілінде бауырлас, қандас, туыс деген мағынаны береді. Яғни, Семей, Алаш атауы – тұтас түркі дәуірінде қалыптасқан ең ежелгі атаулардың бірі /16/.

Ал келесі бір деректе «Семипалат бекінісі мен кейін қала болып қалыптасқан Семипалатинск атауы ертеректе жоңғарлар мекендеген Доржінгіт аумағында табылған жеті қалмақ будда ғибадатханасынан шыққан. Бұл ғибадатханалар жайлы орыс зерттеушілері 1616 жылдары жазған. 1660-1670 жылдары жоңғарлар мен қазақтардың соғыстары салдарынан ғибадатханалар қирап, Г.Ф.Миллер 1734 жылы ғибадатханалардың жартылай бүлінгені жайлы жазады. 2007 жылы қалаға ресми түрде Семей атауы беріледі. Семей - Семипалатинск сөзінің фонетикалық өзгеріске ұшыраған түрі» /16/ делінеді.

Семей – республикамыздың мәдени, тарихи орталықтарының бірі.

Орталығы Семей қаласы болып табылатын бұл өңірдің әкімшілік-аумақтық бірліктері *Айнабұлақ, Ақбұлақ, Алғабас, Абралы, Достық, Жазық, Жиенәлі, Знаменка, Ертіс, Новобаженово, Озерка, Приречный, Қараөлең, Шаған, Шүлбі, Таңат* ауылдық округтеріне бөлінеді.

Енді осы ауылдық округтердің құрамына тоқталсақ, төмендегі көріністі байқаймыз: *Айнабұлақ* ауылдық округіне *Айнабұлақ, Самай* ауылдары, *Ақбұлақ* ауылдық округіне *Ақбұлақ* ауылы, *Алғабас* ауылдық округіне *Алғабас, Киікқашқан, Қызылжал* ауылдары, *Абралы* ауылдық округіне *Абралы* ауылы, *Достық* ауылдық округіне *Достық, Чекоман* ауылдары, *Жазық* ауылдық округіне *Жазық* ауылы, *Жиенәлі* ауылдық округіне *Бөкениші, Маралды* ауылдары, *Знаменка* ауылдық округіне *Знаменка, Қыземшек, Сынтас* ауылдары, *Ертіс* ауылдық округіне *Прииртышское, Жалпақ, Кенжебай, Крупская, Мұқұр, Мұрат* ауылдары, *Новобаженово* ауылдық округіне *Новобаженово, Баженово, Бұлақ, Климентьевка, Талдықорған* ауылдары, *Озерка* ауылдық округіне *Қаракөл, Қаштақ, Кіші Ақтөбе, Озерки, Половинка, Талица, Тепқашы* ауылдары, *Приречный* ауылдық округіне *Приречное, Жарқын, Күлтөбе, Мұздыбай, Шөптіқақ* ауылдары, *Қараөлең* ауылдық округіне *Қараөлең, Қайнар* ауылдары, *Шаған* ауылдық округіне *Шаған* кенті, *Шүлбі* ауылдық округіне *Шүлбі* кенті, *Таңат* ауылдық округіне *Таңат, Социалистік Қазақстан* ауылдары кіреді.

Елдімекеннің құрамына кіретін 16 ауылдық округтің 12 атауы қазақ тілінде. Әйтсе де Крупская, Знаменка, Социалистік Қазақстан сияқты идеологиялық тұрғыдан ескірген атауларды тәрбиелік мәні зор атаумен ауыстыратын кез келген сияқты.

БОРОДУЛИХА АУДАНЫ

Бородулиха ауданы - 1944 жылы құрылған аудан. Аудан Шығыс Қазақстан облысының солтүстігінде орналасқан. Ауданның тарихи атауы – Ойағаш.

Бородулиха ауданындағы 63 елдімекен 19 ауылдық (селолық) округке біріктірілген. Ауданның әкімшілік орталығы – **Бородулиха**

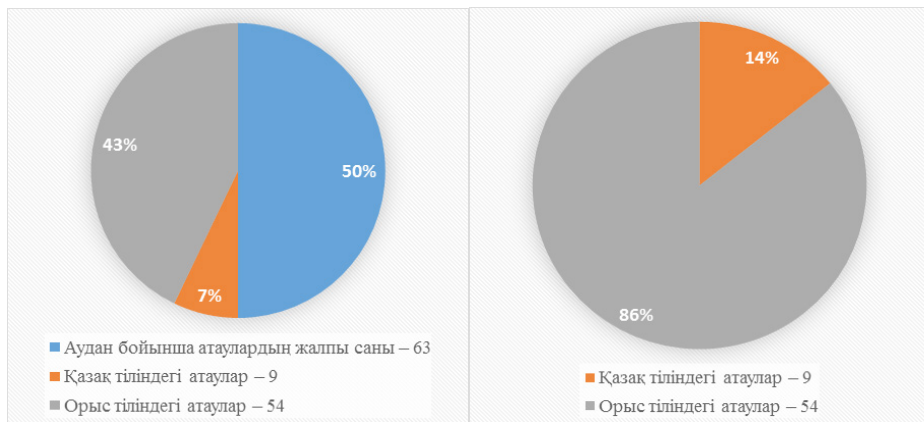
ауылы. Ал ауылдық округтердің атауы төмендегідей: *Бородулиха, Таврия, Жерновка, Переменовка, Ленин, Степной, Уба-Форпост, Андреевка, Подборный, Краснояр, Белагаиш, Бақы, Убаир, Дмитриевка, Новопокровка, Новошүлбі, Петропавловка, Новодворовка* ауылдық округтері мен *Жезкент* кенттік округі.

Енді осы ауылдық округтердің құрамына тоқталсақ, төмендегі көріністі байқаймыз: *Бородулиха* ауылдық округіне *Бородулиха, Успенка, Знаменка, Барышовка, Поднебесное* ауылдары, *Таврия* ауылдық округіне *Буркотово, Сахновка* ауылдары, *Жерновка* ауылдық округіне *Жерновка, Пол-лог, Боровлянка* ауылдары, *Переменовка* ауылдық округіне *Пременовка, Андроновка, Ремки, Орловка* ауылдары, *Ленин* ауылдық округіне *Песчанка, 2-Пятилетка, Алексеевка, Ново-Васильевка, Мурзова* ауылдары, *Степной* ауылдық округіне *Шелехово, Орловка, Вознесенка, Троцкое* ауылдары, *Уба-Форпост* ауылдық округіне *Уба-Форпост, Девятка* ауылдары, *Андреевка* ауылдық округіне *Михайличенково, Петроградское* ауылдары, *Подборный* ауылдық округіне *Камышенка, Михайловка, Романовка* ауылдары, *Краснояр* ауылдық округіне *Краснояр, Речное* ауылдары, *Белагаиш* ауылдық округіне *Белагаиш, Зенковка, Бековка, Бек-Карьер, Өмірзақ* ауылдары мен 41 және *Дүйсекен* разъездері, *Бақы* ауылдық округіне *Коростели, Тарск, Ауыл* ауылдары, *Убаир* ауылдық округіне *Зубаир, Байтанат, Жаңа* ауыл ауылдары, *Дмитриевка* ауылдық округіне *Дмитриевка, Боровое* ауылдары, *Новопокровка* ауылдық округіне *Новопокровка, Сарногай, Арбузное* ауылдары, *Новошүлбі* ауылдық округіне *Новошүлбі, Потапенково, Солоновка, Ключики, Пролетарка* ауылдары, *Петропавловка* ауылдық округіне *Петропавловка, Мещанка, Изатулла, Воскресеновка* ауылдары, *Новодворовка* ауылдық округіне *Ивановка, Сосновка, Березовка* ауылдары, *Жезкент* кенттік округіне *Жезкент* кенті кіреді.

Көріп отырғанымыздай, аудан құрамына кіретін 19 ауылдық округтің 3 атауы қазақ тілінде. Ал қалған 16 атау орыс тілінде. Ол атаулардың ішінде Ленин, Пролетарка, Троцкое сияқты идеологиялық тұрғыдан ескірген атаулар да жүр.

Аудан бойынша елді мекен атауларының ахуалын төмендегі сызбадан көруге болады.

1. Аудан бойынша атаулардың жалпы саны – 63
2. Қазақ тіліндегі атаулар – 9
3. Орыс тіліндегі атаулар – 54

ГЛУБОКОЕ АУДАНЫ

Глубокое ауданы - 1964 жылы 31 желтоқсанда құрылған аудан. Аудан тиімді географиялық аумақта орналасқан. Ол Шемонаиха, Ұлан және Зырян аудандарымен, Өскемен және Риддер қалаларымен шекаралас. Аудан аумағынан республикалық маңызы бар автомобиль трассалары мен темір жол өтеді.

Ауданның әкімшілік орталығы – **Глубокое** кенті. Осы әкімшілік-аумақтық бірлікке енетін ауылдық округтердің атауы төмендегідей: *Глубокое, Алтайский, Белоусовка, Верхнеберезовский* кенттік округі және *Малолубинка, Бобровка, Кожсохово, Калинин, Краснояр, Куйбышев, Киров, Ушанов, Фрунзе, Веселовка, Секисовка, Черемшанка, Опытное* поле ауылдық округтері.

Енді олардың құрамына тоқталсақ, төмендегі көріністі байқаймыз: *Глубокое* кенттік округіне *Глубокое* кенті, *Алтайский* кенттік округіне *Алтайский* кенті мен *Калинин* ауылы, *Белоусовка* кенттік округіне *Белоусовка, Белокаменка, Ново-Михайловка, Планидовка* ауылы, *Верхнеберезовский* кенттік округіне *Верхнеберезовский*

кенті, *Малоубинка* ауылдық округіне *Малоубинка, Н.Маховка, Волчиха, Карагужиха* ауылдары, *Бобровка* ауылдық округіне *Бобровка, Солнечное, Радужная* ауылдары, *Кожохово* ауылдық округіне *Кожохово, Прогресс, Сметанино* ауылдары, *Калинин* ауылдық округіне *Березовка, Красная Заря* ауылдары, *Краснояр* ауылдық округіне *Предгорное, Перевальное, Аврора* ауылдары, *Куйбышев* ауылдық округіне *Быструха, Зимовье* ауылдары, *Киров* ауылдық округіне *Прапорщиково, Уварово, 226 км разъезд, Краснопартизанский* ауылдары, *Ушанов* ауылдық округіне *Ушаново, Степное, Каменный Карьер* ауылдары, *Фрунзе* ауылдық округіне *Тарханка, Веселое, Винное, Ново-Ульбинка, Горная Ульбинка, Топиха* ауылдары, *Веселовка* ауылдық округіне *Веселовка, Заречное* ауылдары, *Секисовка* ауылдық округіне *Секисовка* ауылы, *Черемшанка* ауылдық округіне *Черемшанка, Орловка* ауылдары, *Опытное поле* ауылдық округіне *Опытное поле* ауылы кіреді.

Көріп отырғанымыздай, аудан құрамына кіретін 17 ауылдық округтің ішінде қазақ тілінде бір де бір атау жоқ. Есесіне Калинин, Куйбышев, Киров, Фрунзе сияқты кеңестік көсемдердің қатары сөгілмей тұр. Ресейдің өзінде, сондай-ақ одақтас елдердің құрамына енген өзге елдерде бұл атаулар әлдеқашан өзгертіліп, жер-судың тарихи атаулары қалпына келтірілгелі қашан.

ЖАРМА АУДАНЫ

Жарма ауданы – Шығыс Қазақстан облысының орталық бөлігіндегі әкімшілік бөлініс. Жарма жері ертеден-ақ оңтүстік пен солтүстікті керуен жолдарымен байланыстырып жатыр. Бұл өлке саяхатшылар мен географтарды қатты қызықтырған, олардың көпшілігі жергілікті жердің табиғат көркі, тұрғылықты халықтың тұрмысы мен шаруашылық ерекшеліктері туралы мәліметтер қалдырған. Мәселен, бұл жерлерде Ш.Уәлиханов, П. Семенов-Тянь-Шанский, Г.Потанин, В. Обручев, А. Янушкевич сияқты басқа да көптеген атақты ғалымдар мен зерттеушілер болған /17/.

Жарма ауданында 21 әкімшілік-аумақтық бірлік, 83 елді мекен бар, оның 4-і ірі елді мекендер: аудан орталығы Георгиевка селосы, Шар қаласы, Әуезов және Жаңғызтөбе кенттері.

Ауданға қарасты ауылдық округтердің атауы төмендегідей: *Қалбатау, Қызылағаш, Қарасу, Жайма, Шар, Жарық, Үшбиік, Жаңғыз төбе, Делбегетей, Суық-бұлақ, Шалабай, Бірлік, Қапан-бұлақ, Қаратөбе, Жарма, Божегур, Бірлік, Аршалы, Ақжал, Белтерек* ауылдық округі мен *Әуезов кенттік* округі.

Енді осы ауылдық округтердің құрамына тоқталсақ, төмендегі көріністі байқаймыз: *Қалбатау* ауылдық округіне *Қалбатау, Бұрлылағаш, Ортабұлақ, Батыр, Қапай, Жіңішке, Жаңаөзен* ауылдары, *Қызылағаш* ауылдық округіне *Қызылағаш, Қарасу, Қаратөзан* ауылдары, *Қарасу* ауылдық округіне *Қарасу, Асқаралы* ауылдары, *Жайма* ауылдық округіне *Жайма, Қорғанбай* ауылдары, *Шар* ауылдық округіне *Көшек, Еспе, Сарыарқа, Кезеңсу, Шар* ауылдары, *Қызылшар* айырығы, *6-айырық, 7-разъезд, Суурлы* бекеті, *Жарық* ауылдық округіне *Жарық, Қызыл Қайың, Малай* ауылдары, *Үшбиік* ауылдық округіне *Еңрекей, Үшбиік* ауылдары мен *18-бекет, Жаңғыз* төбе ауылдық округіне *Жаңғыз* төбе кенті, *Солнечный* ауылы мен *9-шы айырық, 10-шы айырықтар, Делбегетей* ауылдық округіне *Қоңырбиік* ауылы, *Суық-бұлақ* ауылдық округіне *Суық-бұлақ* ауылы, *Делбегетей* бекеті мен *3-айырық, Шалабай* ауылдық округіне *Жаңаауыл, Шалабай* ауылдары, *Бірлік* ауылдық округі, *Қапан-бұлақ* ауылдық округіне *Қапан-бұлақ, Балықтыкөл, Егін-бұлақ, Нарбота, Первомайск, Қызыл жұлдыз* ауылдары мен *Қапан-бұлақ* бекеті және *№12-айырық, №14-айырықтар, Қаратөбе* ауылдық округіне *Қаратөбе, Кеңтарлау, Былқылдақ* ауылдары, *Жарма* ауылдық округіне *Жарма* кенті, *Божегур* ауылдық округіне *Салқынтөбе* ауылы, *Бірлік* ауылдық округіне *Бірлік, Амангелді, Қарақожа, Иірлі* ауылдары, *Аршалы* ауылдық округіне *Аршалы, Жарықтас* ауылдары, *Ақжал* ауылдық округіне *Ақжал, Бөке* ауылдары, *Белтерек* ауылдық округіне *Белтерек, 8 март, Қарашоқы* ауылдары және *Балықтыкөл* бекеті, *Әуезов* кенттік округіне *Солнечное* ауылы мен *Әуезов* кенті кіреді.

Атаулардың ішінде Первомайск, Қызыл жұлдыз, 8 март сияқты идеологиялық тұрғыдан ескірген атаулар кездеседі. Осындай және 6, 7, 10, 18 – айрық сияқты атауларды тәрбиелік мәні зор атаулар-

мен немесе осы өлкеден шыққан көрнекті тұлғалардың есімдерімен ауыстырған жөн болар еді.

ЗЫРЯН АУДАНЫ

Зырян ауданы - Шығыс Қазақстан облысының солтүстік-шығысында орналасқан, солтүстік пен солтүстік-батыста Риддер қаласының аумағымен, солтүстік-шығыста және шығыста Ресей Федерациясымен (Алтай өлкесі) оңтүстік-шығыста Қатонқарағай, солтүстік-батыс шекарасы Ұлан ауданымен, батыста Глубокое ауданымен шектеседі.

Ауданның іргетасы ресми деректерде 1791 жылы қаланды делінеді /18/. Осы жылдары Бұқтырма кеніне барлау жұмыстары кеңінен жүргізіле бастайды. Кен орнын ашушы инженерлердің бірі Г.Г.Зыряновтың есімімен аталған ауданның тарихи атауы Бұқтырма болған. 1935 жылы ауданның бір бөлігінде Бұқтырма атты аудан құрылған. 1962 жылы аудан қысқарып, оның аумағы Зырян ауданына беріледі.

Зырян ауданы аумағында екі қала орналасқан. Олар: *Зырян* және *Серебрянск*. Сонымен қатар *Прибрежный, Октябрьск, Zubovsk, Жаңа Бұқтырма* кенттік округі мен *Северный, Первороссийск, Малеевка, Парыгин, Тұрғысын, Березовск, Чапаев, Никольск, Соловьёво, Средигорное* ауылдық округтері бар.

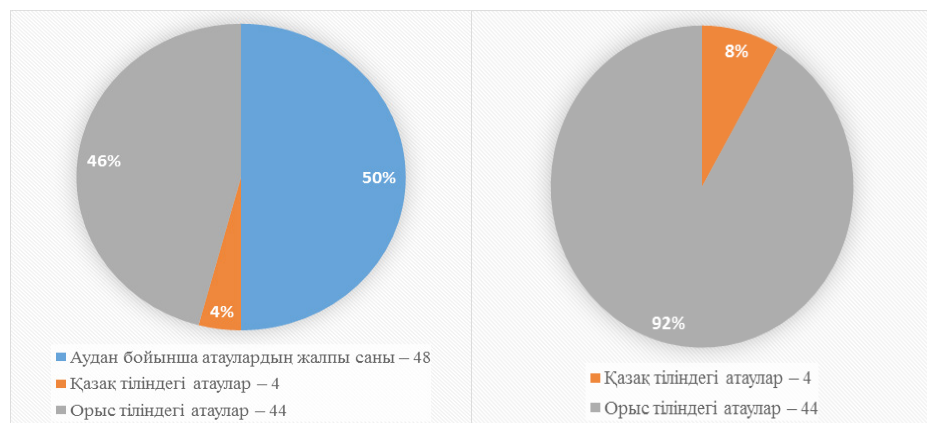
Енді осы ауылдық округтердің құрамына тоқталсақ, төмендегі көріністі байқаймыз: *Жаңа Бұқтырма* кенттік округіне *Жаңа Бұқтырма* кенті мен *Березовка, Александровка* ауылдары, *Октябрьск* кенттік округінің әкімшілік аумақтық бірлігіне *Октябрьск* кенті мен *Бұқтырма, Селезнёвка, Сажаяевка* бекеттері, *Прибрежный* кенттік округіне *Прибрежный* кенті мен *Заводинка* ауылы, *Северный* ауылдық округіне *Северное, Феклистовка, Ермаковка* ауылдары, *Первороссийск* ауылдық округіне *Первороссийск, Васильевка, Дородница* ауылдары, *Малеевка* ауылдық округіне *Малеевск, Путинцево, Быково, Богатырево* ауылдары, *Парыгин* ауылдық округіне *Парыгино, Кутиха, Баяновск* ауылдары, *Тұрғысын* ауылдық округіне *Тұрғысын* ауылы, *Березовск* ауылдық округіне *Березовское, Подорленок, Маяк, Восточное, Ландман* ауылдары,

Чапаев ауылдық округіне *Чапаев, Крестовка, Снегирево, Орловка, Пролетарка* ауылдары, *Никольск* ауылдық округіне *Никольск, Бородино, Алтайка, Кремнюха* ауылдары, *Соловьево* ауылдық округіне *Соловьево, Ново-Крестьянка, Бедаревка, Ленинск* ауылдары, *Зубовск* кенттік округіне *Зубовск* кенті, *Средизгорное* ауылдық округіне *Средизгорное, Шірікқайың, Андреевка, Александровка* ауылдары кіреді.

Көріп отырғанымыздай аудан құрамына кіретін 16 әкімшілік-аумақтық бірліктің **екеуінің** атауы ғана қазақ тілінде. Ал қалған 14 атау орыс тілінде. Ол атаулардың ішінде Октябрьск, Чапаев, Ленинск, Пролетарка сияқты идеологиялық тұрғыдан ескірген атаулар да жүр.

Зырян ауданы бойынша елді мекен атауларының ахуалын төмендегі сызбадан көруге болады.

1. Аудан бойынша атаулардың жалпы саны – **48**
2. Қазақ тіліндегі атаулар – **4**
3. Орыс тіліндегі атаулар – **44**

Жас ұрпаққа білім мен тәрбие беруде мектептің алатын орны зор. Тарыдай болып кіріп, таудай болып шығатын білім ошақтарының бір де біреуіне ел үшін еңбегі сіңген ұлы тұлғалардың есімінің берілмеуі көңілге кірбің ұялатады. Төмендегі тізімге қараған көкірек көзі ояу кез келген жанның қатты ойланары сөзсіз:

Зырян ауданы бойынша бастауыш және орта мектептердің атаулары

- 1) «Зырян қаласындағы №6 орта мектебі» КММ
- 2) «Зырян қаласындағы №7 орта мектебі» КММ
- 3) «Зырян қаласындағы №8 орта мектебі» КММ
- 4) «Зырян қаласындағы № 9 орта мектебі» КММ
- 5) «Зырян қаласындағы №11 орта мектебі» КММ
- 6) «Зырян қаласындағы Мектеп-Лицейі» КММ
- 7) «Зырян қаласының № 1 бастауыш мектебі» КММ
- 8) «Зырян қаласының № 2 бастауыш мектебі» КММ
- 9) «Путинцев орта мектебі» КММ
- 10) «Леснопристань орта мектебі» КММ
- 11) «Зубовка орта мектебі» КММ
- 12) «Парыгин орта мектебі» КММ
- 13) «Тұрғысын орта мектебі» КММ
- 14) «Чапаев орта мектебі» КММ
- 15) «Никольск орта мектебі» КММ
- 16) «Бородино орта мектебі» КММ
- 17) «Маяк орта мектебі» КММ
- 18) «Средигорный орта мектебі» КММ
- 19) «Соловьево орта мектебі» КММ
- 20) «Александровка бастауыш мектебі» КММ
- 21) «Андреевка бастауыш мектебі» КММ
- 22) «Кремнюха негізгі мектебі» КММ
- 23) «Шірікқайың орта мектебі» КММ
- 24) «Подорленок негізгі мектебі» КММ
- 25) «Быков негізгі мектебі» КММ
- 26) «Новокрестьянка негізгі мектебі» КММ
- 27) «Крестовка бастауыш мектебі» КММ
- 28) «Снегирево бастауыш мектебі» КММ
- 29) «Серебрянка қаласындағы №1 М.Инюшин атындағы орта мектебі» КММ
- 30) «Серебрянка қаласындағы №2 негізгі мектебі» КММ
- 31) «Серебрянка қаласындағы №4 орта мектебі» КММ

-
-
- 32) «№1 Жаңа – Бұқтырма орта мектебі» КММ
 - 33) «№2 Жаңа – Бұқтырма орта мектебі» КММ
 - 34) «**Первомайское** орта мектебі» КММ
 - 35) «**Октябрьск** орта мектебі» КММ
 - 36) «**Первороссийское** орта мектебі» КММ
 - 37) «**Васильевка** негізгі мектебі» КММ
 - 38) «**Дородница** орталау мектебі» КММ
 - 39) «**Киров** орта мектебі» КММ
 - 40) «**Северное** негізгі мектебі» КММ

ҰЛАН АУДАНЫ

Ұлан ауданы - 1928 жылы құрылған аудан. Аудан Шығыс Қазақстан облысының солтүстік-батыс бөлігінде орналасқан. Ұлан ауданындағы 91 елдімекен 18 кенттік және ауылдық (селолық) округке біріктірілген.

Ауданның әкімшілік орталығы – Молодежное кенті. *Асу-Бұлақ, Белогор, Молодежный, Огневка кенттік округі мен Айыртау, Аблакет, Алмасай, Азовое, Багратион, Бозанбай, Гагарин, Егінсу, Каменка, Өскемен, Саратовка, Таврия, Тарғын, Төлеген Тоқтаров* ауылдық округтері.

Енді осылардың құрамына тоқталсақ, төмендегі көріністі байқаймыз:

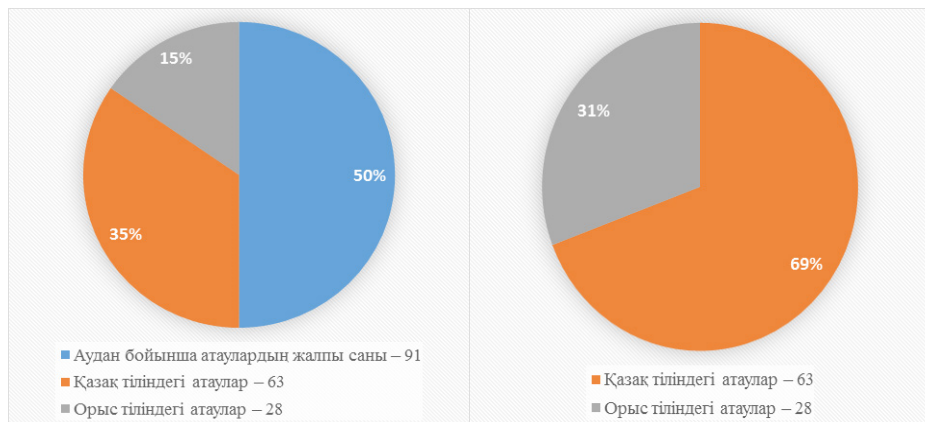
Айыртау ауылдық округіне *Айыртау* және *Ново-Канайка* ауылдары, *Асу – Бұлақ* кенттік округіне *Асу-Бұлақ* кенті, *Аблакет* ауылдық округіне *Сағыр* ауылы, *Мамай* батыр ауылы, *Алмасай* ауылдық округіне *Алмасай* ауылы, *Азовое* ауылдық округіне *Ново-Азовое* ауылы, *Багратион* ауылдық округіне *Привольное, Митрофановка* ауылдары, *Белогор* кенттік округіне *Белогор* кенті мен *Төменгі Тайынты* ауылы, *Бозанбай* ауылдық округіне *Бозанбай* ауылы, *Гагарин* ауылдық округіне *Гагарин* ауылы, *Егінсу* ауылдық округіне *Ұлан, Жанұзақ, Борсақ, Мырзат* ауылдары, *Каменка* ауылдық округіне *Каменка, Троицкое* ауылдары, *Өскемен* ауылдық округіне *Восточное, Макеевка, Донское* ауылдары, *Саратовка* ауылдық округіне *Саратовка, Ново-Одесское, Отрадное* ауылдары, *Таврия* ауылдық округіне *Таврия, Пролетарка, Актюба* ауыл-

дары, *Тарғын* ауылдық округіне *Тарғын, Жантас, Жоғарғы Тайынты, Манат, Айтықов* ауылдары, *Төлеген Тоқтаров* ауылдық округіне *Герасимовка, Казачье, Украинка* ауылдары мен *Отгон* бөлімшелері, *Үржар* ауылдық округіне *Үржар, Қызылту, Бургон* ауылдары, *Ақжар* ауылдық округіне *Ақжар, Қарамойыл, Амангелді* ауылдары, *Егінесу* ауылдық округіне *Егінесу, Жанай* ауылдары, *Жоғарғы Егінесу* ауылдық округіне *Жоғарғы Егінесу* ауылы *Елтай* ауылдық округіне *Елтай* ауылы, *Қаратұма* ауылдық округіне *Қаратұма* ауылы, *Жаңа тілек* ауылдық округіне *Жаңа тілек, Тасарық* ауылдары, *Көкөзек* ауылдық округіне *Көкөзек* ауылы, *Көлденең* ауылдық округіне *Көлденең* ауылы, *Бестерек* ауылдық округіне *Бестерек, Қазымбет, Ер Қабанбай* ауылдары, *Науалы* ауылдық округіне *Науалы, Малақ* ауылдары, *Ново-Андреевка* ауылдық округіне *Ново-Андреевка, Покровка, Некрасовка, Благодатный* ауылдары, *Мақаншы* ауылдық округіне *Мақаншы* ауылы, *Қарабұлақ* ауылдық округіне *Қарабұлақ, Барлық - Арасан* ауылы, *Қарабұта* ауылдық округіне *Қарабұта* ауылы, *Бақты* ауылдық округіне *Бақты* ауылы, *Көктал* ауылдық округіне *Көктал* ауылы, *Көктерек* ауылдық округіне *Көктерек, Қайыңды, Қызылбұлақ* ауылдары, *Ақшоқы* ауылдық округіне *Ақшоқы, Подгорный* ауылдары, *Благодарный* ауылдық округіне *Благодарное, Қызыл Жұлдыз* ауылдары, *Қаратал* ауылдық округіне *Қаратал, Бекет, Бұғыбай* ауылдары, *Шолпан* ауылдық округіне *Шолпан* ауылы, *Қоңыршәулі* ауылдық округіне *Таскескен, Үшбұлақ* ауылдары, *Алтыншоқы* ауылдық округіне *Алтыншоқы, Лайбұлақ, Айтбай, Текебұлақ* ауылдары, *Салқынбел* ауылдық округіне *Сегізбай, Қарабұйрат* ауылдары, *Қарақол* ауылдық округіне *Қарақол, Сағат, Сартерек, Абай* ауылдары кіреді.

Көріп отырғанымыздай аудан құрамына кіретін 18 ауылдық округтің 8 атауы қазақ тілінде. Ал қалған 10 атау орыс тілінде. Ол атаулардың ішінде Октябрьское, Моисеевка, Церковное сияқты идеологиялық тұрғыдан ескірген атаулар да жүр.

Железин ауданы бойынша елді мекен атауларының ахуалын төмендегі сызбадан көруге болады.

4. Аудан бойынша атаулардың жалпы саны – 91
5. Қазақ тіліндегі атаулар – 63
6. Орыс тіліндегі атаулар – 28

ШЕМОНАИХА АУДАНЫ

Шемонаиха ауданы - 1928 жылы құрылған аудан. Аудан Шығыс Қазақстан облысының солтүстігінде орналасқан. Глубокий және Бородулиха аудандарымен және Ресейдің Алтай өлкесімен шектеседі. Ауданның құрамы бір қала, екі кент, 37 ауылдан тұрады. Ауданда 11 әкімшілік-аумақтық бірлік, оның ішінде 8 ауылдық округ, 2 кенттік және 1 қалалық округ бар.

Ауданның әкімшілік орталығы – **Шемонаиха** қаласы. Ал ауылдық округтердің атауы төмендегідей: *Усть-Таловка, Первомайский* кенттік округтері мен *Каменевский, Зевакино, Октябрьский, Выдрихинский, Вавилонский, Волчанский, Верх-Уба, Разинский* ауылдық округтері.

Енді осы ауылдық округтердің құрамына тоқталсақ, төмендегі көріністі байқаймыз: *Усть-Таловка* кенттік округіне *Усть-Таловка* кенті мен *Березовка, Половинка, Заречное* ауылдары, *Первомайский* кенттік округіне *Первомайский* кенті мен *Барашки, Ново-Ильинка, Фестивальная* ауылдары, *Зевакино* ауылдық округіне *Зевакино, Убинка, Ново-Убинка* ауылдары, *Октябрьский* ауылдық округіне *Октябрьское, Садовое, Луговое* ауылдары, *Выдрихинский*

ауылдық округіне *Выдриха, Межовка* ауылдары, *Вавилонский* ауылдық округіне *Камышинка, Пруггерово, Сугатовка, Горкуново, Кенюхово* ауылдары, *Волчанский* ауылдық округіне *Волчанка, Крюковка, Кандыковка, Моисеевка, Трехгорное, Большая речка, Березовка* ауылдары, *Верх-Уба* ауылдық округіне *Верх-Уба* ауылы, *Разинский* ауылдық округіне *Красная Шемонаиха, Белый камень, Медведка* ауылдары, *Каменевский* ауылдық округіне *Рассыпное, Коневка, Рулиха, Михайловская* ауылдары мен *Рулиха* станциясы кіреді.

Көріп отырғанымыздай аудан құрамына кіретін 11 әкімшілік-аумақтық бірліктің бір де бірінің қазақ тіліндегі тарихи атауы сақталмаған. Оның үстіне Октябрьский, Первомайский сияқты идеологиялық тұрғыдан ескірген атаулар әлі күнге қолданылып келеді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Ономастикалық атаулар – қоғаммен бірге жасап, біте қайнасатын этникалық мәдениетіміздің белгісі. Халқымыз «Жер-судың аты – тарихтың хаты» дегенде ономастикалық атаулар ұлттың тарихынан, салт-дәстүрінен, таным-түсінігінен хабар беретіндігіне меңзесе керек. Ономастиканың тұғыры ұлттық мүдде екенін ескерсек, «қазақ ономастикасы елдігімізді насихаттауда, ұлт тағдыры үшін талай жан алысып, жан беріскен тарихи тұлғаларын ұлықтауда діттеген межеден шыға алып жүр ме?» деген сұрақ туындайды.

Қолда бар деректерді зерделеу барысында Шығыс Қазақстан облысындағы ауылдық округтердің және ондағы ауыл атауларының көпшілігі идеологиялық жағынан ескірген, тәрбиелік мәні жоқ, бүгінгі күн талаптарына сай емес атаулардан тұратындығын байқадық. Сондай атаулардың бірсыпырасына талдау жасай келіп, көрші облыстарда бұл мәселелерді қалай шешкенін көрсете кеткенді жөн көрдік.

Сергеевка атауы – кеңестік дәуірдегі көп тараған атаулардың бірі. Бұл атау тек Солтүстік Қазақстан облысында емес, өңір ономастикасында жиі ұшырасады. Алайда Ақтөбе облысында Новосергеевка атауын – Құмсай, ал Сергеевканы Қарабұлақ деп қайта атаса, Алматы облысында Сергеевка – Бесмойнақ, Шығыс Қазақстан облысында Сергеевка – Қайнар деген тарихи атауларын алған.

Воскресеновка атауы аптаның жексенбі күнімен байланысты қойылған. Біз қарастырған аймақ қана емес, Айыртау ауданы Жетікөл округіне жататын ауыл да осылай аталады. Бұл атау Шығыс Қазақстанда, Жамбыл облыстарының елді-мекендерінде де кездескен. Бір қуантарлығы жамбылдықтар бұл атауды тарихи тұлға Андас батырдың есімімен сәтті алмастырған.

Орыс отаршылары үшін қазақ жері ұшы-қиыры жоқ ен дала, иесіз жатқан қу мекен тәрізді көрінгені анық. Сол себепті ме Степное атауын да оңды-солды қоя бергенге ұқсайды. Сөзіміздің дәлелі ретінде Кеңестік дәуірде бір ғана Павлодар облысында Степное атауымен екі бірдей елді мекеннің аталғанын айта кеткен жөн. Алайда, ел тәуелсіздігін алғаннан бері Павлодар облысындағы бір Степное – Көктөбеге айналса, екіншісі Беріктал деген тарихи атауын жаңғы-

ртты. Ақтөбе облысындағы Степное – Көкпекті, Шығыс Қазақстан облысындағы Степное – Құртай, Оңтүстік Қазақстан облысындағы Степное – Ақжар атауларымен ауыстырылды.

Заречный атауы өзеннің арғы беті дегенді білдіреді. Бұл атау да кеңестік дәуірде оңды-солды қойылған мағынасыз атаулардың бірі. Алматы облысындағы Заречное – Мойнақ, Павлодар облысындағы Заречное – Қызылжар атауына өзгертілгенін айта кеткіміз келеді.

Надеждин, Надежка атаулары да еліміздің әр түкпірінде кездеседі. Надеждинмен төркіндес Ақтөбе облысындағы Ново-надеждинка атауы – Жарсай, Алматы облысындағы Надеждинская – Есік, ал Надеждовка – Қоңыр атауларымен сәтті алмастырылған.

Озерное атауы да кеңестік дәуірде оңды-солды қойылған мағынасыз атаулардың бірі. Осы түбірлес атау еліміздің әр түкпіріндегі 9 елді мекенде жаңа атаумен алмастырылған екен. Олар: Ақмола облысындағы екі Приозерное атауының бірі – Жалғызқарағай, екіншісі – Родина, Ақтөбе облысындағы Приозерное – Ақкөл, Шығыс Қазақстан облысындағы Приозерное – Тұғыл, Қарағанды облысындағы Озерноенің бірі – Бұқар жырау, екіншісі – Шашубай, Қостанай облысындағы Семиозерное – Әуликөл, Шығыс Қазақстан облысындағы Кривозерное – Саумалкөл, ал Озерное – Тілеусай.

Андреевка атауы да кеңестік дәуірдегі көп тараған атаулардың бірі. Ақтөбе облысында Андреевка атауын – Қызылжар, Алматы облысында Андреевка – Қабанбай, Шығыс Қазақстан облысында Андреевка – Жаңа тілеу, Жамбыл облысында Андреевка – Бөлтірік атауларымен алмасты.

Біз зерделеу нысаны ретінде алып отырған Шығыс Қазақстан облысында **Ленин** атауы 43 рет кездесетінін байқадық. Оның ішінде 41 көше, 1 ауыл, 1 ауылдық округ атауы бар. Қазақ халқына ғана емес, Кеңес Одағының құрамына кірген барлық елдерге тажалдай болған, тіпті Ресей жұртшылығының өзі тарихи жендет ретінде қабылдаған тұлғаның есімін ономастикалық атау ретінде әлі күнге колдану тұрғындарға да, атқарушы билік иелеріне де үлкен сын.

Шығыс Қазақстан облысында **Мирный** атауын тарихи Көктерек атауымен алмастырса, Ақмола облысында **Придорожное** атауы Ақбұлаққа ауысқан.

Юбилейное атауы да кеңестік дәуірдегі көп тараған атаулардың бірі. Ақтөбе облысындағы Юбилейный атауы – Алтынды, Алматы облысындағы Юбилейный – Көлсай, Шығыс Қазақстан облысында Юбилейный – Бөке, Қостанай облысы Жангелді ауданындағы Юбилейный ауылы – Милысай, Оңтүстік Қазақстан облысындағы Юбилейное ауылының бірі – Өркен, екіншісі – Жаушықұм атауларымен сәтті алмастырылған.

Дмитриевка, Петровка, Антоновка, Леонидовка, Ольгинка атаулары да Сергеевка, Андреевка сияқты кеңестік дәуірдегі көп тараған атаулардың бірі. Николаевка атауымен түбірлес атау еліміздің әр түкпіріндегі 9 елді мекенде жаңа атаумен алмастырылған екен. Олар: Алматы облысындағы үш Николаевка атауының бірі – Ажар, екіншісі – Жетіген, үшіншісі – Құйған, Шығыс Қазақстан облысындағы екі Николаевка атауының бірі – Кентарлау, екіншісі – Мойылды, Жамбыл облысындағы Николаевка – Шапырашты, ал Новониколаевка – Байзақ, Павлодар облысындағы Николаевка – Мамбеткөл, Оңтүстік Қазақстан облысындағы Новониколаевка – Жабағылы.

Первомай – идеологиялық ескірген атау. Бұл – 1-Май мерекесіне байланысты қойылған, кеңестік саясатты насихаттайтын атаулардың бірі.

Краснознамен – идеологиялық жағынан ескірген атау. Еліміздің әр түкпірінде осы түбірлес 39 атаудың қайта алмастырылғанының өзі атаудың түп-төркіні туралы көп мән береді.

Қорыта айтқанда, ономастикалық атау беру – өскелең ұрпаққа қазақстандық патриотизмнің дәнін себетін, туған жерге деген құрметті арттыратын келелі істердің бірегейі. Өйткені тәрбиелік мәні зор, құнды атауларды көшелерге, нысандарға беру арқылы еліміздің, халқымыздың тарихы мен мәдениетіне, көрнекті тұлғаларына зор құрмет көрсетіледі. Жер-судың атауы арқылы көпшіліктің назарына белгілі бір құнды ақпарат ұсынатынымызды ұмытпағанымыз абзал.

ВВЕДЕНИЕ

Одной из целей и задач, поставленных в Государственной программе функционирования и развития языков на 2011-2020 годы в Республике Казахстан, является постепенное воплощение названий географических объектов на государственный язык путем совершенствования правовых основ языковой культуры в ключевых областях жизни общества, разработки правил транслитерации на русском и других языках, унификация, координация и мониторинг текста информации и рекламы. Для достижения этих целей 21 января 2013 года был принят Закон «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по ономастике».

На основе этого закона и последующих нормативных правовых актов пути дальнейшего развития систематизации и координации работы по ономастике постоянно совершенствуются.

Известно, что развитие Казахстана как независимого государства, формирование национальных и национальных ценностей напрямую связано с ономастикой. Хорошо известно, что эта работа проделана уже около четверти века, но есть еще много проблем.

Нам нужно сформулировать несколько общих выводов для систематизации ономастики. Эти результаты помогают достичь объективности, открытости, согласованности в работе по ономастике, восстановить историческую справедливость и способствовать сохранению ценностей независимости.

Во-первых, необходимо систематически и последовательно рассматривать вопросы об исторических наименованиях в стране. Исторические названия были возвращены во многие города, районы и поселки. Однако отблески, отголоски вчерашнего колониализма в названиях некоторых провинций страны по-прежнему остаются до сих пор, их насчитывается около сотней.

В Восточно-Казахстанской области, объекте нашего исследования, наименования Ленин встречаются 43 раза (из них, наименований 41 улиц, 1 сел. округ), Советский (в различном варианте) – 54

(из них, наименований 54 улиц), Октябрь – 33 (из них, наименований 31 улиц, 1 сел, 1 сельского округа). В данном случае мы затрагиваем только наименования советского периода. Различные наименования, которые были названы еще с царской эпохи, а затем и до различных этапов политических кампаний Алексеевка, Николаевка, Антоновка, Коммунистическая, Пролетарская, Пятилетка, Семилетка, 25 лет Октября, 40 лет Октября, 50 лет Октября, 60 лет Октября, 21 партсъезда, 22 партсъезда, 30 лет ВЛКСМ, 50 лет ВЛКСМ, 60 лет ВЛКСМ, 50 лет Каз ССР, Буденновка, Комсомольская, Пионерская, Целинная и т.д. встречаются почти во всех районах области.

Вместе с тем имена коммунистических лидеров и деятелей, таких как Маркс, Энгельс, Бауман, Киров, Тухачевский, Урицкий, Фрунзе, Котовский, Дзержинский, Калинин и других часто встречаются в названиях городских улиц и селений области.

Понятно, что такие вполне идеологически устаревшие имена по-прежнему требуют беспрецедентной работы по ономастике.

Во-вторых, необходимо систематизировать работу на уровне района, области, принимать во внимание общественное мнение при переименовании или при даче новых наименований. Вопрос о даче ономастических названий имеет решающее значение с точки зрения интересов страны, избегая кумовства, различного рода толкований, споров, трайболизма.

В-третьих, многие работы, связанные с местной историей, в настоящее время публикуются. Результаты таких исследований должны широко распространяться среди общественности через телевидение, прессу и Интернет. Названия ономастики, богатая история и природа страны должны публично раскрываться, а не только уличные знаки или населенные пункты. Это одна из самых важных вещей, необходимых для молодого поколения, с одной стороны, и уважение к истории, к отечеству, с другой стороны.

Мы - одна нация, одно государство. Вот почему и казахская земля, и культура отлично подходят для всех нас. Например, Акмешит святыня не только для Кызылорды, Казыгурт для Шымкента, Улытау для Караганды. Точно так же имя Дины Нурпеисовой являет-

ся знаковым в Атырауской области, Габита Мусрепова - в Северо-Казахстанской области, а Ильяса Жансугурова особо почитается в Алматинской области, а между тем они должны быть едиными для всего региона страны. Казахстан - это общая нация, страна, земля, история, язык и культура. Глава государства Нурсултан Абишевич Назарбаев особо отметил, что: *«История всей истории Казахстана - история интеграции. Казахстан - это слияние всех народов и народностей, люди идущие на пути к единству».*

Насколько важна для развития Казахстана как независимого государства, признание его достойного места в глобальном геополитическом пространстве, настолько и значимо признание нашей истории и уважения к репутации страны. С этой точки зрения Первым Президентом Республики Казахстан Нурсултаном Абишевичем Назарбаевым были представлены стратегически важные идеи.

Это масштабные идеалы страны - национальные достояния названные Лидером Нации **«Великий степной край»**, **«Мәңгілік ел»**. Очень важно, чтобы очень значимые названия такого значения заняли достойное место в ономастическом пространстве. Например, какое бы достойное место заняли бы в нише ономастики названия парков «Великая степь» и «Мәңгілік ел».

Этот сборник, изготовленный по заказу Комитета по развитию языка, социальным и политическим вопросам Министерства культуры и спорта Республики Казахстан направлен на формирование общего подхода к вопросам в области ономастики.

ТОПОНИМИЧЕСКАЯ ПОЛОЖЕНИЯ ВОСТОЧНО - КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ

Восточно - Казахстанская область была образована в 1932 году, в 1997 году к территории региона присоединена Семипалатинская область. Административным центр - город Усть-Каменогорск, основанный в 1720 году и расположенный на месте слияния рек Иртыш и Ульба.

В области 15 сельских районов, 10 городов, 755 сельских и поселковых населенных пунктов, 244 сельских округа. Население области на 1 июля 2017 года составило 1396,3 тыс. человек.

В природно-климатическом отношении Восточный Казахстан является уникальным регионом. В нем соседствуют степной, пустынный и горно-таежный ландшафты. Северную и восточную часть территории области занимают предгорья и хребты Западного, Центрального и Южного Алтая, в недрах которого содержатся богатейшие запасы цветных, драгоценных и редкоземельных металлов. Южнее Алтайских гор простирается засушливая Зайсанская котловина, ограниченная с южной стороны Саур-Тарбагатайским хребтом. Вся юго-западная и западная часть области представлена Казахским мелкосопочником. В центральной части преобладают всхолмленные равнины Калбинских гор. Леса занимают 11,9% территории области.

Для наглядности топонимической истории и нынешнего положения края представляем статью доктора географических наук, профессора Б.К Сапарова «Славянские географические названия встречающиеся в восточной, северно – восточных регионах Казахстана» /1/:

«В системе топонимики Казахстана очень много взаимствованных названий славянского происхождения. Многовековые исторические связи казахско – русского народов оставили глубокий след и в географических названиях земли. Появление новых топонимов, процессы их изменения и другие явления, связанное с названиями на сегодня обретает все больше внимания общество и людей.

Начиная с разного периода межотношения Казахстана с России все больше стали географических названий на русском языке. Именно в эти периоды в истории топонимики Казахстана географическое названий казахской земли менялось быстрыми темпами и подвергалось изменению /2/.

В нынешних топонимических названиях Казахстана можно на-

глядно просматреть политику царского колониализма в системе управления казахской землей. А также можно увидет эволюцию названий, стремительно меняющегося содержания казахской топонимики, названиями связанное с колониальной политик.

Присоединение Казахстана к России стало началом внедрение взаимствованных названий. И в дальнейшем увеличние географических названий на русском языке тесно связано историческими отношениями Казахстана и России. Процессы языковых, социальных связи казахско – русских народов началось еще раньше /3/.

В XVI веке Россия стал рассматривать свой взоры на казахские степи. Через Казахстан и Среднюю Азию проходили крупнейшие торгово-экономические дороги, которые могли связать Россию с восточными странами Азии (Китай, Индия). Присоединение казахских земель к России бесспорно укрепило бы его политический, экономический, и военном положении, жонгарское нашествия и тяжелое положение казахского народа способствовало близким отношениям Казахстана и России. /4/. 1682 году Петр I вступивши в российский престол высоко оценило природное богатство и золотые запасы казахских земель, а также его водные дороги через Каспийское моря и равнинные степи Казахстана. С 1713 года каждый год по особому заданию на территорию Киргизов и Туркестана для открытие так называемых «ключей к воротам» направлялись люди с экспедициями. На основе этого на восточной, северно-восточных территориях Казахстана стали строятся укрепительные сооружения, имевшие названия Линия Иртышских казаков /5/. На территории Казахстана появились первые населенные пункты русских. Этим населенным пунктам давали русские имена, и в составе казахской топонимики начали появляться русские названия. Например, в 1720 году русская экспедиция под руководством М.И.Лихарева заложил фундамент Усть-каменогорского укрепления, назвав укрепление из словочетания «устье каменных гор» на устье реки Умба Иртыша /6/. В 1765 году укрепление был построено заново на месте згоревшего укрепсооружения. Местные жители на свой лад его назвали «Өскемен».

В 1712 году царское правительство издала указ о возвращение на родные земли из Польши религиозных беженцев. Чтобы разместить

их в 1760 году им были предложены места заселения. В Алтае как «грибы после дождя» появлялись населенные пункты «поляков» Об этом подробно пишет в своей статье «*Поляки Змеиногорского округа*» М.Швецова /3/. В Катонкарагайском районе есть село Поляковка, названия этого поселка исходить с тех времен переселения поляков. В 1764 году были основаны *Лосиха, Секисовка, Шемонаиха ие Бобровка*. Позже от них отделились другие поселения: *Малое Убинка, Быструха, Черемшанка, Тарханка* и другие. Екатерина II в 1796 году подписал Указ о построение населенных пунктов возле нынешнего города Зырян. В связи с этим крестьяне Уба забросив свой обжитые земли переселились не обжитые места. В карте Алтайского горного округа начали появляться селы с названиями: *Парыгино, Снегирево, Кондратьево, Богатырево, Соловьево, Соломоновка* и другие. В 1726 году служащий Уральского горного комбината Акинфий Демидов основал в Алтае горные предприятия и заводы, и назвал их Колываново – Воскресенский /6/.

По определению А.Принтца после монгольского пласта русский пласт топонимики земли начинается с первой половины XVIII века /7/. Историко – географические сведения происхождения русских названий XVIII века продиктована колониальной политики, построением укрепления Прииртыши. Для иртышских казаков были сохранены льготы и большинство их осталось внутри укрепления. Историк Н.Е. Бекмаханова пишет, что в 50 - годах XVIII века, число иртышских казаков находившихся в военных укреплениях дошло до 2 тысяч человек /8/.

Многие сведения о колонизации региона, основание укрепсооружении в Прииртыше, о жизни местных людей отражались в трудах исследований ученых Г.Катанаева, Н.Г.Апполова, Ф.Усова, П.П. Румянцева, Ф. Щербинаныч. П.П. Румянцев характеризуя общественно – политическую жизнь казахов в конце XIX века и начале XX века пишет: «В дальнейшем у киргизов (казахов) нет своей истории, а есть только история инородцев» /9/.

Процессы появления русских названий распространились все регионы Казахстана. Можно привести следующие примеры: *Луговое, Садовое, Горкунково, Трехгорное, Волчанка, Березовка, Новоильинка,*

Троицкое, Каменка, Восточное, Веселое, Белоусовка, Вознесенка, Игоревка, Белогорский, Солнечное, Орловка, Средигорное и другие. Люди массово переселялись из России, Украины и других мест. В XX веке в Павлодарском уезде появилось более 200 поселков переселенцев /10/. В исследованиях Ф.А. Шербина их более 3793 географических названий /11/. В Иртыше и Баянауле в связи переселениями появилось множество населенных пунктов на русском и украинском языках. Особенно имена связанное с династии императора Романовых: *Романовка, Николаевка, Алексеевка, Еленовка, Ириновка, Татьяновка, Борисовка, Ольгино, Наташино, Павлодар* (подарок Павелу) появлялись такого рода антропотопонимов. В честь степных губернаторов *Надарова* и *Галкина*, называли селени *Надаровка* и *Галкина*, а в честь губернского начальника по переселению *Милорадова* – Милорадовой, в честь начальника уездного переселения *Заборовского*-*Заборовка*, в честь дочерей Заборовского *Домны* и *Рая-Доннинка* и *Раевка*, в честь жены Заборовского *Софии-Софиевка*. В честь немецких переселенцев появились такие названия с немцами именами: *Алтенау, Райнфельд, Эбенталь* и *Фриеденфельд*. Появились прежние названия местности проживания украинцев, например: *Донской, Каховка, Кубань, Луганск, Полтава, Херсонка*, религиозного характера: *Благовещенье, Воскресенка, Духовницкое, Крещенское, Рождественка, Спасовка, Сретенка, Успенка*. А также встречаются местные названия, в них казахские названия переданы без изменения в переводе на русский язык, например: *Беловодск (Ақсу), Котельниково (Оймакөл), Глубокое (Шұңқыркөл), Травянка (Шөптікөл), Горькое (Ащыкөл), Грабово (Қосағаш), Горчинка (Ащылы)*.

Языковые отношения развивалось так быстро, что топонимические названия передавались частично или полностью. Например, *Қара Ертіс-Черный Иртыш, Кіші Жеменей-Малый Жеменей, Рахман бұлақтары-Рахановские ключи, Үлкен Бөкен-Большая Буконь*. А также они создавалось на основе словообразование русского языка. Например, *Большой Мараленок, Малый Мараленок* – от слово «марал», *Таловочка* – от слово «тал», *Убинка* – от слово «оба» т.д. /2/.

В Восточно – Казахстанской области можно увидеть как переселенцы изменяли исконно исторические названия на свой лад, то есть на русский язык. На пример, *Қарақожа* (может быт и *Қарақұсты*) – превратили в *Карагужиха, Құтты-Кутиха, Маралды-Мара-*

лиха, Шаманай соединив к себе русский афикс – иха адаптирован на русский лад, Аблай-ин-кид (монастр Абылая) – Аблакетка, Тархан (Дархан) – стало Тархан соединив к себе окончание стало Тарханка. И Советское время тоже шло обязательное переименования на русские названия.

В целях пропаганды советской идеологии появилось множество исторических названий советского периода. Происходило повальное изменение населенных пунктов (ойконимы) на имена: *Энгельса, Ленина, Тельмана, Куйбышева, Дзержинского, Ворошилова, Буденного, Калинина* /3/. В начале XX века резко увеличилось число переселенцев. В местах где они переселились появилось новые населенные пункты с названиями на русском, украинском и других языках. В 1954 году в северных регионах Казахстана шла освоение целинных и залежных земель. В это время с России, Украины, Беларуси приезжали на освоение целинных земель более 2 миллионов людей. Образовались совхозы и колхозы, в связи с этим произошли изменения в названиях населенных пунктов, рек и озер, сложилась система топонимики на русском языке.

Политические и экономические обустройство в обществе оставили глубокий след в системе топонимки земли. Как сказал ученый В.А.Никонов: топонимика невольно становится: «орудием идеологической функции» /12/. После обретения Независимости страны многие географические названия населенных пунктов, рек и озер стали восстанавливаться. Многие ойконимы в связи множественными изменениями утратили первоначальное значения. В наших исследованиях мы соединили сложившуюся систему топонимики на славянском языке в восточной, северо – восточных регионах Казахстан. В восточно – Казахстанской области названия со славянском происхождением составляет 3798 названия (18,9%), в Павлодарской области определилось 605 топонимов, то есть (13,7%) всех названий /13/. В итоге мы выяснили, что исконно географические названия претерпели изменения по своему стратиграфической особенности.

ГОРОД УСТЬ - КАМЕНОГОРСК

краткая характеристика города Усть -каменогорск

Город Усть-Каменогорск основана в 1720 году, как крепость «Усть-Каменная» Указом Петра I для укрепления рубежей государства и разведки месторождений золота в верховьях Иртыша. В 1868 году Усть-Каменогорск получил статус города. Город Усть-Каменогорск расположен на северо-востоке Казахстана рода 304,6 тыс. человек.

По поводу названия города у ученых есть несколько предположений. Ученый Бердибек Бияров по вопросу почему город до сих пор пишется в картах и официальных источниках Усть-Каменогорск предлагает свое мнение и предлагает поменять названия на - Тасқорған. Причиной тому, что город окружен горными массивами, основанию укрепления стало древне тюркское слово «қорған», что означает значение «город» и исследователь Миллер приводит факт, что на месте нынешнего города когда то были найдены три коргана сакского периода. И то, что «если город будет назван Тасқорған, то она бы вошла типологии названии: Талдықорған, Жаңақорған, Шолаққорған» /14/.

Город **Усть - Каменогорск и Меновновской** сельский округ с ауламы: *Ахмер, Жаңа-Ахмер, Ново-Явленка, Ново-Троицк, Самсоновка, Меновной, Прудхоз, Водное* входит в единую административно – территориальную единицу Усть - Каменогорска.

Названия всех 8 аулов входящих в состав сельского округа только на русском языке.

ГОРОД РИДДЕР

краткая характеристика города Риддера

Город Риддер – расположена на севере – востоке Восточно Казахстанской области (с 1932 года), железнодорожная станция, основан в 1786 году как поселок Риддер и назван в честь первооткрывателя рудных месторождений, горного инженера Филиппа Риддера, в 1941 -2002 годах назывлся город Лениногорск, до 1917 года город находился в руках зарубежных инвесторов.

На сегодня в городе проживает 61,5 тыс. человек. Территория современного г. Риддера составляет 3387220 тыс. кв. м. В состав административной территории входит 19 населенных пунктов, один сельский и один поселковый округа.

ГОРОД СЕМЕЙ

краткая характеристика города Семей

Основание **Семей** произошло в 1718 г. и связано с известным Указом Петра I о защите восточных земель и начале возведения Прииртышских укреплений, строительство которых продолжалось с 1714 по 1720 годы. Но по версии некоторых ученых город Семей имеет более 1000 - летнюю историю.

Этноним слово «Семей» с древне тюркского означает «святое место» или «святой обитель», а слово «Алаш» на тюркском означает «сородич», «родня», то есть названия Семей и Алаш является древне тюркскими названиями /15/. В следующих источниках: «В Семипалатинском укреплении и городе Семипалатинске нашлись храмы калмыцких будд на территории Доржингита, где жили жонгарские племена. Об этом писали и русские исследователи. В 1660 -1670 годы вследствие жонгаро-казахских войн были разрушены эти храмы, об этом писал и Г.Ф. Миллер, о том что 1734 году эти храмы были полуразрушены. В 2007 году город официально было названо Семей. Семипалатинск - фонетический измененный вариант города Семей /16/ .

Семей является по величине вторым крупным городом ВКО в западном регионе. Он расположен по обоим берегам Иртыша. Территория – 27,5 тыс кв. км, включая сельские округа. Население города свыше 300 тысяч человек. Семей – один из культурных, исторических центров республики.

Город **Семей** является административно – территориальным центром следующих аульных округов: *Айнабұлақ, Ақбұлақ, Алғабас, Абралы, Достық, Жазық, Жиенәлі, Знаменка, Ертіс, Новобаженно, Озерка, Приречный, Қараөлең, Шаған, Шұлбі, Таңат.*

Если посмотреть состав аульных округов города , то можно об-

ратить внимание на следующее: *Айнабулакскому* аульному округу входят аулы: *Айнабұлақ, Самай, Акқбулакскому* аульному округу ауыл *Ақбұлақ, Алғабасскому* аульному округу аулы: *Алғабас, Киікқашқан, Қызылжал, Абралинскому* аульному округу аулы: Абралы, Достықскому аульному округу аулы: *Достық, Чекоман, Жазықскому* аульному округу аул *Жазық, Жиеналинскому* аульному округу аулы *Бөкенші, Маралды, Знаменскому* аульному округу аулы: *Знаменка, Қыземшек, Сынтас, Иртышскому* аульному округу аулы: *Прииртышское, Жалпақ, Кенжебай, Крупская, Мұқұр, Мұрат, Новобаженовскому* аульному округу аулы: *Новобаженово, Баженово, Бұлақ, Климентьевка, Талдықорған, Озеровскому* аульному округу аулы: *Қаракөл, Қаштақ, Кіші Ақтөбе, Озерки, Половинка, Талица, Тепқашы, Приреченскому* аульному округу аулы: *Приречное, Жарқын, Күлтөбе, Мұздыбай, Шөптіқақ, Караолеңскому* аульному округу аулы: *Қараөлең, Қайнар, Шаганскому* аульному округу поселок *Шаган, Шұльбинскому* аульному округу поселок *Шұлбі, Танатскому* аульному округу аулы Таңат, Социалистік Қазақстан.

Из названия 16 сельских округов 12 из них на казахском языке. Считаем, необходимым переименовать названия Крупская, Знаменка, Социалистік Қазақстан как идеологически устаревшие, названиями имеющими смыслом воспитательного значения.

БОРОДУЛИХИНСКИЙ РАЙОН

общая характеристика Бородулихинского района

Бородулихинский район образован в 1944 году. Район находится на севере Восточно-Казахстанской области в Казахстане.

Бородулихинский район объединяет 63 населенных пунктов и 19 аульных (сельских) округов. Административный центр района — село Бородулиха.

Названия аульных округов: *Бородулиха, Таврия, Жерновка, Пременовка, Ленин, Степной, Уба-Форпост, Андреевка, Подборный, Краснояр, Белағаш, Бақы, Убаир, Дмитриевка, Новопокровка, Новошұлбі, Петропавловка, Новодворовка* и поселок *Жезкент*.

Если посмотреть состав аульных округов, то можно обратить внимание на следующее: *Бородулихинский* аульный округ входят аулы: *Бородулиха, Успенка, Знаменка, Барышовка, Поднебесное, Тавринский* аульный округ аулы: *Буркотово, Сахновка, Жерновский* аульный округ аулы: *Жерновка, Пол-лог, Боровлянка, Переменовский* аульный округ аулы: *Пременовка, Андроновка, Ремки, Орловка, Ленинский* аульный округ аулы *Песчанка, 2-Пятилетка, Алексеевка, Ново-Васильевка, Мурзова, Степной* сельский округ аулы: *Шелехово, Орловка, Вознесенка, Троцкое, Уба-Форпостский* аульный ауылдық округ аулы: *Уба-Форпост, Девятка, Андреевскому* аульному округу аулы: *Михайличенково, Петроградское, Аульный* округ *Подборный* аулы: *Камышенка, Михайловка, Романовка, Красноярскому* аульному округу аулы: *Краснояр, Речное, Белагайскому* аульному округу аулы: *Белагай, Зенковка, Бекровка, Бек-Карьер, Өмірзақ, разъезды 41 и Дүйсекең, Баксокму* аульному округу аулы: *Коростели, Тарск, Ауыл, Убаирскому* аульному округу аулы: *Зубаир, Байтанат, Жаңа ауыл, Дмитриевскому* аульному округу аулы: *Дмитриевка, Боровое, Новопокровскому* аульному округу аулы: *Новопокровка, Сарногай, Арбузное, Новошұльбинскому* аульному округу аулы: *Новошұлбі, Потапенково, Солоновка, Ключики, Пролетарка, Петропавловскому* аульному округу аулы *Петропавловка, Мещанка, Изатулла, Воскресенка* ауылдары, *Новодворовскому* аульному округу аулы: *Ивановка, Сосновка, Березовка, Жезкентскому* поселковому округу поселок *Жезкент*.

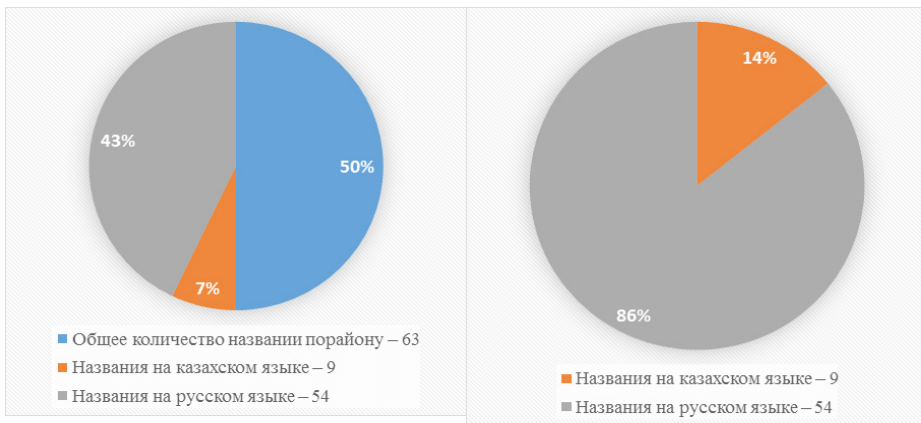
Как видите из 19 аульных округов входящих в состав района 3 из них только на казахском языке. Остальные 16 названия на русском языке. Среди них Ленин, Пролетарка, Троцкое является идеологические устаревшими названиями.

Положение названия населенных пунктов по Бородулихинскому району можно рассмотреть по нижеследующей схеме:

Общее количество названия порайону – 63

Названия на казахском языке – 9

Названия на русском языке – 54

ГЛУБОКОВСКИЙ РАЙОН

общая характеристика Глубоковского района

Глубоковский район образована 31 декабря 1964 года. Район расположена на северо-востоке Восточно Казахстанской области. Две трети территории района занимает горно-таёжная местность. В северо-западной части находятся Убинский и Тигирецкий хребты и их отроги, в юго-восточной части — Ульбинский хребет. По территории района проходят автомобильные дороги Усть-Каменогорск — Риддер, Усть-Каменогорск — Шемонаиха, железная дорога Усть-Каменогорск — Локоть.

Административный центр района – посёлок **Глубокое**. В состав административно-территориального деление входят следующие аульные округа: *Глубокое, Алтайский, Белоусовка, Верхнеберезовский* кенттік округі және *Малоубинка, Бобровка, Кожохово, Калинин, Краснояр, Куйбышев, Киров, Ушанов, Фрунзе, Веселовка, Секисовка, Черемшанка, Опытное* поле.

Если посмотреть состав аульных округов, то можно обратить внимание на следующее: *Глубоковский* поселковый округ входят посёлок *Глубокое, Алтайский* поселковый округ посёлок *Алтайский* аул *Калинина, Белоусовский* поселковый округ *Белоусовка, Белокаменка, Ново-Михайловка, Планидовка, Верхнеберезовский* поселковый округ посёлок *Верхнеберезовский, Малоубинский* аульный округ

аулы: *Малоубинка, Н.Маховка, Волчиха, Карагужиха, Бобровский* аульный округ *Бобровка, Солнечное, Радужная, Кожоховский* аульный округ аулы: *Кожохово, Прогресс, Сметанино, Калининский аульный округ Березовка, Красная Заря, Красноярский* аульный округ аулы: *Предгорное, Перевальное, Аврора, Куйбышевский* аульный округ *Быструха, Зимовье, Кировский* аульный округ аулы: *Прапорщиково, Уварово, 226 км разъезд, Краснопартизанский, Ушановский* аульный округ аулы *Ушаново, Степное, Каменный Карьер* ауылдары, *Фрунзенский* аульный округ *Тарханка, Веселое, Винное, Ново-Ульбинка, Горная Ульбинка, Топиха, Веселовский* аульный округ аулы: *Веселовка, Заречное, Секисовский* аульный округ аул *Секисовка, Черемшанский* аульный округ аулы *Черемшанка, Орловка, Аульный* округ *Опытное* поле аул *Опытное* поле.

Как видите из 17 аульных округов входящих в состав района нет не одноназвания на казахском языке. Среди них такие как Калинин, Куйбышев, Киров, Фрунзе является идеологический устаревшими названиями. В РФ и других стран СНГ имена этих людей давно сняты из географической топонимики страны.

ЖАРМИНСКИЙ РАЙОН

общая характеристика Жарминского района

Жарминский район расположена в центре Восточно-Казахстанской области в Казахстане, находится в центральной части Восточно-Казахстанской области. Граничит на западе с Абайским районом, на северо-западе — с территорией города областного подчинения Семей, на северо-востоке — с Уланским районом, на востоке — Кокпектинским районом, на юго-востоке — с Тарбагатайским районом, на юге — с Аягозским районом.

Природа наделила этот край богатством и разнообразием. Многочисленные реки и озёра, зелёные холмы, живописные горные урочища: Богат край и полезными ископаемыми, здесь добывается золото, драгоценные и поделочные камни, чёрный мрамор, известняк.

Издавна жарминская земля связывала караванными дорогами юг с севером. Не случаен интерес к этим местам путешественников и географов, многие из которых оставили свидетельства о сво-

еобразии природы края, особенностях хозяйства и быта местного населения. Бывали в этих местах такие известные ученые и исследователи, как: Ч.Валиханов, П.Семенов-Тянь-Шанский, Г.Потанин, В.Обручев, А.Янушкевич и другие. /17/.

Жарминский район насчитывает 21 административно-территориальных единиц, 83 населенных пункта, из которых 4 крупных: районный центр с.Калбатау, город Шар, посёлки Ауэзов и Жангиз-Тобе.

Названия аульных округов района: *Қалбатау, Қызылагаиш, Қарасу, Жайма, Шар, Жарық, Үшбиік, Жаңғыз төбе, Делбегетей, Суық-бұлақ, Шалабай, Бірлік, Қапан-бұлақ, Қаратөбе, Жарма, Бөжегур, Бірлік, Аршалы, Ақжал, Белтерек* и *Ауэзовский* поселковый округ.

Если посмотреть состав аульных округов, то можно обратить внимание на следующее: *Калбатаускому* аульному округу относятся аулы: *Қалбатау, Бұрлыагаиш, Ортабұлақ, Батыр, Қапай, Жіңішке, Жаңаөзен, Қызылагаишскому* аульному округу аулы: *Қызылагаиш, Қарасу, Қаратоган ауылдары, Карасускому* аульному округу аулы: *Қарасу, Асқаралы, Жайминскому* аульному округу аулы: *Жайма, Қорганбай, Шарскому* аульному округу *Көшек, Еспе, Сарыарқа, Кезеңсу, Шар, разъезды Кызылшар, 6-айырық, 7-разъезд, Суурлы, Жарыкскому* аульному округу аулы: *Жарық, Қызыл Қайың, Малай, Үшбиікскому* аульному округу аулы: *Еңрекей, Үшбиік и 18-бекет, Жангызтобинскому* аульному округу аулы: поселок *Жаңғыз төбе, Солнечный* ауылы и *9-шы айырық, 10-шы айрықтар, Делбегетейскому* аульному округу аулы: *Қоңырбиік, Суықбұлақскому* аульному округу аул *Суық-бұлақ, Делбегетей* бекеті и *3-айырық, Шалабайскому* аульному округу аулы: *Жаңаауыл, Шалабай, Бирликскому* аульному округу, *Қапанбұлақскому* аульному округу аулы: *Қапан-бұлақ, Балықтыкөл, Егінбұлақ, Нарбота, Первомайск, Қызыл жұлдыз* и *Қапан-бұлақ бекеті, №12-айырық, №14-айырықтар, Каратобинскому* аульному округу аулы: *Қаратөбе, Кеңтарлау, Былқылдақ, Жарминскому* аульному округу поселок *Жарма, Бөжегурскому* аульному округу аул *Салқынтөбе, Бирликскому* аульному округу аулы: *Бірлік, Амангелді, Қарақожа, Иірлі* ауылдары, *Аршалинскому* аульному

округу *Аришалы, Жарықтас, Ақжалскому* аульному округу аулы: *Ақжал, Бөке, Белтерекскому* аульному округу аулы: *Белтерек, 8 март, Қарашоқы* и станция *Балықтыкөл, Ауэзовскому* помелково округу аулы *Солнечное* и поселок *Ауэзов*.

Среди названий ауылов района Первомайск, Қызыл жұлдыз, 8 марта является идеологический устаревшими названиями. А также названия некоторых аулов, например, разъезды 6, 7, 10, 18 необходимо переименовать топонимами имеющие смысловое значения, то есть, именами видных личностей региона и страны.

ЗЫРЯНОВСКИЙ РАЙОН

общая характеристика Зырянского района

Зырянский район – находится на северо-востоке Восточно-Казахстанской области, Район расположен на северо-востоке Восточно-Казахстанской области, центральной части Рудного Алтая. На севере и северо-западе граничит с территорией города областного значения Риддер, на западе — с Глубоковским районом и с территорией города областного значения Усть-Каменогорск, на юго-западе — с Уланским районом, на юге — с Кокпектинским районом, на юго-востоке — с Катон-Карагайским районом, на северо-востоке и востоке — с Республикой Алтай России. По официальным сведениям район образована в 1791 году /18/. В этих годах производилась работа по разведке Бухтарминского рудника. Именем одного из инженеров Г.Г. Зырянова район был назван его именем, в 1935 году на одной из территории образовали Бухтирминский район. Затем в связи сокращением территория района передано Зырянскому району.

На территории района расположена два города: *Зыряновск* и *Серебрянск*. А также на территории района находится поселковые округи: *Прибрежный, Октябрьск, Zubовск, Жаңа Бұқтырма* и сельские округи: *Северный, Первороссийск, Малеевка, Парыгин, Тұрғысын, Березовск, Чапаев, Никольск, Соловьево, Средигорное*.

Если посмотреть состав аульных округов, то можно обратить внимание на следующее: *Новобухтирминскому* поселковому округу поселок *Жаңа Бұқтырма* и аулы *Березовка, Александровка, Октябрьскому* поселковому округу поселок *Октябрьск и Бұқтырма*,

Селезнёвка, Сажаяевка, Прибрежненскому поселковому округу поселок *Прибрежный* и аул *Заводинка*, *Северному* аульному округу аулы: *Северное, Феклистовка, Ермаковка, Первороссийскому* аульному округу аулы *Первороссийск, Васильевка, Дородница, Малеевскому* аульному округу аулы: *Малеевск, Путинцево, Быково, Богатырево, Парыгинскому* аульному округу *Парыгино, Кутиха, Баяновск, Тургысынскому* аульному округу аул *Тұрғысын, Березовскому* аульному округу аулы: *Березовское, Подорленок, Маяк, Восточное, Ландман, Чапаевскому* аульному округу аулы: *Чапаев, Крестовка, Снегирево, Орловка, Пролетарка, Никольскому* аульному округу аулы: *Никольск, Бородино, Алтайка, Кремнюха Соловьевскому* аульному округу аулы: *Соловьево, Ново-Крестьянка, Бедаревка, Ленинск, Зубовскому* поселковому округу поселок *Зубовск, Средигорненскому* аульному округу аулы: *Средигорное, Шірікқайың, Андреевка, Александровка.*

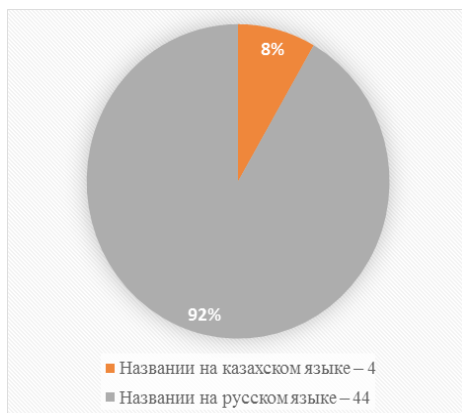
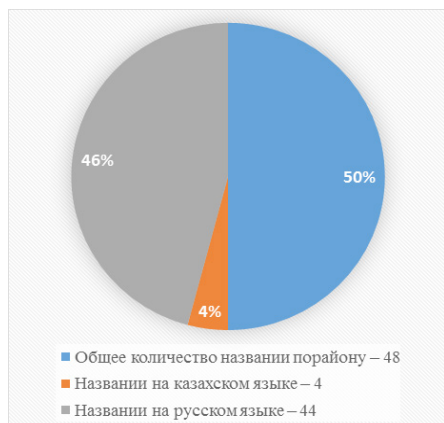
Как видите из 16 аульных округов входящих в состав района только 2 из них на казахском языке. Остальные 14 названия на русском языке. Среди них Октябрьск, Чапаев, Ленинск, Пролетарка является иделогически устаревшими названиями.

Положение названий населенных пунктов по Зыряновскому району можно рассмотреть по нижеследующей схеме:

Общее количество названий порайону – 48

Названия на казахском языке – 4

Названия на русском языке – 44

В воспитании подрастающего поколения в духе патриотизма особое место занимают школы. Именно со школьных стен начинается любовь к Родине но к сожалению названия средних и начальных школ, лицеев района остаются по прежнему в старых названиях, почему бы не переименовать учреждения образования района именами достойных людей и личностей региона и страны, внесшие весомый вклад развитие страны. Обратите внимание на названия учреждения образования района:

- 1) «Зырян қаласындағы №6 орта мектебі» КММ
- 2) «Зырян қаласындағы №7 орта мектебі» КММ
- 3) «Зырян қаласындағы №8 орта мектебі»КММ
- 4) «Зырян қаласындағы № 9 орта мектебі» КММ
- 5) «Зырян қаласындағы №11 орта мектебі» КММ
- 6) «Зырян қаласындағы Мектеп-Лицейі» КММ
- 7) «Зырян қаласының № 1 бастауыш мектебі» КММ
- 8) «Зырян қаласының № 2 бастауыш мектебі» КММ
- 9) «**Путинцев** орта мектебі» КММ
- 10) «**Леснопристань** орта мектебі» КММ
- 11) «**Зубовка** орта мектебі»КММ
- 12) «Парыгин орта мектебі» КММ
- 13) «**Тұрғысын** орта мектебі» КММ
- 14) «**Чапаев** орта мектебі» КММ
- 15) «**Никольск** орта мектебі» КММ
- 16) «**Бородино** орта мектебі» КММ
- 17) «**Маяк** орта мектебі» КММ
- 18) «**Средигорный** орта мектебі» КММ
- 19) «**Соловьево** орта мектебі» КММ
- 20) «**Александровка** бастауыш мектебі» КММ
- 21) «**Андреевка** бастауыш мектебі» КММ
- 22) «**Кремнюха** негізгі мектебі» КММ
- 23) «**Шірікқайың** орта мектебі» КММ
- 24) «**Подорленок** негізгі мектебі» КММ
- 25) «**Быков** негізгі мектебі» КММ
- 26) «**Новокрестьянка** негізгі мектебі» КММ

-
-
- 27) «**Крестовка** бастауыш мектебі» КММ
 - 28) «**Снегирево** бастауыш мектебі» КММ
 - 29) «**Серебрянка** қаласындағы №1 М.Инюшин атындағы орта мектебі» КММ
 - 30) «**Серебрянка** қаласындағы №2 негізгі мектебі» КММ
 - 31) «**Серебрянка** қаласындағы №4 орта мектебі» КММ
 - 32) «№1 Жаңа – Бұқтырма орта мектебі» КММ
 - 33) «№2 Жаңа – Бұқтырма орта мектебі» КММ
 - 34) «**Первомайское** орта мектебі» КММ
 - 35) «**Октябрьск** орта мектебі» КММ
 - 36) «**Первороссийское** орта мектебі» КММ
 - 37) «**Васильевка** негізгі мектебі» КММ
 - 38) «**Дородница** орталау мектебі» КММ
 - 39) «**Киров** орта мектебі» КММ
 - 40) «**Северное** негізгі мектебі» КММ

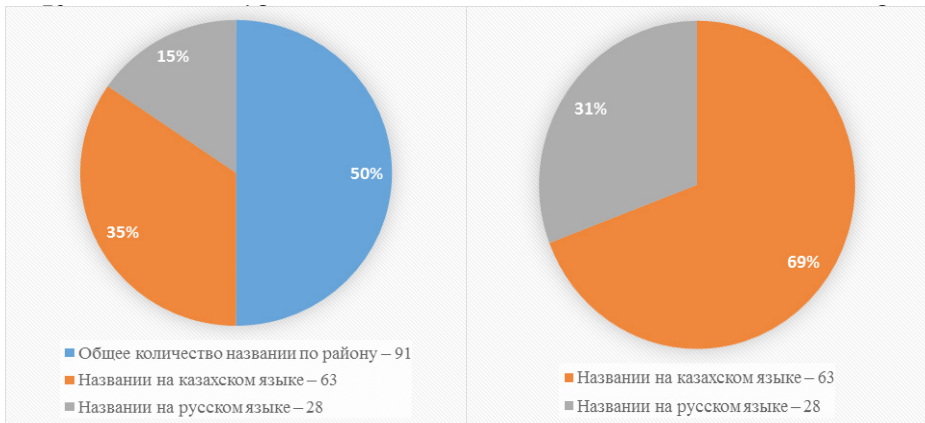
УЛАНСКИЙ РАЙОН

Уланский район образован в 1928 году. Район находится север-но –западной части Восточно - Казахстанской области. В Уланском районе находится 91 населенных пунктов, 18 поселковых и один аульный (сельский) округ.

Административный центр района – поселок **Молодежное**. В состав района входят аульные округа: **Асу-Бұлақ, Белогор, Молодежный, Огневка кенттік округі мен Айыртау, Аблакет, Алмасай, Азовое, Багратион, Бозанбай, Гагарин, Егінсу, Каменка, Өскемен, Саратовка, Таврия, Таргын, Төлеген Тоқтаров.**

Если посмотреть состав аульных округов, то можно обратить внимание на следующее: **Айыртаускому** аульному округу входят аулы: **Айыртау** және **Ново-Канайка, Асу – Булакскому** поселковому округу: поселок **Асу-Бұлақ** кенті, **Аблакетскому** аульному округу аул **Сағыр**, аул **Мамай** батыр, **Алмасайскому** аульному округу аул **Алмасай, Азовскому** аульному округу аул **Ново-Азовое, Багратионскому** аульному округу аулы **Привольное, Митрофановка, Белогорскому** поселковому округу поселку **Белогор** и аул **Төменгі**

Тайынты, Бозанбайскому аульному округу аул *Бозанбай, Гагаринскому* аульному округу аул *Гагарина, Егінсускому* аульному округу аулы *Ұлан, Жанұзақ, Борсақ, Мырзат, Каменскому* аульному округу аулы *Каменка, Тройницкое, Өскеменскому* аульному округу аулы: *Восточное, Макеевка, Донское, Саратовскому* аульному округу аулы: *Саратовка, Ново-Одесское, Отрадное, Тавринскому* аульному округу аулы *Таврия, Пролетарка, Актюба, Таргинскому* аульному округу аулы: *Таргын, Жантас, Жогарғы Тайынты, Манат, Айтықов. Аульный* округ имени *Төлегена Тоқтарова* аулы: *Герасимовка, Казачье, Украинка* и отделение *Отгон, Уржарское* аульный округ аулы *Үржар, Қызылту, Бургон, Ақжарскому* аульному округу аулы: *Ақжар, Қарамойыл, Амангелді, Егінсускому* аульному округу аулы: *Егінсу, Жанай, Жогарғы Егінсу* аульному округу аулы *Жогарғы Егінсу, Елтайскому* аульному округу аул *Елтай, Каратумакскому* аульному округу аул *Қаратұма, Жанатилекскому* аульному округу аул: *Жаңа тілек, Тасарық, Кокозекскому* аульному округу аул *Көкөзек, Колдененскому* аульному округу аул *Көлденең, Бестерекскому* аульному округу аулы: *Бестерек, Қазымбет, Ер Қабанбай, Науалинскому* аульному округу аулы: *Науалы, Малақ, Ново-Андреевскому* аульному округу *Ново-Андреевка, Покровка, Некрасовка, Благодатный, Маканишинскому* аульному округу аул *Маканишы, Карабулакскому* аульному округу аул *Қарабұлақ, аул Барлық - Арасан, Карабутакскому* аульному округу аул *Қарабұта, Бактинскому* аульному округу аул *Бақты, Кокталскому* аульному округу аул *Коктал, Коктерекскому* аульному округу аулы: *Көктерек, Қайыңды, Қызылбұлақ, Акиокинскому* аульному округу аулы: *Ақшоқы, Подгорный, Аульному* округу *Благодарный* аулы: *Благодарное, Қызыл Жұлдыз, Караталскому* аульному округу аулы: *Қаратал, Бекет, Бұғыбай, Шолпанскому* аульному округу аул *Шолпан, Қоныршаулинскому* аульному округу аулы *Таскескен, Үшбұлақ, Алтыншокинскому* аульному округу аулы *Алтыншоқы, Лайбұлақ, Айтбай, Текебұлақ, Салкынбелскому* аульному округу аулы: *Сегізбай, Қарабұйрат, Каракольскому* аульному округу *Қарақол, Сағат, Сартерек, Абай.*

ШЕМОНАИХИНСКИЙ РАЙОН

Шемонаихинский район образован в 1928 году. Район расположен на севере Восточно-Казахстанской области. Граничит на востоке с Глубоковским, на западе — с Бородулихинским районом, на юге — с Уланским районами Восточно-Казахстанской области, на севере — с Алтайским краем Российской Федерации. Расположен на севере Восточно-Казахстанской области. Граничит на востоке с Глубоковским, на западе — с Бородулихинским, на юге — с Уланским районами Восточно-Казахстанской области, на севере — с Алтайским краем Российской Федерации. В состав района входят один город, 2 поселка и 37 сельских округов Шемонаихинский район состоит из 8 сельских округов и 2 поселковых администраций, в составе которых находится 34 сельских населённых пункта, а также 1 городской администрации

Административный центр района – город **Шемонаиха**. Названия аульных округов: *Усть-Таловка, Первомайский кенттік округтері мен Каменевский, Зевакино, Октябрьский, Выдрихинский, Вавилонский, Волчанский, Верх-Уба, Разинский.*

Если посмотреть состав аульных округов, то можно обратить внимание на следующее: *Усть-Таловский* поселковый округ входят поселок *Усть-Таловка* и аулы *Березовка, Половинка, Заречное, Первомайский* поселковый округ поселок *Первомайский* и аулы: *Барашки, Ново-Ильинка, Фестивальная, Зевакинский* аульный

округ аулы: *Зевакино, Убинка, Ново-Убинка* ауылдары, *Октябрьский* аульный округ аулы: *Октябрьское, Садовое, Луговое, Выдрихинский* аульный округ аулы: *Выдриха, Межовка, Вавилонский* аульный округ аулы: *Камышинка, Пруггеро, Сугатовка, Горкуново, Кенюхово, Волчанский* аульный округ аулы: *Волчанка, Крюковка, Кандыковка, Моисеевка, Трехгорное, Большая речка, Березовка, Верх-Убинский* аульный округ аул *Верх-Уба, Разинский* аульный округ аулы: *Красная Шемонаиха, Белый камень, Медведка, Камневский* аульный округ *Рассыпное, Коневка, Рулиха, Михайловская* и станция Рулиха.

Как видите из 11 аульных округов входящих в состав района нет не одного названия на казахском языке. А также названия Октябрьский, Первомайский является идеологически устаревшими названиями.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Ономастические имена – идет в ногу вместе с обществом - признак нашей этнической культуры. Не зря наши предки говорили: «Название Земли - история родины», ономастические имена относятся к истории, обычаям и традициям нации. Принимая во внимание национальные интересы ономастики, возникает вопрос: «Является ли ономастика казахов развитой с точки зрения распространения нашей страны, несет ли в себе судьбу нации и честь ее исторических деятелей?»

При изучении имеющихся данных мы заметили, что большинство сельских районов и сел в Восточно-Казахстанской области идеологически устарели, не имеют образовательного значения и несовместимы с сегодняшними требованиями. Проанализировав некоторые из этих названий, мы решили показать, как решены эти проблемы в соседних регионах.

Сергеевка - одно из самых распространенных имен в советское время. Это имя часто встречается не только в Северо-Казахстанской области, но и по ономастике региона. Однако в Актюбинской области Новосергеев был переименован в «Кульсаи», а Сергеевка была переименована в Карабулак, Сергеевка Алматинской области изменена в Бесмоянак, Сергеевка «превратилась» в Кайнар в Восточно-Казахстанской области.

Воскресеновка связано с днем недели - воскресеньем. Это название встречается не только в регионе, который мы рассматриваем, но и в Жетиколском округе Айыртауского района. Это название также встречается в Восточно-Казахстанской, Павлодарской и Жамбылской областях. Одна из радостных новостей заключалась в том, что жители Жамбыла успешно заменили Воскресеновку на село имени Андас Батыра.

Для русских колонизаторов казахская земля казалась пустынной равниной, без конца и края. Вот почему селениям и населенным пунктам налево, направо «раздавали» название - Степной. Стоит отметить, что в советское время только два поселения в Павлодарской области назывались Степное. Однако после обретения независимости страны одно из Степных Павлодарской области было переименовано в Коктобе, а второе приобрело историческое название Бериктал.

Степное переименован Кокпекты в Актюбинской области, Степное - Куртай в Восточно-Казахстанской области, Степное - Акжар в Южно-Казахстанской области.

Название *Заречное* означает другую сторону реки. Это имя также является одним из самых бессмысленных имен советского времени. Заречное переименован в Мойнак в Алматинской области, Заречное, сейчас Кызылжар в Павлодарской области.

Надеждин и Надежка также известны по всей стране. Ново Надежинка в Актюбинской области сейчас именуется – Жарсай, Надеждинская в Алматинской области – Есик, Надеждовка удачно переименована в Коныр.

Озерное - лингвистическое название - одно из самых бессмысленных и распространенных именовании советского времени. Данное название был заменено новым именами в 9 населенных пунктах по всей стране. Два Приозерных Акмолинской области переименованы в Жалгыз карагай и Родина, в Актюбинской области: Приозерное – Аккөл, Восточно-Казахстанской области: Приозерное – Тугыл, в Карагандинской области одно Озерное – Бухар жырау, второе -Шашубай, Семиозерное в Костанайской области - Аулиеколь, в Восточно-Казахстанской области Кривоозерное – в Саумалкол и Озерное - Тилеусай.

Андреевка наименование широко распространенное в советскую эпоху. В Актюбинской области: Андреевку переименовали в Кызылжар, в Алматинской области: Андреевка – Кабанбай, В Восточно-Казахстанской области Андреевка – Жана тилеу, в Жамбылской области Андреевка сейчас именуется - Болтирик.

Мы заметили, что в Восточно-Казахстанской области, которая является предметом исследования, Ленин упоминался 43 раза. Есть 42 улиц, 1 село. Это большой недостаток, упущение, как для людей, так и для исполнительной власти, что имя человека, который является воплощением зла и геноцида не только казахского народа, но и всей страны Советского Союза, даже русской общественности, до сих пор является ономастическим именем.

В Восточно-Казахстанской области *Мирному* вернули историческое название Коктерек, Акмолинская область переименовала *Придорожное* в Акбулак.

Юбилейное является самым распространенным названием со-

ветского периода. Успешно были переименованы этот топоним в различных вариантах: в Актюбинской области Юбилейный – Алтынды, в Алматинской области Юбилейный – Колсай, в Восточно-Казахстанской области Юбилейный – Боке, в Костанайской области, Жангелдинском районе ауыл Юбелейный – Милысай, в Южно-Казахстанской области первое Юбилейное – Оркен, второе – Жаушыкум.

Наименования *Дмитриевка, Петровка, Антоновка, Леонидовка* как и Сергеевка, Андреевка продукт советской эпохи. Однокоренные с названием *Николаевка* населенные пункты по всей стране насчитывает 9 и все они переименованы. Это: в Алматинской области три Николаевки: – Ажар, второй – Жетиген, третий – Куйған, в Восточно-Казахстанской области два населенных пункта с таким названием переименованы, Николаевка: одно – Кентарлау, второе – Мойылды, в Жамбылской области Николаевка – Шапырашты, а Новониколаевка – Байзак, в Павлодарской области Николаевка – Мамбеткол, в Южно-Казахстанской области Новониколаевка – Жабагылы.

Первомай – идеологически устаревшее название. Это название присвоенное в честь 1-Майского праздника, пропагандирующая советскую идеологию.

Краснознамен – идеологически устаревшее имя. Замена данных разных 39 наименований в разных частях страны имеет большое значение для определения этимологии населенных пунктов, селений и т.д..

В заключении хочется отметить, так называемые ономастические имена - одни из самых многообещающих работ, которые посеют семена казахского патриотизма и повысят уважение к родине, земле, краю. Для нашей страны, наших людей большая честь уважать историю и культуру нашей страны, а также отдать дань заслуге и подвигу выдающихся деятелей, которые могут дать ценные имена улицам и объектам. Мы не должны забывать, что через названия селений, населенных пунктов, районов и городов страны мы предлагаем ценную информацию для общественности.

ДЕРЕККӨЗ:

1. Сапаров Қ.Т. / Қазақстанның шығыс, солтүстік-шығыс өңірлерінде кездесетін славян тілінен енген географиялық атаулар // <http://www.rusnauka.com>
2. Аметжанова Ф.Р., Әлімхан А.Ә. Қазақ шығысының жер-су атаулары. – Өскемен : ШҚТУ баспасы, 2000. -104 б.
3. Шығыс Қазақстанның мәдени мұралары:(тарих , мәдениет, білім). – Өскемен : С.Аманжолов ат. ШҚТУ баспасы, 2006. -432 б.
4. Орталық Қазақстанның жер-су аттары. – Алматы : Ғылым, 1989.- 256 б.
5. Мадиева Г.Б. Гидронимия Восточного Казахстана. дисс. канд. филол. наук. Алма-Ата, 1990.С.16-17
6. Алексеенко Н. Усть-Каменогорск.-Алма-Ата :Казахстан, 1970.-102с
7. Принтца А. Каменшики. Омск, 1863, 25 с.
8. Бекмаханова Н.Е. Формирование многонационального населения Казахстана и Северной Киргизии. Последняя четверть XVIII в., 60-е гг. XX в.- М:Наука, 1980.- 280с.
9. Румянцев П.П. Киргизский народ в прошлом и настоящем. Спб., 1910.- 320с
10. Еңсебаев Т.А. Павлодар өңірінің тарихы туралы очерктер. I бөлім, (Көне Дәуірден XX ғасырға дейін). – Павлодар: “ЭКО” ҒӨФ, 2001. – 236 б.
11. Материалы по Киргизскому землепользованию, собранные и разработанные экспедицией по исследованию степных областей. Семипалатинская область. Павлодарская уезд. Т.IV. - Воронеж, 1903.-386 с.
12. Никонов В.А. Краткий топонимический словарь. М., 1966.-334 с.
13. Сапаров К.Т. Географические основы формирования и развития топонимов Казахстана (на примере восточного, северо-восточного регионов). Автореф. дисс. докт. географ. наук. – Алматы, 2010. – 32 с.

-
-
14. Ғабдул-Ғазиз Есембаев. «Өскемен» атауын өзгерту қиын ба? <http://anatili.kazgazeta.kz>
 15. Мұстафина А. Қазақстандағы қала атаулары не білдіреді? / Толығырақ: <https://massaget.kz/layfstayl/alemtanu/Qazaqstanym>
 16. Семей // <https://kk.wikipedia.org/wiki>
 17. Атамекен: Географиялық энциклопедия. / бас ред. Б.Ө.жақып. – Алматы: «Қазақ энциклопедиясы», 2011. – 648 бет.
 18. Зырян ауданы Бұқтырма ауданы деп атала ма? / [tps://kaz.altaynews.kz](https://kaz.altaynews.kz)
 19. Қазақстанның қайта аталған елді-мекендері мен облыстары. / <http://www.aparu.kz>

**ӨСКЕМЕН ҚАЛАСЫНАҒЫ ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ ТҮРҒЫДАН
ЕСКІРГЕН КӨШЕ АТАУЛАРЫНЫҢ ТІЗІМІ**

№	Көше атауы
I	Облыс орталығы - Өскемен қаласы
1.	1-ші Автогаражная
2.	1-ші Алея
3.	1-ші Коммунальная
4.	1-ші Мельничная
5.	1-ші Набережная
6.	1-ші Северлік
7.	1-ші Б. Хмельницкий
8.	1-ші Коммуналды
9.	1-ші Одессалық
10.	1-ші Паровозды
11.	1-ші Полтавалық
12.	2-ші Автогаражды
13.	2-ші Выставочная
14.	2-ші Заречная
15.	2-ші Коммуналды
16.	2-ші Нева
17.	2-ші Север
18.	2-ші Б. Хмельницкий
19.	2-ші Коммуналдық қалтарыс
20.	2-ші Правозная
21.	2-ші Полтавская
22.	2-ші Одессалық
23.	30-шы Гвардиялық дивизия
24.	3-ші Аллеялық

25.	3-ші Б.Хмельницкий
26.	3-ші Автогаражды
27.	3-ші Невалық
28.	3-ші Паровозды
29.	3-ші Широкая
30.	3-ші Широкий
31.	4-ші Паровозды
32.	5-ші Декабрь
33.	5-ші Паровозды
34.	6-шы Паровозды
35.	Аврора
36.	Автобусная
37.	Автогаражды
38.	Автомобилистов
39.	Агрономикалық
40.	Азовская
41.	Алеялық
42.	Алеялық қалтарысы
43.	Амур
44.	Ангар
45.	Атлантикалық
46.	Аэродромды
47.	Б. Хмельницкий
48.	Багратион
49.	База
50.	Байдуков
51.	Баллистическалық
52.	Барнаульская
53.	Безымянный
54.	Больничная

55.	Братская
56.	Гагарин
57.	Быструшинская
58.	Быструшинский
59.	Вагонный қалтарысы
60.	Васильковский
61.	Веер қалтарысы
62.	Весенняя
63.	Ветерандар
64.	Вешний қалтарысы
65.	Взлетный
66.	Владивосток
67.	Вокзал
68.	Волгоград
69.	Волжская
70.	Вологодская
71.	Вологодский қалтарысы
72.	Волочаевская
73.	Вольна
74.	Восочный қалтарысы
75.	Вострецов
76.	Временной
77.	Вторая
78.	Высокольтная
79.	Выставочный
80.	Вытяжной тупик
81.	Гаваньская
82.	Геологический
83.	Героев
84.	Горноалтайский

85.	Городской
86.	Гражданский
87.	Гранитный қалтарысы
88.	Грейдерлі
89.	Грейдерлік қалтарысы
90.	Грузинская
91.	Гурьев
92.	Гурьев қалтарысы
93.	Дальневосточный
94.	Декабристер
95.	Делегатский
96.	Деповская
97.	Дзержинский
98.	Донской
99.	Дорожный қалтарысы
100.	Дружбы народов
101.	Дружба
102.	Дружба қалтарысы
103.	Дружинников
104.	Дружинник қиылысы
105.	Железнодорожный
106.	Железник қалтарысы
107.	Захаренко
108.	Завод
109.	Загород
110.	Залив қалтарысы
111.	Запад
112.	Запад қалтарысы
113.	Заречный қалтарысы
114.	Звездный қалтарысы

115.	Зеленый
116.	Зодчий қалтарысы
117.	Изумруд қалтарысы
118.	Индустриальный
119.	Изумруд
120.	Индустриальный қалтарыс
121.	Инициативная
122.	Интернациональный
123.	К. Либкнехт
124.	К. Маркс
125.	Кавказ
126.	Казанская
127.	Калинин
128.	Каменистый қалтарысы
129.	Камчат
130.	Киев
131.	2-ші Кирпичная
132.	Клара Цеткин
133.	Кленовая
134.	Кленовый
135.	Ключевой
136.	Колхоз
137.	Коминтерн
138.	Коммуналды
139.	Комсомолдық
140.	Космический
141.	Крайняя
142.	Красин
143.	Краснодонский
144.	Красногвардейский

145.	Краснознаменный
146.	Краснопартизанский
147.	Краснофлотский
148.	Красных зорь
149.	Круглая
150.	Крупская
151.	Кутяков
152.	С. Лазо
153.	Лениногор
154.	Лесозавод
155.	Линейный
156.	Литвинов
157.	Лопатинский қалтарысы
158.	Лунный қалтарысы
159.	Лучистый қалтарысы
160.	Р. Люксембург
161.	Малахитовая аллея
162.	Магистралды
163.	Малый қалтарысы
164.	Машиностроителей
165.	Мельничный
166.	Металлургтер
167.	Механизаторлар
168.	Микоян
169.	Молодежный
170.	Морозный
171.	Морской
172.	Морской қалтарысы
173.	Мостовой
174.	Мостостроительдер

175.	Московский қалтарысы
176.	Мотовозный
177.	Мотовозный қалтарысы
178.	Национальный
179.	Нахимов
180.	Нева
181.	Нефтяной
182.	Нефтяной қалтарысы
183.	Новаторов
184.	Новая
185.	Новогодний
186.	Новорабочий
187.	Новоселов
188.	Новосибирск
189.	Образцовый
190.	Объездная магистраль
191.	Объездное шоссе
192.	Октябрь
193.	Омск
194.	Орджоникидзе
195.	Осенний қалтарысы
196.	Отдельный
197.	Охотский
198.	Памир
199.	Паровозды
200.	Партизандық қалтарысы
201.	Первый
202.	Первомайлық
203.	Передовтер қалтарысы
204.	Пестель

205.	Песчаная
206.	Петропавл
207.	Питер Коммунарлары
208.	Планеталық қалтарысы
209.	Пограничный
210.	Пограндық қалтарысы
211.	Полевой
212.	Полевой қалтарысы
213.	Полярный қалтарысы
214.	Полярный қалтарысы
215.	Почтовый қалтарысы
216.	Правда
217.	Предгорный
218.	Прибрежный
219.	Прибрежный қалтарысы
220.	Прибрежный қиылысы
221.	Примыкания
222.	Промышленный
223.	Просторный қалтарысы
224.	Профсоюзный
225.	Прохладный
226.	Проходной қалтарысы
227.	Прямой
228.	Прямолинейный қалтарысы
229.	Путевой
230.	Рабочая
231.	Ракетный қалтарысы
232.	Революционный
233.	Речной
234.	Рига

235.	Ростов қалтарысы
236.	Рыбацкий қалтарысы
237.	Садовый
238.	Самар
239.	Саратов қалтарысы
240.	Свердлов
241.	Свинцовая
242.	Свобода
243.	Севастополь
244.	Северная
245.	Селекционная
246.	Сельэлектро
247.	Семофорная
248.	Сиреневый қалтарысы
249.	Сквозной қалтарысы
250.	Советтік
251.	Сиреневая
252.	Совхозная
253.	Согра
254.	Солнечная
255.	Сосновая
256.	Сосновый қалтарысы
257.	Сопочная
258.	Спасск
259.	Спартак
260.	Спорттық
261.	Стахановская
262.	Стахановский қылысы
263.	Степная
264.	Столбовой қалтарысы

265.	Строителей
266.	Студеный қалтарысы
267.	Студенческий қалтарысы
268.	Сухой қалтарысы
269.	Тальниковая
270.	Тельман
271.	Тенистая
272.	Тепличная
273.	Тимирязев
274.	Тимофеев
275.	Титановая
276.	Тихая
277.	Тракторная
278.	Транспортная
279.	Третья
280.	Трубный қалтарысы
281.	Трудовая
282.	Тульская
283.	Урожайная
284.	Учительская
285.	Фабрициус
286.	Фабричный қалтарысы
287.	Фасадная
288.	Фигурный қалтарысы
289.	Физкультурная
290.	Физкультурный қалтарысы
291.	Фонтанная
292.	Фрунзе
293.	Хабаровская
294.	Целинная

295.	Целинный қалтарысы
296.	Целиноградская
297.	Центральная
298.	Цветочная
299.	Чапаев
300.	Чапаев қалтарысы
301.	Черноморская
302.	Челюскин
303.	Челябинский қалтарысы
304.	Черноморский қалтарысы
305.	Четвертая
306.	Шахтерский қалтарысы
307.	Шелехов
308.	Широкая
309.	Шлюзная
310.	Шмидт
311.	Шоферской қалтарысы
312.	Штурмовая
313.	Щорс
314.	Элеваторная
315.	Энергетическая
316.	Энергетический қалтарысы
317.	Энтузиастов
318.	Юго-Восточная
319.	Южная
320.	Южный қалтарысы
321.	Южноаульская
322.	Юннатов
323.	Яблоневый қалтарысы
324.	Якутская

325.	Строителей к-сі
326.	Мелиораторлар к-сі
327.	Коммунальная к-сі
328.	Молодежная к-сі
329.	Дачная к-сі
II	Ново-Явленка ауылы
1.	Степная к-сі
2.	Центральная к-сі
3.	Почтовая к-сі
4.	Садовая к-сі
5.	Новая к-сі
6.	Рабочая к-сі
7.	Коммунарлар к-сі
8.	Береговая к-сі
9.	Зеленая к-сі
10.	Тихий қалтарасы
11.	Овражный қалтарасы
III	Ново-Троицк ауылы
1.	Верхняя к-сі
2.	Нижняя к-сі
3.	Школьная к-сі
4.	Набережная к-сі
5.	Центральная к-сі
6.	Кузнечная к-сі
7.	Железнодорожная к-сі
IV	Самсоновка ауылы
1.	Солнечная к-сі
2.	Степная к-сі
3.	Шоссейная к-сі
4.	Совхозная к-сі

5.	Нижняя к-сі
6.	Центральная к-сі
7.	Береговая к-сі
V	Меновной ауылы
1.	Кузнечная к-сі
2.	Новая к-сі
3.	Кооперативный қалтарасы
4.	Конечный қалтарасы
5.	Садовый қалтарасы
6.	Береговая к-сі
7.	Сельский қалтарасы
8.	Солнечный қалтарасы
9.	Школьная к-сі
10.	Советская к-сі
11.	Зеленая к-сі
12.	Зеленый қалтарасы
13.	Музейная к-сі
14.	Юбилейная к-сі
15.	Детский қалтарасы
16.	Октябрьский қалтарасы
17.	Комсомольский қалтарасы
18.	Совхозный қалтарасы
19.	Шоссейный қалтарасы
20.	Пионерский қалтарасы
21.	Рабочий қалтарасы
VI	Прудхоз ауылы
1.	Дорожная к-сі
2.	Центральная к-сі
3.	Степная к-сі
4.	Левобережная к-сі -

**СЕМЕЙ ҚАЛАСЫНДАҒЫ ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ ТҰРҒЫДАН
ЕСКІРГЕН КӨШЕ АТАУЛАРЫНЫҢ ТІЗІМІ**

№	Көше атауы
1.	1 автодромный п. Восход қиылысы
2.	1-го декабря көшесі
3.	1-й кирпичный қиылысы
4.	1-ші шағын аудан
5.	1-й пос западный қиылысы
6.	1-й пос.Бобровка қиылысы
7.	1-ші пристанской қиылысы
8.	1-ші проезд пос северный
9.	1-ші амбулаторная көшесі
10.	1-я линия п.восточный
11.	1-я лодочная
12.	1ші степная пос степной
13.	10-й кирпичный қиылысы
14.	10-ші проезд пос северный
15.	10-я линия п.восточный
16.	11-ші проезд пос северный
17.	11-я линия п.восточный
18.	12 околоток р-н обув. ф-ки көшесі
19.	12-я линия п.восточный
20.	13-я линия п.восточный
21.	14-ші шағын аудан
22.	14-я линия п.восточный
23.	15-ші шағын аудан
24.	15-я линия п.восточный
25.	16-я линия п.восточный

26.	17-я линия п.восточный
27.	18-я линия п.восточный
28.	19-я линия п.восточный
29.	2 автодромный п. Восход қиылысы
30.	2 шағын аудан
31.	2 подхоз п.водный көшесі
32.	2- свободная көшесі
33.	2-й кирпичный көшесі
34.	2-й пос западный қиылысы
35.	2-й пос.Бобровка қиылысы
36.	2-ші пристанской көшесі
37.	2-ші проезд
38.	2-ші проезд пос северный
39.	2-ші амбулаторная көшесі
40.	2-я кривая көшесі
41.	2-я линейная көшесі
42.	2-я линия п.восточный
43.	2-я лодочная көшесі
44.	2-ші стальной көшесі
45.	2-ші степная пос степной көшесі
46.	20-я линия п.восточный
47.	23-го февраля көшесі
48.	3 автодромный п.восход қиылысы
49.	3-й кирпичный көшесі
50.	3-й п строительный қиылысы
51.	3-й пос.Бобровка қиылысы
52.	3-ші пристанской қиылысы
53.	3-ші проезд пос северный
54.	3-я линия п.восточный
55.	3-я лодочная көшесі

56.	3-ші степная пос степной көшесі
57.	30-я гвардейская көшесі
58.	4 автодромный п.восход қиылысы
59.	4-й кирпичный көшесі
60.	4-й пос.Бобровка қиылысы
61.	4-ші пристанской қиылысы
62.	4-ші проезд пос северный
63.	4-я лодочная көшесі
64.	4-ші степная пос степной көшесі
65.	401 квартал
66.	5 автодромный п.восход қиылысы
67.	5 кирпичный переулок қиылысы
68.	5-й п строительный қиылысы
69.	5-й пос.бобровка қиылысы
70.	5-ші проезд пос северный
71.	5-я линия п.восточный
72.	5-ші степная пос степной көшесі
73.	6 автодромный п.восход қиылысы
74.	6 переулок п.бобровка қиылысы
75.	6-й кирпичный қиылысы
76.	6-й п строительный қиылысы
77.	6-ші проезд пос северный
78.	6-я линия п. Восточный
79.	6-ші степная пос степной көшесі
80.	651-й километр көшесі
81.	652-й километр көшесі
82.	654-й километр көшесі
83.	7 переулок п.бобровка қиылысы
84.	7-й кирпичный қиылысы
85.	7-ші проезд пос северный

86.	7-я линия п.восточный
87.	72 квартал
88.	8-го марта көшесі
89.	8-й кирпичный қиылысы
90.	8-ші проезд пос северный
91.	8-я краснознаменная көшесі
92.	8-я линия п.восточный
93.	9 околоток п.жд көшесі
94.	9-е мая көшесі
95.	9-й кирпичный қиылысы
96.	9-ші проезд пос северный
97.	9-я линия п.восточный
98.	905 стройка көшесі
99.	Автомобильная көшесі
100.	Автомобильный п.восход қиылысы
101.	Автодромная көшесі
102.	Автодромный пос восход қиылысы
103.	Автомобилист
104.	Автомобилист-2
105.	Автономная көшесі
106.	Амбулаторная көшесі
107.	Амбулаторный қиылысы
108.	Аэропорт көшесі
109.	Аэропортовская көшесі
110.	Багряная көшесі
111.	Байдуков көшесі
112.	Байланыс п.связистов көшесі
113.	Бахчевая п.красный кордон көшесі
114.	Безымянная көшесі
115.	Береговая көшесі

116.	Береговая п. Строительный көшесі
117.	Береговой п.бобровка қиылысы
118.	Березовая көшесі
119.	Ближний брод көшесі
120.	Боровая көшесі
121.	Буксирная көшесі
122.	Бульварный қиылысы
123.	Бухтарминская көшесі
124.	Бытовиков көшесі
125.	Верхне-ключевая көшесі
126.	Виноградный пос жд қиылысы
127.	Внутриквартальная көшесі
128.	Внутриквартальный новостр қиылысы
129.	Водная көшесі
130.	Водная 1-я п.водный көшесі
131.	Водная 10-я п.водный көшесі
132.	Водная 11-я п.водный көшесі
133.	Водная 12-я п.водный көшесі
134.	Водная 13-я п.водный көшесі
135.	Водная 14-я п.водный көшесі
136.	Водная 15-я п.водный көшесі
137.	Водная 16-я п.водный көшесі
138.	Водная 17-я п.водный көшесі
139.	Водная 18-я п.водный көшесі
140.	Водная 19-я п.водный көшесі
141.	Водная 2-я п.водный көшесі
142.	Водная 20-я п.водный көшесі
143.	Водная 21-я п.водный көшесі
144.	Водная 22-я п.водный көшесі
145.	Водная 23-я п.водный көшесі

146.	Водная 24-я п.водный көшесі
147.	Водная 3-я п.водный көшесі
148.	Водная 4-я п.водный көшесі
149.	Водная 5-я п.водный көшесі
150.	Водная 6-я п.водный көшесі
151.	Водная 7-я п.водный көшесі
152.	Водная 8-я п.водный көшесі
153.	Водная 9-я п.водный көшесі
154.	Водная п.водный көшесі
155.	Водная п.затон көшесі
156.	Водников көшесі
157.	Вокзальная көшесі
158.	Волгоградская көшесі
159.	Волочаевская көшесі
160.	Восточная көшесі
161.	Гагарин көшесі
162.	Геодезическая көшесі
163.	Геологическая көшесі
164.	Гидростроительная көшесі
165.	Горная көшесі
166.	Горная красный кордон көшесі
167.	Городская көшесі
168.	Гражданская п.жд көшесі
169.	Гурьевская көшесі
170.	Дальний брод көшесі
171.	Дальняя көшесі
172.	Дачная көшесі
173.	Декабристов көшесі
174.	Декаративный қиылысы
175.	Декаративный питомник көшесі

176.	Декоративная п.ж/д көшесі
177.	Декоративная п восточный көшесі
178.	Деповская көшесі
179.	Дорожная көшесі
180.	Дорожный пос жд қиылысы
181.	Дружба көшесі
182.	Дружбы п.комсомольский көшесі
183.	Железнодорожная көшесі
184.	Железнодорожный ж-с 5 км қиылысы
185.	3-д амбулаторный п.затон көшесі
186.	3-зд гражданский п.север. Көшесі
187.	3-зд западный красный кор көшесі
188.	3-зд ипподромный көшесі
189.	3-зд Киевский пос.жд көшесі
190.	3-зд Красина п.жд көшесі
191.	3-зд Халтурина п.жд көшесі
192.	Заводской западный промуз қиылысы
193.	Загородний пос жд қиылысы
194.	Загородний р-н гормолзавод қиылысы
195.	Загородняя көшесі
196.	Загородняя 1-я пос.мирный көшесі
197.	Загородняя 10-я пос.мирны көшесі
198.	Загородняя 11-я п.мирный көшесі
199.	Загородняя 12-я п.мирный көшесі
200.	Загородняя 13-я п.мирный көшесі
201.	Загородняя 14-я п.мирный көшесі
202.	Загородняя 15-я п.мирный көшесі
203.	Загородняя 16-я п.мирный көшесі
204.	Загородняя 17-я п.мирный көшесі
205.	Загородняя 18-Я п.Мирный көшесі

206.	Загородняя 2-я пос.мирный көшесі
207.	Загородняя 3-я пос.мирный көшесі
208.	Загородняя 4-я пос.мирный көшесі
209.	Загородняя 5-я пос.мирный көшесі
210.	Загородняя 6-я пос.мирный көшесі
211.	Загородняя 7-я пос.мирный көшесі
212.	Загородняя 8-я пос.мирный көшесі
213.	Загородняя 9-я пос.мирный көшесі
214.	Заезд 1-й көшесі
215.	Заезд 1-й северный пос.жд көшесі
216.	Заезд 2-й пос.жд көшесі
217.	Заезд боровой п.крас.кор көшесі
218.	Заезд водный п.водный көшесі
219.	Заезд горный п.крас.корд. Көшесі
220.	Заезд заводской көшесі
221.	Заезд пристанской көшесі
222.	Заезд северный п.жд көшесі
223.	Залесская көшесі
224.	Заливная көшесі
225.	Заозерная көшесі
226.	Западная көшесі
227.	Западная красный кордон көшесі
228.	Западная пром.узел көшесі
229.	Западный пос жд қиылысы
230.	Заречная көшесі
231.	Заря көшесі
232.	Засядко көшесі
233.	Зеленая көшесі
234.	Зеленый пос жд қиылысы
235.	Знаменская көшесі

236.	Интернатская көшесі
237.	Интернационал көшесі
238.	Ипподромный заезд 1 көшесі
239.	Иркутский қиылысы
240.	Иртышская көшесі
241.	Кабельный қиылысы
242.	Карл Либкнехт көшесі
243.	Карьерная көшесі
244.	Карьерная пос восход көшесі
245.	Карьерный п.красный кордон қиылысы
246.	Квартал «г» п.восточный
247.	Квартал «а» п.восточный
248.	Квартал «б» п.восточный
249.	Квартал «в» п.восточный
250.	Квартал «д» п.восточный
251.	Квартал 20
252.	Квартал 342
253.	Квартал 343
254.	Квартал 35
255.	Квартал 352
256.	Квартал 40
257.	Квартал 408
258.	Квартал 410
259.	Квартал 66
260.	Квартал 70
261.	Квартал 71
262.	Квартал а 8-й км
263.	Квартал б 8-й км
264.	Квартал в 8-й км
265.	Квартал г 8-й км

266.	Квартал д 8-й км
267.	Квартал ксжб-1
268.	Киевская көшесі
269.	Киевская 2-я көшесі
270.	Кирпичный завод көшесі
271.	Кирпичный тупик
272.	Кленовая көшесі
273.	Клубный қиылысы
274.	Ключевая п березовский көшесі
275.	Ключевая п.холодный ключ көшесі
276.	Кожкомбинат көшесі
277.	Коломенская көшесі
278.	Колхозная көшесі
279.	Комбинатская көшесі
280.	Комсомольская көшесі
281.	Контрольный қиылысы
282.	Кордонная көшесі
283.	Короткая көшесі
284.	Короткая пос северный көшесі
285.	Короткий қиылысы
286.	Короткий 2-й қиылысы
287.	Космонавтов көшесі
288.	Котельный қиылысы
289.	Краевая көшесі
290.	Крайняя көшесі
291.	Красина көшесі
292.	Красная көшесі
293.	Красногвардейский қиылысы
294.	Краснозвездная көшесі
295.	Краснознаменная көшесі

296.	Краснокордонная көшесі
297.	Краснопартизанская көшесі
298.	Красноярская көшесі
299.	Красноярский қиылысы
300.	Красный қиылысы
301.	Красный пильщик көшесі
302.	Кренкель көшесі
303.	Крестьянская көшесі
304.	Кривая көшесі
305.	Кривой қиылысы
306.	Крупская көшесі
307.	Кубинская көшесі
308.	Культурная көшесі
309.	Ленин көшесі
310.	Лениногорская көшесі
311.	Лесная көшесі
312.	Лесная красный кордон көшесі
313.	Лесная пос жд көшесі
314.	Лесной 3-зд красный корд көшесі
315.	Лесозаготовительная көшесі
316.	Лесозаготовительная п.водный көшесі
317.	Лесозащитный қиылысы
318.	Лесопильная көшесі
319.	Лесотарная көшесі
320.	Лесотарная 1-я көшесі
321.	Лесотарная 2-я көшесі
322.	Линейная көшесі
323.	Лиственная п.бобровка көшесі
324.	Лодочный остров у. көшесі
325.	Луговая көшесі

326.	Матросский қиылысы
327.	Матросский 3-зд лодочный көшесі
328.	Маховая көшесі
329.	Машиностроительная көшесі
330.	Международная көшесі
331.	Международный қиылысы
332.	Мелиоративная көшесі
333.	Мельница р-н 1 мкр. көшесі
334.	Менжинский көшесі
335.	Микоян көшесі
336.	Мир көшесі
337.	Мирная көшесі
338.	Мирный массиві
339.	Мирный қиылысы
340.	Мичурин көшесі
341.	Молодежный көшесі
342.	Бобровка пос молодежная көшесі
343.	Молодежный қиылысы
344.	Молодогвардейская көшесі
345.	Морис торез көшесі
346.	Московская көшесі
347.	Мпс 8 км көшесі
348.	Набережная көшесі
349.	Набережный қиылысы
350.	1-ші набережный қиылысы
351.	2-ші набережный қиылысы
352.	Нагорная көшесі
353.	Народная көшесі
354.	Насосная көшесі
355.	Нижне-ключевая көшесі

356.	Нижняя көшесі
357.	Новая лодочная көшесі
358.	Новая п.водный көшесі
359.	Новосельская көшесі
360.	Новосибирский қиылысы
361.	Новостройка көшесі
362.	Новый быт көшесі
363.	О.полковничий көшесі
364.	Оборонная көшесі
365.	Овражная көшесі
366.	Овражный қиылысы
367.	Огородная көшесі
368.	Огородная пос северный көшесі
369.	Огородный пос затон қиылысы
370.	Окружная көшесі
371.	Олега Кошевого көшесі
372.	Олимпийская көшесі
373.	П.железнодорожников у. көшесі
374.	П.западный у. көшесі
375.	П.контрольный у. көшесі
376.	Параллельный көшесі
377.	Парковая көшесі
378.	Паровозная көшесі
379.	Первомайская көшесі
380.	Первомайский қиылысы
381.	Переездная көшесі
382.	Перекадная көшесі
383.	Перекадный қиылысы
384.	Пестель көшесі
385.	Песчаная массив аксаринск көшесі

386.	Песчаная пос жд көшесі
387.	Песчаный красный кордон қиылысы
388.	Пищевик көшесі
389.	Пламенная көшесі
390.	ПМК-6 п.восход көшесі
391.	Победа көшесі
392.	Поворотная көшесі
393.	Подгорная көшесі
394.	Подхозная көшесі
395.	Подхозный пос восход қиылысы
396.	Пожарная көшесі
397.	Полевая көшесі
398.	Портовая көшесі
399.	Почтовая көшесі
400.	Правда көшесі
401.	Предгорная көшесі
402.	Привокзальная алаңы
403.	Пристанская көшесі
404.	Промышленная көшесі
405.	Просторная көшесі
406.	Проточная көшесі
407.	Профсоюзная көшесі
408.	Пугачев қиылысы
409.	Путевой пос жд қиылысы
410.	Рабочая көшесі
411.	Раздельная көшесі
412.	Раздольная көшесі
413.	Ракитная п.верхберезовский көшесі
414.	Речников көшесі
415.	Речников қиылысы

416.	Речной қиылысы
417.	Родниковая көшесі
418.	Родниковый п.водный қиылысы
419.	Рубцовская көшесі
420.	Рудная көшесі
421.	Рудный п.водный қиылысы
422.	Рыков көшесі
423.	Рыночная көшесі
424.	Садовая лодочный остров көшесі
425.	Садовая пос восход көшесі
426.	Сан.городок у. көшесі
427.	Севастополь көшесі
428.	Северная көшесі
429.	Северный пос жд қиылысы
430.	Сельская пос березовский көшесі
431.	Сельхозная көшесі
432.	Сельхозный қиылысы
433.	Сенная п.верзберезовский көшесі
434.	Силикатный у. көшесі
435.	Синицын көшесі
436.	Смоленская көшесі
437.	Смычки көшесі
438.	Согренная п.бобровка көшесі
439.	Созидательная п.бобровка көшесі
440.	Солидарности пос водный көшесі
441.	Солидарности пос жд көшесі
442.	Солнечная пос березовский көшесі
443.	Солнечный пос березовский қиылысы
444.	Сосновая красный кордон көшесі
445.	Социалистическая көшесі

446.	Союзная көшесі
447.	Спартак көшесі
448.	Стальский пос западный көшесі
449.	Стандартная пос северный көшесі
450.	Стаханов ж-с треугольник көшесі
451.	Стаханов ж-с треугольник қиылысы
452.	Степная пос степной көшесі
453.	Строителей пос жд көшесі
454.	Строителей пос силикатный көшесі
455.	Строительная п березовски көшесі
456.	Строительная п цементный көшесі
457.	Строительная пос бобровка көшесі
458.	Строительный п.бобровка қиылысы
459.	Сусуманская п верхне-бере көшесі
460.	Театральная көшесі
461.	Текстильная п холод ключ көшесі
462.	Телетайпная п.связистов көшесі
463.	Телефонная п.связистов көшесі
464.	Тельман көшесі
465.	Тенистая красный кордон көшесі
466.	Тепличная п березовский көшесі
467.	Терешкова көшесі
468.	Титов көшесі
469.	Тихий пос цементный қиылысы
470.	Тихорецкая р-н обл.б-цы көшесі
471.	Тихорецкий қиылысы
472.	Томская пос северный көшесі
473.	Топографическая п степной көшесі
474.	Тополиная п.бобровка көшесі
475.	Тополиный заезд п.бобровка көшесі

476.	Тополиный пос бобровка қиылысы
477.	Торфяная көшесі
478.	Транспортная көшесі
479.	Трудовая көшесі
480.	Трудовой қиылысы
481.	Туристическая көшесі
482.	Фабричный пос березовский қиылысы
483.	Фестивальная п.березовски көшесі
484.	Физкультурная көшесі
485.	Фрунзе көшесі
486.	Холодный ключ көшесі
487.	Цветочная п березовский көшесі
488.	Цветочная п холод ключ көшесі
489.	Цветочный п.березовский қиылысы
490.	Целинная п восход көшесі
491.	Цементная көшесі
492.	Цементный қиылысы
493.	Центральная п березовски көшесі
494.	Центральная п бобровка көшесі
495.	Центральная п восход көшесі
496.	Центральный заезд п.бобровка көшесі
497.	Чапаев көшесі
498.	Челюскинцев көшесі
499.	Широкая көшесі
500.	Широкий қиылысы
501.	Школьная жаңасемей көшесі
502.	Школьная пос березовский
503.	Школьная пос холод ключ
504.	Школьный пос холод ключ қиылысы
505.	Шмидта көшесі

506.	Шпалозаводская көшесі
507.	Щорса пос западный қылысы
508.	Щорс пос западный көшесі
509.	Энгельс көшесі
510.	Энергетик шағын ауданы
511.	Юбилейная көшесі
512.	Юность п.юность қылысы
513.	Юность көшесі
514.	Ягодный пос жд қылысы
515.	Жоқ көшесі
516.	Ленин көшесі
517.	Индустриальная көшесі
518.	Интернациональная көшесі
519.	Комсомольская көшесі
520.	Мира көшесі
521.	Октябрьская көшесі
522.	Советская көшесі
523.	Целинная көшесі
524.	Юбилейная көшесі
525.	Индустриальная көшесі
526.	Индустриальный көшесі
527.	Интернациональная көшесі
528.	Мира көшесі
529.	Набережная көшесі
530.	Жоқ көшесі
531.	Садовая көшесі
532.	Спортивная көшесі
533.	Центральная көшесі
534.	Школьная көшесі
535.	Юбилейная көшесі

536.	Жоқ көшесі
537.	Школьная көшесі
538.	Мира көшесі
539.	Набережная көшесі
540.	Жоқ көшесі
541.	Степная көшесі
542.	Школьная көшесі
543.	60 лет октября көшесі
544.	Восточная көшесі
545.	Интернатская көшесі
546.	Красноармейская көшесі
547.	Мира көшесі
548.	Новостройка көшесі
549.	Северная көшесі
550.	Советская көшесі
551.	Степная көшесі
I	Крупская ауылы С. Крупская
1.	Крупская у. көшесі
II	Мүкүр ауылы С. Мукур
1.	Коммунистическая көшесі
2.	Комсомол көшесі
3.	Жоқ көшесі
4.	Пролетарская көшесі
5.	Совет көшесі
6.	Степная көшесі
7.	Строительная көшесі
8.	Школьная көшесі

III	Мұрат ауылы С. Мурат
1.	1 көше
2.	2 көше
3.	3 көше
4.	Совет көшесі
IV	Прииртышское ауылы С. Прииртышское
1.	Интернациональная көшесі
2.	Мира көшесі
3.	Строительный қиылысы
4.	Центральная көшесі
5.	Школьная көшесі
6.	Юбилейная көшесі
V	Бұлақ ауылы С. Булак
1.	Мир көшесі
2.	Молодежная көшесі
3.	Набережная көшесі
4.	Атауы жоқ көше
5.	Полевая көшесі
6.	Садовая көшесі
7.	Сельская көшесі
8.	Спортивная көшесі
VI	Климентьевка ауылы С. Климентьевка
1.	40 лет победы көшесі
2.	Восточная көшесі
3.	Геологическая көшесі
4.	Гидростроителей көшесі
5.	Дальняя көшесі

6.	Инюшин көшесі
7.	Мира көшесі
8.	Молодежная көшесі
9.	Набережная көшесі
10.	Жоқ көшесі
11.	Приозерная көшесі
12.	Пролетарская көшесі
13.	Садовая көшесі
14.	Советская көшесі
15.	Солнечная көшесі
16.	Степная көшесі
17.	Строительная көшесі
18.	Школьная көшесі
19.	Юбилейная көшесі
20.	Южная көшесі
VII	Озерки ауылы
1.	2 широкая көшесі
2.	2-я широкая көшесі
3.	Госплемстанция көшесі
4.	Комсомол көшесі
5.	Молодежная көшесі
6.	Набережная көшесі
7.	Жоқ көшесі
8.	Песчаная көшесі
9.	Придорожная көшесі
10.	Садовая көшесі
11.	Степная көшесі
12.	Широкая көшесі
VIII	Половинка ауылы
1.	Половинка у. көшесі

ІХ	Талица ауылы
1.	Жоқ көшесі
2.	Талица у. көшесі
Х	Приречный ауылдық округі Гранитное ауылы
1.	Гранитное у. көшесі
ХІ	Приречное ауылы
1.	Гагарин көшесі
2.	Мир көшесі
3.	Набережная көшесі
4.	Жоқ көшесі
5.	Октябрь көшесі
6.	Советская көшесі
ХІІ	Таңат ауылдық округі Социалистік Қазақстан ауылы
1.	Социалистік Қазақстан у. көшесі
ХІІІ	Шаған ауылдық округі Шаған кенті
1.	Воронежская көшесі
2.	Гагарин көшесі
3.	Железнодорожная көшесі
4.	Карл Маркс көшесі
5.	Ленин көшесі
6.	Ленинградская көшесі
7.	Московская көшесі
8.	Советская көшесі
9.	Спортивная көшесі
10.	Станционная көшесі
11.	Строителей көшесі
12.	Титов көшесі

13.	Центральная көшесі
XIV	Шүлбі ауылдық округі Шүлбі кенті
1.	1 шағын ауданы
2.	2 шағын ауданы
3.	Береговая көшесі
4.	Гидростроителей көшесі
5.	Инюшина көшесі
6.	Коттеджи у. көшесі
7.	Прибрежный шағын аудан
8.	Приморская көшесі
9.	Пролетарская көшесі
10.	Промзона шағын ауданы
11.	Садовая көшесі
12.	Солнечная көшесі
13.	Спортивная көшесі
14.	Степная көшесі
15.	Центральная көшесі
16.	Энергетиков көшесі
17.	Южная көшесі

ҚОСЫМША 3

РИДДЕР ҚАЛАСЫНДАҒЫ ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ ТҮРҒЫДАН ЕСКІРГЕН КӨШЕ АТАУЛАРЫНЫҢ ТІЗІМІ

№	Көше атауы
1.	Войково к-сі
2.	Мичурин к-сі
3.	Красноярская к-сі
4.	Халтурин к-сі

5.	Шоссейная к-сі
6.	Вокзальная к-сі
7.	Горняцкая к-сі
8.	Лениногорская к-сі
9.	Гостиная к-сі
10.	Чапаев, Рабочая к-сі
11.	Победа к-сі
12.	Свердлов к-сі
13.	Орджоникидзе к-сі
14.	Шахтерская к-сі
15.	Проходческая к-сі
16.	Урицкий к-сі
17.	Гагарин даңғылы
18.	Урожайная к-сі
19.	Кузнечный тұйық к-сі
20.	Геологическая к-сі
21.	Полевая к-сі
22.	Речная к-сі
23.	Хариузовская к-сі
24.	Боровая к-сі
25.	Индустриальная к-сі
26.	Хабаровская к-сі
27.	Пролетарская к-сі
28.	Боковая к-сі
29.	Зыряновская к-сі
30.	Бухмейер к-сі
31.	Гэсовская к-сі
32.	Калинин к-сі
33.	Полярная к-сі
34.	26 Б.Комиссаров к-сі

35.	Сосновый бор к-сі
36.	Коммунальная к-сі
37.	Барнаульская к-сі
38.	Лазо к-сі
39.	Амбулаторный к-сі
40.	Котельный к-сі
41.	В.Пик к-сі
42.	Водопроводный тұйық к-сі
43.	Спортивная к-сі
44.	Юбилейная к-сі
45.	Тельман к-сі
46.	Космодемьянская к-сі
47.	Лесопильная к-сі
48.	Горноспасательная к-сі
49.	1 Марта к-сі
50.	Ф.Энгельс к-сі
51.	К.Маркс к-сі
52.	Тишинская к-сі
53.	Лесная к-сі
54.	Подгорная к-сі
55.	Пугачев к-сі
56.	Свинцовая к-сі
57.	Озерная к-сі
58.	Заречная к-сі
59.	Тишинский тұйық к-сі
60.	Лесной тұйық к-сі
61.	Подгорный тұйық к-сі
62.	Пугачев тұйық к-сі
63.	Лениногорский тұйық к-сі
64.	Котовский к-сі

65.	Колхозная к-сі
66.	Садовая к-сі
67.	Змеиногорская к-сі
68.	К.Цеткина к-сі
69.	Краевая к-сі
70.	Степная к-сі
71.	Хариузовский тұйық к-сі
72.	Речной тұйық к-сі
73.	Малый тұйық к-сі
74.	Колхозный тұйық к-сі
75.	Садовый тұйық к-сі
76.	Змеиногорский тұйық к-сі
77.	Риддерский тұйық к-сі
78.	Комсомольский тұйық к-сі
79.	Базовый тұйық к-сі
80.	Большевицкая к-сі
81.	Комсомольская к-сі
82.	Риддерская к-сі
83.	Базовая к-сі
84.	Пионерская к-сі
85.	Калинин к-сі
86.	К.Либкнехт к-сі
87.	Р.Люксембург к-сі
88.	1-Нагорная к-сі
89.	Западная к-сі
90.	Базарная к-сі
91.	Южная к-сі
92.	Кирпичная к-сі
93.	Восточная к-сі
94.	Крупская к-сі

95.	Трудовая к-сі
96.	Хабаровская к-сі
97.	М.Таловка к-сі
98.	Вавилов к-сі
99.	Севастопольская к-сі
100.	Первомайская к-сі
101.	Дачная к-сі
102.	Индустриальный тұйық к-сі
103.	Школьный тұйық к-сі
104.	Северный тұйық к-сі
105.	Зыряновский тұйық к-сі
106.	Восточный тұйық к-сі
107.	1-Свинцовая к-сі
108.	2-Свинцовая к-сі
109.	Интернациональная к-сі
110.	Красноармейская к-сі
111.	Коминтерн к-сі
112.	Ударная к-сі
113.	1-Стахановская к-сі
114.	2-Стахановская к-сі
115.	3-Стахановская к-сі
116.	Кузнечная к-сі
117.	Нагорная к-сі
118.	Полярный тұйық к-сі
119.	Нагорный тұйық к-сі
120.	Ермаков к-сі
121.	Пригородная к-сі
122.	Ботаническая к-сі
123.	Полевой тұйық к-сі
124.	3 ықшамаудан

125.	4 ықшамаудан
126.	5 ықшамаудан
127.	7 ықшамаудан
I	Үлбі кенті
1.	Банний тұйық көше
2.	Буровая көше
3.	Весенняя көше
4.	Волочаевская көше
5.	Горный көше
6.	Гэсовская көше
7.	Дружбы көше
8.	Заводская көше
9.	Завокой тұйық көше
10.	Луговая көше
11.	Набережная көше
12.	Перспективная көше
13.	Пихтовая көше
14.	Почтовая көше
15.	Солнечная көше
16.	Центральная көше
17.	Шоссейная көше
18.	Бутакова ауыл
19.	Верхняя көше
20.	Дорожная көше
21.	Косой көше
22.	Луговая көше
23.	Урожайная көше
II	Тишинский кенті
1.	Тишинский көше

III	Пригородное ауыл
1.	Звездная көше
2.	Изобильная көше
3.	Совхозная көше
4.	Урожайная көше
IV	Верхняя Хайрузовка
1.	1 квартал
2.	1 А квартал
3.	3 квартал

ҚОСЫМША 4

БОРОДУЛИХА АУДАНЫ БОЙЫНША ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ ТҮРҒЫДАН ЕСКІРГЕН КӨШЕ АТАУЛАРЫНЫҢ ТІЗІМІ

№	Көше атауы
I	Андреевка ауылдық округі Орталығы – Михайличенково ауылы
1.	60 лет Октября
2.	Аты жоқ
3.	Гагарин
4.	Заречная
5.	Колхозная
6.	Комсомольская
7.	Мир
8.	Молодежная
9.	Садовая
10.	Школьная
11.	Юбилейная
II	Петроградское ауылы
1.	Аты жоқ

2.	Центральная
III	Бақы ауылдық округі Орталығы – Коростели ауылы Ауыл станцасы
1.	1 Май
2.	Аты жоқ
3.	Вокзальная
4.	Крупская
5.	Ленин
6.	Лесная
7.	Подборная
8.	Придорожная
9.	Район таможенного поста
10.	Школьная
IV	Коростели ауылы
1.	30 лет Целины
2.	Восточная
3.	Мир
4.	Молодежная
5.	Степная
6.	Целинная
7.	Центральная
V	Тарск ауылы
1.	Аты жоқ
VI	Белағаш ауылдық округі Орталығы – Белағаш ауылы 41 айрық
1.	Аты жоқ
VII	Беккарьер ауылы
1.	Аты жоқ
VIII	Бековка ауылы

1.	Аты жоқ
IX	Белағаш ауылы
1.	605 Казарма
2.	Аты жоқ
3.	Вокзальная
4.	Восточная
5.	Гагарин
6.	627 Казарма
7.	Комсомольская
8.	Кооперативная
9.	Короткая
10.	Красноармейская
11.	Молодежная
12.	Партизанская
13.	Песчаная
14.	Садовая
15.	Советская
16.	Телеграфная
17.	Терешкова
18.	Школьная
19.	Элеваторная
20.	Южная
X	Дюсекен айрығы
1.	Көшесіз
2.	619 Казарма
3.	627 Казарма
XI	Зенковка ауылы
1.	Жоқ
2.	Коммунистическая
3.	Красноармейская

4.	Ленин
5.	Молодежная
6.	Октябрьская
7.	Пролетарская
8.	Садовая
9.	Советская
10.	Степная
11.	Школьная
XII	Өмірзақ ауылы
1.	Аты жоқ
XIII	Бородулиха ауылдық округі Орталығы – Бородулиха ауылы Барышовка ауылы
1.	Аты жоқ
XIV	Бородулиха ауылы
1.	Дружба
2.	Комсомольская
3.	Короткая
4.	КСХТ
5.	Лесхоз
6.	Мир
7.	Молодежная
8.	Новая
9.	Октябрьская
10.	Аты жоқ
11.	Парковый
12.	Пионерская
13.	Подборная
14.	Подстанция
15.	Рабочая

16.	Речная
17.	Северная
18.	Советская
19.	Спортивный
20.	СТО
21.	Центральный
22.	Школьная
XV	Знаменка ауылы
1.	Знаменская
2.	Аты жоқ
XVI	Поднебеснок ауылы
1.	Аты жоқ
XVII	Успенка ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Отдельная
XVIII	Дмитриевка ауылдық округі Орталығы – Дмитриевка ауылы Боровое ауылы
1.	Верхняя
2.	Лесная
3.	Нижняя
4.	Центральная
XIX	Дмитриевка ауылы
1.	1 май
2.	8 март
3.	Аты жоқ
4.	Гагарин
5.	Интернациональная
6.	Ленин
7.	Мир

8.	Победа
9.	Советская
10.	Школьный
11.	Южный
XX	Орталығы – Жезкент кенті
1.	60 лет КССР
2.	Вишневая
3.	Гаражная
4.	Дачная
5.	Дружба
6.	Индивидуальная
7.	Комсомольская
8.	Конечная
9.	Малиновая
10.	Молодежная
11.	Аты жоқ
12.	Новая
13.	Общежитие
14.	Октябрь
15.	Парковый
16.	Площадь автостанции
17.	Промышленная зона ГОКа
18.	Район таможенного поста
19.	Розовая
20.	Садовая
21.	Садовый
22.	Сахаров
23.	Северная
24.	Сельский округ
25.	Советская

26.	Строительная
27.	Фруктовая
28.	Школьная
29.	Юбилейная
30.	Южная
31.	Яблочная
32.	Ягодная
XXI	Жерновка ауылдық округі Орталығы – Жерновка ауылы Боровлянка ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Лесная
3.	Молодежная
4.	Новая
5.	Садовая
6.	Центральная
XXII	Жерновка ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Гэсовская
3.	Калинин
4.	Коминтерн
5.	Ленин
6.	Майская
7.	Молодежная
8.	Новая
9.	Октябрьская
10.	Песчаная
11.	Свободный
12.	Сельский округ
13.	Степной

14.	Школьная
XXIII	Пол Лог ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Центральная
XXIV	Зубаир ауылдық округі Орталығы – Зубаир ауылы Байтанат ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Район таможенного поста
XXV	Жаңа Ауыл ауылы
1.	Урожайная
XXVI	Зубаир ауылы
1.	1й переулок
2.	70 лет октября
3.	Комсомольская
4.	Мир
5.	Свободная
6.	Советская
7.	Школьная
XXVII	Краснояр ауылдық округі Орталығы – Красный Яр ауылы Девятка ауылы
1.	Центральная
2.	Аты жоқ
XXVIII	Красный Яр ауылы
1.	Борцов революции
2.	Гагарин
3.	Ленин
4.	Набережная
5.	Аты жоқ

XXIX	Уба-Форпост ауылы
1.	Больничная
2.	Гагарин
3.	Калинин
4.	Ленин
5.	Мир
6.	Молодежная
7.	Аты жоқ
8.	Новая
9.	Советская
10.	Школьная
XXX	Ленин ауылдық округі Орталығы – Песчанка ауылы Алексеевка ауылы
1.	Бурлаченко
XXXI	Вторая Пятилетка ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Береговая
3.	Дальняя
4.	Заречная
5.	Молодежная
6.	Мостовая
7.	Центральная
8.	Школьная
XXXII	Мурзово ауылы
1.	Заречная
XXXIII	Ново-Васильевка ауылы
1.	Центральная
XXXIV	Песчанка ауылы
1.	Аты жоқ

2.	Бригадный
3.	Дальняя
4.	Заречная
5.	Ленин
6.	Луговая
7.	Мирный
8.	Молодежная
9.	Октябрьская
10.	Песчаная
11.	Подстанционная
12.	Садовый
13.	Тополиный
14.	Школьный
15.	Юбилейная
XXXV	Новодворовка ауылдық округі Орталығы – Ивановка ауылы Березовка ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Новая
3.	Подхоз
4.	Рабочая
5.	Степная
XXXVI	Березовка қосалқышаруашылығы
1.	Аты жоқ
XXXVII	Ивановка ауылы
1.	1 май
2.	Аты жоқ
3.	Лесная
4.	Молодежная
5.	Новая

6.	Олимпийская
7.	Степная
8.	Тельман
9.	Центральная
XXXVIII	Сосновка ауылы
1.	Лесная
2.	Аты жоқ
3.	Степная
4.	Центральная
XXXIX	Новопокровка ауылдық округі Орталығы – Новопокровка ауылы Қарағайлы ауылы
1.	Аты жоқ
XL	Новопокрвка ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Батпаевское лесничество
3.	Береговая
4.	Гагарин
5.	Дружба
6.	Колос
7.	Лесная
8.	Мир
9.	Подхоз
10.	Садовая
11.	Семилетка
12.	Советская
XLI	Новошүлбі ауылдық округі Орталығы – Новая Шульба ауылы Ключики ауылы
1.	Аты жоқ

XLII	Новая Шульба ауылы
1.	40 лет победы
2.	Аты жоқ
3.	Береговая
4.	Гагарин
5.	Дальняя
6.	Заречная
7.	Колхозный
8.	Крайняя
9.	Краснопартизанская
10.	Ленин
11.	Мир
12.	Молодежная
13.	Нагорная
14.	Новая
15.	Подстанционная
16.	Раздельная
17.	Садовая
18.	Советская
19.	Союзная
20.	Строительная
21.	Телеграфная
22.	Школьный
XLIII	Потапенково ауылы
1.	Аты жоқ
XLIV	Пролетарка ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Гагарин
3.	Ленин
4.	Луговая

5.	Мир
6.	Молодежная
7.	Пролетарская
8.	Садовая
XLV	Солоновка ауылы
1.	Аты жоқ
XLVI	Переменовка ауылдық округі Орталығы – Переменовка ауылы Андроновка ауылы
1.	Восточная
2.	Молодежная
3.	Аты жоқ
4.	Степная
5.	Строительная
6.	Центральная
7.	Юбилейная
XLVII	Орловка ауылы
1.	Восточная
2.	Гагарин
3.	Аты жоқ
4.	Октябрьская
5.	Первомайская
6.	Победа
7.	Степная
8.	Строительная
XLVIII	Переменовка ауылы
1.	1 май
2.	Жоқ
3.	Рабочая
4.	Речная

5.	Советская
6.	Степная
L	Ремки ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Степная
XLIX	Петропавловка ауылдық округі Орталығы – Петропавловка ауылы Воскресеновка ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Лесная
3.	Школьная
L	Изатулла ауылы
1.	Аты жоқ
LI	Мещанка ауылы
1.	Аты жоқ
LII	Петропавловка ауылы
1.	Механизаторская
2.	Мир
3.	Аты жоқ
4.	Садовая
LIII	Подборный ауылдық округі Орталығы – Камышенка ауылы Камышенка ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Гагарин
3.	Дорожная
4.	Комиссарская
5.	Мир
6.	Первомайская
7.	Песчаная

8.	Победа
9.	Тельман
10.	Школьная
LIV	Михайловка ауылы
1.	Аты жоқ
LV	Романовка ауылы
1.	Аты жоқ
LVI	Степной ауылдық округі Орталығы – Шелехово ауылы Вознесеновка ауылы
1.	Мир
2.	Правда
3.	Советская
LVII	Орловка ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Дружба
3.	Молодежная
4.	Советская
5.	Степная
LVIII	Троицкое ауылы
1.	Коммунистическая
2.	Полевая
LIX	Шелехово ауылы
1.	Кооперативная
2.	Луговая
3.	Мирная
4.	Аты жоқ
5.	Советская
6.	Степная
7.	Школьная

8.	Юбилейная
LX	Таврия ауылдық округі Орталығы – Буркотово ауылы Богомолово ауылы
1.	Богомоловская
LXI	Буркотово ауылы
1.	Аты жоқ
2.	Береговая
3.	Заречная
4.	Ленин
5.	Мир
6.	Молодежная
7.	Новая
8.	Садовая
9.	Северная
10.	Советская
11.	Спортивная
12.	Степная
13.	Ферменская
14.	Целинная
15.	Школьная
LXII	Кондратьевка ауылы
1.	Аты жоқ
LXIII	Сахновка ауылы
1.	Молодежная
2.	Сахновская

**ГЛУБОКОЕ АУДАНЫ БОЙЫНША ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ
ТҮРҒЫДАН ЕСКІРГЕН КӨШЕ АТАУЛАРЫНЫҢ ТІЗІМІ**

№	Көше атауы
I	Орталығы – Глубокое кенті
1.	1 Береговой қиылысы
2.	1 Калининский қиылысы
3.	1 Кирпичный қиылысы
4.	2 Береговой қиылысы
5.	2 Калининский қиылысы
6.	2 Кирпичный қиылысы
7.	3 Калининский қиылысы
8.	3 Кирпичный қиылысы
9.	4 Калининский қиылысы
10.	4 Кирпичный қиылысы
11.	4 Шағын аудан көшесі
12.	5 Калининский қиылысы
13.	5 Кирпичный қиылысы
14.	Береговая
15.	Больничная
16.	Большая
17.	Вокзальная
18.	За линией
19.	Заводская
20.	Заглубочанка
21.	Калинин
22.	Киргородок
23.	Кирпичная
24.	Комсомольская

25.	Комсомольский
26.	Кооперативная
27.	Красноармейская
28.	Краснооктябрьская
29.	Лазо
30.	Ленин
31.	Ленинский
32.	Линейная
33.	Мельничная
34.	Мичурин
35.	Мостовая
36.	МПС
37.	Набережная
38.	Нагорная
39.	Новая
40.	О.Кошевой
41.	Огородная
42.	Пионерская
43.	Пионерский қиылысы
44.	Пристанская
45.	Проселочная
46.	Советская
47.	Стахановская
48.	Стахановский қиылысы
49.	Степная
50.	Театральная
51.	Трактовая
52.	Трактовой қиылысы
53.	Транспортная
54.	Увальная

55.	Украинка
56.	Чапаев
57.	Школьная
58.	Щорс
59.	Юбилейная
II	Глубокое ауданы Белоусовка кенті
1.	Базарная
2.	Верхняя
3.	Ворошилов
4.	Гвардейская
5.	Горная
6.	Еремкин
7.	Заводская
8.	Зеленый
9.	Красноармейская
10.	Калинин
11.	К.Маркс
12.	Крайняя
13.	Ленин
14.	Ларионов
15.	ЛЭУ
16.	Луговая
17.	Мир
18.	Мельничная
19.	Молодежная
20.	Шағынаудан КТМ
21.	Свердлов
22.	Садовая
23.	Свобода

24.	Солнечная
25.	Степная
26.	Степной қылысы
27.	Советская
28.	Тракторная
29.	Театральная
30.	Фабричная
31.	Фабричный қылысы
32.	Фрунзе
33.	Центральная
34.	Шахтоостроитель
35.	Чапаев
36.	Школьная
37.	Юбилейная
38.	Набережная
39.	Новая
40.	Промышленная
41.	Почтовая
42.	Пролетарская
43.	Рабочая
44.	Рудная
45.	Рудный қылысы
46.	Родниковая
47.	Степная
48.	Зеленая
49.	Почтовая
50.	Шоссейная
51.	Центральная
III	Алтайский кенті
1.	Луговая

2.	Мир
3.	Мичурин
4.	Советская
5.	Шахтерская
6.	Юбилейная
7.	Нагорная
IV	Глубокое ауданы Верхнеберезовка кенті
1.	Алейская
2.	Амбулаторная
3.	Березовский қиылысы
4.	Больничная
5.	Буровая
6.	Водопроводная
7.	Горноспасательная
8.	Железно-дорожный қиылысы
9.	Калинин
10.	Крутая
11.	Ленин
12.	Логовая
13.	Нагорная
14.	Самарская
15.	Спортивная
16.	Степная
17.	Северная
18.	Фабричная
19.	Шахтная
20.	Школьная

V	Красноярский ауылдық округі Орталығы – Предгорное ауылы
1.	Зеленая
2.	Береговой қиылысы
3.	Школьный қиылысы
4.	Верхне-Мельничная
5.	Нагорная
6.	Ленин
7.	Пристаньская
8.	Колхозная
9.	Угловой қиылысы
10.	Мостовая
11.	Кооперативная
12.	Комсомольская
13.	Коммунальная
14.	Поперечная
15.	Подгорная
16.	Красноармейская
17.	Обрывный қиылысы
18.	Мир
19.	Строительная
20.	Космонавт
21.	Перспективная
22.	Заводская
23.	Красноярский қиылысы
24.	Нижне-Мельничная
25.	Речная
26.	Верхний қиылысы
27.	Кольцевой қиылысы
28.	Больничная

29.	Ключевая
30.	Столбовая
31.	Поддувальная
32.	Средний
33.	Новая
34.	Болотная
35.	Прямой қиылысы
36.	Детсадовский қиылысы
37.	Заготзерновский қиылысы
38.	Элеватор
39.	Пионер
40.	Вокзал
41.	Переездный қиылысы
42.	Нефтебаза қиылысы
43.	Малый қиылысы
44.	Короткий қиылысы
45.	Тихий қиылысы
46.	Шоссейная
47.	Степная
48.	Солнечная
49.	Молодежная
50.	Рабочая
51.	Луговая
52.	Дорожная
53.	Дорожный қиылысы
54.	Известковый
55.	Гагарин
56.	Главная
57.	Заречная
58.	Крайняя қиылысы

59.	Береговая
VI	Кожохово ауылдық округі Кожохово ауылы
1.	Заречная
2.	Комсомольская
3.	Ленин
4.	Мир
5.	Молодежная
6.	Набережная
7.	Новая
8.	Октябрьская
9.	Садовая
10.	Солнечная
11.	Школьная
VII	Прогресс ауылы
1.	Восточная
2.	Заречный
3.	Карл Либкнехт
4.	Линейная
5.	Луговая
6.	Мир
7.	Молодежный
8.	Набережный
9.	Новая
10.	Чапаев
11.	Школьный
12.	Юбилейный
VIII	Калинин ауылдық округі Орталығы – Березовка ауылы
1.	Молодежная

2.	Юбилейная
3.	Новая
4.	Солнечная
5.	Гагарин
6.	Октябрьская
7.	Нагорный
8.	Пионерская
9.	Подгорная
10.	Колхозная
11.	Речной
12.	Комсомольская
IX	Веселовка ауылдық округі Веселовка ауылы
1.	Ленин
2.	Пролетарская
3.	Заречная
4.	Советская
5.	Рабочая
6.	Мир
7.	Солнечная
8.	Подгорная
9.	Гагарин
10.	Клубный қиылысы
11.	Почтовый қиылысы
X	Заречное ауылы
1.	Молодежная
2.	Центральная
3.	Луговая

XI	Малоубинка ауылдық округі Волчиха ауылы
1.	Маховский көшесі
2.	Набережный көшесі
3.	Свердлов көшесі
4.	Советский көшесі
5.	Степная көшесі
6.	Школьная көшесі
7.	Луговая көшесі
8.	Кооперативный көшесі
9.	Пролетарский көшесі
10.	Молодежная көшесі
11.	Молодежный қиылысы
12.	Мысовый көшесі
XII	Бобровка ауылы
1.	Заречная
2.	Колхозный қиылысы
3.	Комсомольская
4.	Луговая
5.	Мироновская
6.	Набережная
7.	Октябрьская
8.	Пионерская
9.	Подгорная
10.	Профсоюз
11.	Рабочая
12.	1 Самарская
13.	2 Самарская
14.	Советская
15.	Солнечная

16.	Степная
XIII	Солнечное ауылы
1.	Ленин
2.	Мир
3.	Октябрь
4.	Северная
XIV	Ушаново ауылы
1.	Новая
2.	Рабочая
3.	Школьная
4.	Приозерная
5.	Спортивная
6.	Садовая
7.	Нагорная
8.	Ключевой қиылысы
9.	Горный қиылысы
10.	Питомник
XV	Степное ауылы
1.	Школьная
2.	Степная
3.	Планерная
4.	Кулаковский ключ
XVI	Киров ауылдық округі Орталығы – Прапорщиково ауылы
1.	Выставочный к.
2.	Гагарин қысқа к.
3.	Заря к.
4.	Зеленая к.
5.	Колос қысқа к.
6.	Колхозный к.

7.	Комсомольский к.
8.	Космонавт к.
9.	Луговая к.
10.	Мир к.
11.	Моторный к.
12.	Ленин к.
13.	Набережный к.
14.	Новый тұйық көше
15.	Октябрьская к.
16.	Пионерская к.
17.	Радость қысқа к.
18.	Садовый қысқа к.
19.	Советский к.
20.	Степная к.
21.	Трудовая к.
22.	Учительский к.
23.	Школьная к.
XVII	Киров ауылдық округі Уварово ауылы
1.	Интернационал к.
2.	Карл-Маркс к.
3.	Крайний қысқа к.
4.	Ленин к.
5.	8 Март к.
6.	Мир к.
7.	Молодежный к.
8.	Новая к.
9.	Октябрьский к.
10.	Пионерский к.
11.	Победа к.

12.	Радость қысқа к.
13.	Светлая к.
14.	Солнечная к.
15.	Советская к.
16.	Трудовая к.
17.	Юбилейная к.
XVIII	Куйбышев ауылдық округі Орталығы Быструха ауылы
1.	1 Нагорная
2.	2 Нагорная
3.	1 Октябрьская
4.	2 Октябрьская
5.	Молодежная
6.	Гагарин
7.	Новостройка
8.	Советская
9.	Заречный қиылысы
10.	Горная
11.	Юбилейная
12.	Школьная
13.	Складская
14.	Солнечная
XIX	Секисовка ауылы
1.	Шоссейная
2.	Чапаев
3.	Новостроевская
4.	Садовая
5.	Советская
6.	Солнечная
7.	Совхозная

8.	Заводская
9.	Мичурин
10.	Больничная
11.	Октябрьская
12.	Степная
13.	Набережная
14.	Нефтебазовский қиылысы
15.	Трансформаторный қиылысы
16.	Школьный қиылысы
XX	Черемшанка ауылы
1.	Вокзальная
2.	Гагарин
3.	Дачная
4.	Заречная
5.	Зелёный Клин
6.	Колхозная
7.	Лениноград
8.	Лесная
9.	Лесхозный қиылысы
10.	Мир
11.	Набережная
XXI	Орловка ауылы
1.	Пенный ключ
2.	Пихтовская
3.	Подгорная
4.	Полевая
5.	Рабочая
6.	Речная
7.	Станционная
8.	Строитель қиылысы

9.	Студенческая
10.	Пер.Тихий
11.	Центральная
12.	Школьный қиылысы
13.	Юбилейный қиылысы
XXII	Фрунзе ауылдық округі Орталығы – Тарханка ауылы
1.	Новостройка ауданы
2.	Садовая
3.	Винное
XXIII	Винное аулы
1.	Ворошилов
2.	Гагарин
3.	Заречная
4.	Заречный қиылысы
5.	Клубная
6.	Ленин
7.	Луговая
8.	Молодежная
9.	Новая
10.	Рабочая
11.	Степная
12.	Луч участок
13.	Фрунзе
14.	Школьная
15.	8 март
16.	Гвоздичная
17.	Грушевая
18.	Лесная
19.	Медика

20.	Пихтовая
21.	Профсоюзная
22.	Родниковая
23.	Роз
24.	Рябиновая
25.	Цветочная
26.	Яблонева
XXIV	Горная Ульбинка ауылы
1.	Береговая
2.	Подгорная
3.	Школьная
4.	Шоссейная
XXV	Новоульбинка ауылы
1.	Кириевка
2.	Береговая
3.	Набережная
4.	Новая
5.	Новостройка шағын аудан
6.	Северная
7.	Северный қиылысы
XXVI	Тарханка ауылы
1.	Березовый ключ
2.	Волчиха
3.	Якушиха
4.	275 км
5.	Береговая
6.	Камешки
7.	Клубная
8.	Клубный қиылысы
9.	Мир

10.	Молодежная
11.	Молодых
12.	Речная
13.	Советская
14.	Степная
15.	Степная қылысы
16.	Усть Пихтовка
17.	Центральная
18.	Центральный қылысы
19.	Школная
XXVII	Топиха ауылы
1.	Углоуха
2.	Дачная
3.	Заречная
4.	Заречный қылысы
5.	Лесная
6.	Родниковая
7.	Родниковый қылысы
8.	Солнечная
9.	Центральная
XXVIII	Опытное поле
1.	Береговая
2.	Геолог.г.к
3.	Геологическая
4.	Геофизическая
5.	Горная
6.	Горняк г.к.
7.	Дальняя ферма
8.	Дачная
9.	Железнодорожная

10.	Заречная
11.	Звездная
12.	Инициативная
13.	Искра.г.к.
14.	Красные зори
15.	Локомотивная
16.	Луговая
17.	Луговой қиылысы
18.	Малахитовая
19.	Молодежная
20.	Набережная
21.	Нагорная
22.	Новая
23.	Новосибирская
24.	Образцовая
25.	Поисковая
26.	Полевая
27.	Разведочная
28.	Садовая
29.	Солнечная
30.	Степная
31.	Строительная
32.	Хохряков
33.	Центральная

**ЖАРМА АУДАНЫ БОЙЫНША ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ
ТҰРҒЫДАН ЕСКІРГЕН КӨШЕ АТАУЛАРЫНЫҢ ТІЗІМІ**

№	Көше атауы
I	Қалбатау ауылы Қалбатау ауылдық округі орталығы
1.	Квартал 1
2.	Будник
3.	Гагарин
4.	Квартал энергетиков
5.	Кемпинг – едіге
II	Қалбатау ауылдық округі Жаңаөзен ауылы
1.	60 лет Қазақстан
2.	70 лет Қазақстан
3.	Буровая
4.	Гагарин
5.	Геологическая
6.	Дорожная
7.	Заречная
8.	Интернациональная
9.	Ленин
10.	Механизаторская
11.	Молодежная
12.	Рабочий переулок
13.	Солнечная
14.	Степная
15.	Строительная
16.	Чапаев

17.	Шоссейная
18.	Юбилейная
III	Қалбатау ауылдық округі Қапай батыр ауылы
1.	Гагарин
2.	Мир
3.	Молодежная
IV	Қаратөбе ауылдық округі Былқылдақ ауылы
1.	Квартал 1
2.	Квартал 2
V	Қаратөбе ауылдық округі Қаратөбе ауылы
1.	Квартал 1
2.	Квартал 2
3.	Квартал 3
4.	Квартал 4
VI	Аршалы ауылдық округі Аршалы ауылы
1.	Квартал 1
2.	Квартал 2
3.	Квартал 3
4.	Квартал 4
VII	Аршалы ауылдық округі Жарықтас ауылы
1.	Квартал 1
VIII	Әуезов кенті
1.	Первомайская
IX	Әуезов кенті Солнечное ауылы
1.	Геологическая

2.	Горная
3.	Школьная
X	Белтерек ауылдық округі 8 март ауылы
1.	Первомайская
2.	Квартал 1
XI	Белтерек ауылдық округі Қарашоқы ауылы
1.	Квартал-1
XII	Бірлік ауылдық округі Амангелді ауылы
1.	Квартал 1
2.	Квартал 2
XIII	Бірлік ауылдық округі Қарақожа ауылы
1.	Квартал 1
2.	Квартал 2
3.	Квартал 3
4.	Квартал 4
XIV	Бірлікшіл ауылдық округі Қазан-шұңқыр ауылы
1.	Квартал А
2.	Квартал Б
XV	Божығұр ауылдық округі Қаражал ауылы
1.	Гагарин
2.	Степная
XVI	Божығұр ауылдық округі Салқынтөбе ауылы
1.	Революционная

XVII	Божығур ауылдық округі Үкілі ауылы
1.	Школьная
XVIII	Жанғызтөбе кенті
1.	Квартал 1
2.	Квартал 2
3.	Квартал 3
4.	Квартал 4
5.	Квартал 5
6.	Квартал 6
7.	Квартал 7
8.	Квартал 8
9.	Квартал 9
XIX	Жанғыз төбе Шуақ аулы
1.	Квартал 1
XX	Жарма кенті
1.	Квартал 1
2.	Квартал 2
3.	Квартал 3
4.	Квартал 4
5.	Квартал 5
6.	Квартал 6
XXI	Жарма кенті Қарақойтас ауылы
1.	Квартал 1
XXII	Қызылағаш ауылдық округі Қаратоған ауылы
1.	Квартал 1

XXIII	Суық бұлақ кенті
1.	Береговая
XXIV	Суық бұлақ кенті Суықбұлақ ст.
1.	Береговая
2.	Ворошилова
3.	Комсомольская
4.	Линейная
5.	Новая
6.	Центральная
7.	Школьная
8.	Юбилейная
XXV	Терістанбалы ауылдық округі Ұзынжал ауылы
1.	Центральная
2.	Школьная
XXVI	Шалабай ауылдық округі Шалабай ауылы
1.	Береговая
XXVII	Шар қалалық округі Кезенсу ауылы
1.	Квартал 1
2.	Квартал 2
3.	Квартал 3
4.	Квартал 4
XXVIII	Шар қалалық округі Көшек ауылы
1.	Квартал 1
2.	Квартал 2

XXIX	Шар қалалық округі Сарыарқа ауылы
1.	Квартал 1
XXX	Шар қалалық округі Суырлы ст.
1.	Квартал 1
XXXI	Ақжал ауылдық округі Ақжал ауылы
1.	Квартал А
2.	Квартал Б
3.	Квартал В
4.	Квартал Г
5.	Квартал Д
XXXII	Ақжал ауылдық округі Бөке ауылы
1.	Восточная
2.	Первомайская
3.	Горная
4.	Мира
5.	Шахтерская
6.	Октябрьская
7.	Северная

ҚОСЫМША 7

ЗЫРЯН АУДАНЫ БОЙЫНША ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ ТҰРҒЫДАН ЕСКІРГЕН КӨШЕ АТАУЛАРЫНЫҢ ТІЗІМІ

№	Көше атауы
1.	Орталығы - Зырян қаласы
2.	Акционерная к

3.	Бауман к
4.	Базарный тұйық к-сі
5.	Болотный тұйық к-сі
6.	Бульварный тұйық к-сі
7.	Бухтарминская к
8.	Вербный тұйық к-сі
9.	Водопроводная к
10.	Водопроводный тұйық к-сі
11.	Восточный тұйық к-сі
12.	Ворошилов к
13.	Геологическая к
14.	Горный тұйық к-сі
15.	Дачный тұйық к-сі
16.	Дзержинский к
17.	Дружба к
18.	Западная к
19.	Заречная к
20.	Звездная к
21.	Зеленая к
22.	Зыряновская к
23.	Зыряновский тұйық к-сі
24.	Интернациональная к
25.	Канавная к
26.	Калининская к
27.	Калининский тұйық к-сі
28.	Карьерный тұйық к-сі
29.	Кедровая к
30.	Кирзаводская к
31.	Кленовая к
32.	Клубный тұйық к

33.	Коллективная к
34.	Коллонтай к
35.	Комендантский тұйық к-сі
36.	Коммунальная к
37.	Коммунаров к
38.	Коммунистическая к
39.	Комсомольская к
40.	Космонавтов к
41.	Котовский тұйық к-сі
42.	Кошевой к
43.	Красный Крест к
44.	Красная Речка к
45.	Красный Спорт к
46.	Кузнечная к
47.	Курчатов к
48.	Купченко к
49.	Лениногорская к
50.	Ленин к
51.	Лесной тұйық к-сі
52.	Луговой тұйық к
53.	Малахитовый тұйық к-сі
54.	Малиновый тұйық к-сі
55.	Малея к
56.	8 Март к
57.	Металлургов к
58.	Мир к
59.	Молодежная к
60.	Молодежный тұйық к-сі
61.	Монтажный тұйық к-сі
62.	Набережная к

63.	Нахимов к
64.	Озерная к
65.	Октябрьская к
66.	Орджоникидзе к
67.	Охотский тұйық к-сі
68.	Партизанская к
69.	Первомайская к
70.	Первомайский тұйық к-сі
71.	Пешеходный тұйық к-сі
72.	Пионерский тұйық к-сі
73.	Победа к
74.	Пороховой тұйық к-сі
75.	Пролетарская к
76.	Промежуточный тұйық к-сі
77.	Промышленная к
78.	Просторный к
79.	Прохладный тұйық к-сі
80.	Пугачев к
81.	Рабочая к
82.	Рудная к
83.	Рябиновый тұйық к
84.	Садовая к
85.	Садовый тұйық к
86.	Свобода к
87.	Северная к
88.	Северный тұйық к-сі
89.	Силовая к
90.	Советская к
91.	Советский тұйық к-сі
92.	Солнечная к

93.	Стахановская к
94.	Степной к
95.	Строительный тұйық к-сі
96.	Тихий тұйық к-сі
97.	Тишинская к
98.	Тропинский тұйық к-сі
99.	Ушаков к
100.	Утренний тұйық к-сі
101.	Фабричная к
102.	Фрунзе к
103.	Цветной тұйық к-сі
104.	Цветочный тұйық к-сі
105.	Целинная к
106.	Центральный тұйық к-сі
107.	Чапаев к
108.	Шахтостроителей к
109.	Школьный тұйық к-сі
110.	Юбилейный тұйық к-сі
111.	Южный тұйық к-сі
I	Березовское ауылы
1.	Центральная к.
2.	Новая к
3.	Советская к
4.	Молодежная к
5.	Промышленная к
6.	Строительный тұйық к-сі
7.	Совхозный тұйық к-сі
II	Зырян ауданы, Серебрянка қаласы
1.	Береговая к
2.	Бухтарминская к

3.	Вокзальная к
4.	Вторая Поперечная к
5.	Гаражная к
6.	Гвардейская к
7.	Железнодорожная к
8.	Клубная к
9.	Ключевая к
10.	Коммунальная к
11.	Коммунальный түйык к-сі
12.	Комсомольская к
13.	Ленин к
14.	Лесная к
15.	Логовая к
16.	Маслозаводская к
17.	Мир к
18.	Молодежная к
19.	Нагорная к
20.	Новая к
21.	Обуховская к
22.	Октябрьская к
23.	Первая Поперечная к
24.	Первомайская к
25.	Песчаная к
26.	Почтовая к
27.	Предгорная к
28.	Пионерская к
29.	Привокзальная к
30.	Пристанская к
31.	Продольная к
32.	Путейская к

33.	Речная к
34.	Родниковая к
35.	Садовая к
36.	Сельская к
37.	Серебрянская к.
38.	Станционная к
39.	Степная к
40.	Строительная к
41.	«Химик» шағын ауданы
42.	Шоссейная к
43.	Узкий тұйық к
III	Жаңа Бұқтырма кенті Орталығы - Жаңа Бұқтырма кенті
1.	10-летия Астаны к.
2.	50 лет Октября к.
3.	Молодежная к.
4.	Строителей к.
5.	Тенистая к.
6.	Садовая к.
7.	Солнечная к.
8.	Заводская к.
9.	Заводская 2 к.
10.	Юбилейная к.
11.	Ленин к.
12.	Речная к.
13.	Комсомольская к.
14.	Больничная к.
15.	Совхозная к.
16.	Советская к.
17.	Октябрьская к.

18.	Коммунистическая к.
IV	Березовка ауылы
1.	Речная к.
2.	Центральная к.
3.	Заречная к.
4.	Школьная к.
V	Александровка ауылы
1.	Заречная к.
2.	Солнечная к.
3.	Центральная к.
4.	Гаражная к.
5.	Фермерская к.
6.	Первомайская к.
VI	Октябрьск кенті Орталығы – Октябрьск кенті
1.	Береговая
2.	Больничная
3.	К.Маркс
4.	Калинин
5.	Ленин
6.	Партизанская
7.	Первомайская
8.	Приморская
9.	Речная
10.	Советская
11.	Совхозная
12.	Фрунзе
13.	Энгельс
14.	ДСУ

VII	Прибрежный кенті Орталығы - Прибрежный кенті
1.	Белорусская к.
2.	Горная к.
3.	Заречная к.
4.	Квартал 1
5.	Квартал 2
6.	Квартал 3
7.	Молодежная к
8.	Почтовая к.
9.	Речная к.
10.	Садовая к.
11.	Строительная к.
VIII	Зубовск кенті Орталығы – Зубовск кенті
1.	Березовская к.
2.	Береговая к.
3.	Гагарин к.
4.	Дорожная к.
5.	Железнодорожная к.
6.	Заречная к.
7.	Луговая к.
8.	Мир к.
9.	Молодежная к.
10.	Новая к.
11.	Нефтьбаза к.
12.	П.Морозов к.
13.	Привокзальная к.
14.	С.Лазо к.
15.	Садовая к.

16.	Советская к.
17.	Усть-Березовская к.
18.	Целинная к.
19.	Широкий к.
20.	Элеваторный к.
IX	Северное ауылдық округі Орталығы Феклистовка ауылы
1.	Гагарин к.
2.	Школьная к.
3.	Лесная к.
4.	Новая к.
X	Кировское ауылы
1.	Солнечная к.
2.	Нагорная к.
XI	Северное ауылы
1.	Береговая к.
2.	Центральная к.
XII	Первороссийское ауылдық округі Орталығы – Первороссийское ауылы
1.	Береговая к.
2.	Советская к.
3.	Фрунзе к.
4.	Коммунарлар к.
5.	Целинная к.
6.	Новая к.
XIII	Васильевка ауылы
1.	Верхняя к.
2.	Нижняя к.
XIV	Дородница ауылы
1.	Горная к.

2.	Речная к.
3.	Центральная к.
4.	Школьная к
XV	Малеевка ауылдық округі Орталығы Малеевка ауылы
1.	Береговая к.
2.	Больничный к.
3.	Гаражная к.
4.	Гаражный тар к.
5.	Горная к.
6.	Заводская к.
7.	Западная к.
8.	Зеленая к.
9.	Интернациональная к.
10.	Калининский тар к.
11.	Лесхозный тар к.
12.	Малеевская к.
13.	Набережная к.
14.	Ново-совхозная к.
15.	Озерная к.
16.	Озерный тар к.
17.	Октябрьский тар к.
18.	Проходная к.
19.	Проходной тар к.
20.	Совхозная к.
21.	Сплавная к.
22.	Степная к.
23.	Степной тар к.
24.	Строителей к.
25.	Школьный тар к.

XVI	Путинцево ауылы
1.	Березовская к.
2.	Ворошилов к.
3.	Коммунальная к.
4.	Ленин к.
5.	Мир к.
6.	Мостовая к.
7.	Мостовой тар к.
8.	Набережная к.
9.	Октябрьская к.
10.	Первомайский тар к.
11.	Центральная к.
XVII	Ландман ауылы
1.	Солнечная
2.	Горная
3.	Советская
XVIII	Парыгино ауылдық округі Орталығы – Парыгино ауылы
1.	Больничная к.
2.	Гагарин к.
3.	Гаражная к.
4.	Горная к.
5.	Железнодорожная к.
6.	Заречная к.
7.	Коммунальная к.
8.	Лесная к.
9.	Мир к.
10.	Молодежная к.
11.	Новая к.
12.	О.Кошевой к.

13.	Октябрьская к.
14.	Партизанская к.
15.	Победы к.
16.	Пролетарская к.
17.	Проходная к.
18.	Рабочая к.
19.	Советская к.
20.	Степная к.
21.	Солнечная к.
22.	Строителей к.
23.	Угловая к.
24.	Цветочная к.
25.	Центральная к.
26.	Школьная к.
27.	Юбилейная к.
XIX	Бояновск ауылы
1.	Геологическая
2.	Центральная
XX	Кутиха ауылы
1.	Центральная
XXI	Тұрғысын ауылдық округі Орталығы – Тұрғысын ауылы
1.	Безымянная к.
2.	Железнодорожная к.
3.	Заводская к.
4.	Заречная к.
5.	Коммунарлар к.
6.	Краснознаменная к.
7.	Молодежная к.
8.	Первомайская к.

9.	Садовая к.
10.	Студентческая к.
11.	Школьная к.
XXII	Чапаево ауылдық округі Орталығы – Чапаево ауылы
1.	Береговая к.
2.	Восточная к.
3.	Заречная к.
4.	Победы к.
5.	Строителей тар к.
6.	Строительная к.
7.	Чапаевская к.
8.	Школьный тар к.
XXIII	Крестовка ауылы
1.	Заводская к.
2.	Заречная к.
3.	Советская к.
4.	Школьный тар к.
XXIV	Орловка ауылы
1.	Заречная к.
2.	Новая к.
3.	Центральная к.
XXV	Пролетарка ауылы
1.	Заречная к
2.	Центральная к
XXVI	Снегирево ауылы
1.	Заречная к.
2.	Космонавтов к.
3.	Партизанская к.
4.	Подгорная к.

5.	Советская к.
6.	Школьный тар к.
XXVII	Восточное ауылы
1.	Центральная к.
2.	Советская к.
XXVIII	Никольск ауылдық округі Орталығы – Никольск ауылы
1.	Больничная к.
2.	Заречная к.
3.	Клубный тар к.
4.	Молодежная к.
5.	Новая к.
6.	Пролетарская к.
7.	Советская к.
8.	Совхозная к.
9.	Школьная к.
XXIX	Бородино ауылы
1.	Больничная к.
2.	Заречная к.
3.	Молодежная к.
4.	Новая к.
5.	Садовая к.
6.	Совхозная к.
7.	Совхозный тар к.
8.	Бородинская к.
XXX	Кремнюха ауылы
1.	Горная к.
2.	Садовая к.
3.	Советская к.

XXXI	Алтайка ауылы
1.	Приморская к.
2.	Советская к.
3.	Совхозная к.
4.	Совхозный тар к.
5.	Центральная к.
XXXII	Соловьево ауылдық округі Орталығы – Соловьево ауылы
1.	Восточная к.
2.	Молодежный тар к.
3.	Набережная к.
4.	Октябрьская к.
5.	Пролетарская к.
6.	Садовый тар к.
XXXIII	Ново-крестьянка ауылы
1.	Заречная к.
2.	Мир к.
3.	Молодежная к.
4.	Набережная к.
5.	Новая к.
6.	Центральная к.
XXXIV	Ленинск ауылы
1.	Октябрьская к.
2.	Советская к.
XXXV	Бедаревка ауылы
1.	Зеленая к.
XXXVI	Маяк ауылы
1.	Березовая к.
2.	Октябрьская к.
3.	Полевая к.

4.	Советская к.
5.	Степная к.
6.	Центральная к.
7.	Школьная к.
XXXVII	Подорленок ауылы
1.	Коммунальная к.
2.	Коммунистическая
3.	Новая
4.	Солнечная

ҚОСЫМША 8

ҰЛАН АУДАНЫ БОЙЫНША ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ ТҮРҒЫДАН ЕСКІРГЕН КӨШЕ АТАУЛАРЫНЫҢ ТІЗІМІ

№	Көше атауы
I	Орталығы – Қасым Қайсенов кенті
1.	Солнечная
2.	Заводская
3.	Юбилейная
4.	Квартал 4-ой очереди строительства
II	Аблакет ауылдық округі Орталығы - Сағыр ауылы
1.	Новая
2.	Ленин
3.	Солнечная
4.	Заречная
5.	Юбилейная
6.	Гагарин
7.	Горная
8.	Степная

9.	Новостройка
10.	30лет Победы
11.	Лагерь
12.	Селезневка
III	Азовое ауылдық округі Орталығы - Ново-Азовое ауылы
1.	Нагорная
2.	Садовая
3.	Советская
4.	Степная
5.	Студенческая
6.	Центральная
7.	Юбилейная
IV	Айыртау ауылдық округі Орталығы - Айыртау ауылы
1.	Клубная
2.	Набережная
3.	Целинная
V	Асубұлақ кент округі Орталығы - Асубұлақ ауылы
1.	Автобазовская
2.	Белогорская
3.	Больничная
4.	Геологическая
5.	Дорожная
6.	Заречная
7.	Клубная
8.	Ленин
9.	Мир
10.	Новый лесхоз

11.	Октябрьская
12.	Подгорная
13.	Разведочная
14.	Садовая
15.	Садовый
16.	Северная
17.	Солнечная
18.	Хуторская
19.	Школьная
VI	Белогор кенті
1.	Горная
2.	Ленин
3.	Нагорная
VII	Нижняя Тайынты ауылы
1.	Заречная
2.	Октябрьская
3.	Первомайская
4.	Почтовая
5.	Степная
6.	Школьная
VIII	Багратион ауылдық округі Орталығы - Привольное ауылы
1.	Набережная
2.	Степная
3.	Целинная
4.	Школьная
5.	Юбилейная
IX	Митрофановка ауылы
1.	Луговая
2.	Молодежная

3.	Набережная
4.	Степная
X	Бозанбай ауылдық округі Орталығы – Бозанбай ауылы
1.	Ленин
2.	Сибинская
3.	Студенттер
4.	Чапаев
5.	Солнечный
6.	Новостройка
7.	Короткая
8.	Заречная
9.	Южная
10.	Восточная
11.	Сельэнерго
12.	Партизанская
13.	Кооперативная
14.	Советская
XI	Алғабас ауылы
1.	Центральная
2.	Школьная
XII	Борсақ ауылы
1.	Бірінші
2.	Екінші
XIII	Жанұзақ ауылы
1.	Бірінші
2.	Екінші
3.	Үшінші
4.	Төртінші

XIV	Мырзат ауылы
1.	Бірінші
XV	Каменка ауылдық округі Орталығы – Каменка ауылы
1.	Заречная
2.	Садовая
3.	Студенческая
4.	Центральная
5.	Шоссейная
XVI	Троиницкое ауылы
1.	Верхняя
2.	Молодежная
3.	Нижняя
4.	Новая
5.	Средняя
XVII	Огневка кент округі Орталығы – Огневка кенті
1.	Горняцкая
2.	Железнодорожная
3.	Заречная
4.	Набережная
XVIII	Смолянка ауылы
1.	Фабричная
XIX	Саратовка ауылдық округі Орталығы – Саратовка ауылы
1.	Береговая
2.	Молодежная
3.	Набережная
4.	Целинная
5.	Школьная

XX	Отрадное ауылы
1.	Центральная
2.	Школьная
XXI	Ново-Одесская ауылы
1.	Заречная
2.	Образцовая
3.	Степная
XXII	Отрадное ауылы
1.	Центральная
2.	Школьная
XXIII	Таврия ауылдық округі Орталығы – Таврия ауылы
1.	Береговая
2.	Больничный
3.	Восточный
4.	Дружба
5.	Заречная
6.	Инициативная
7.	Кирпичный
8.	Коммунальная
9.	Кооперативная
10.	Мир
11.	Молодежная
12.	Новоселов
13.	Озерная
14.	Песчаная
15.	Садовый
16.	Северный
17.	Совхозная
18.	Солнечная

19.	Степная
20.	Степная
21.	Тракторный
22.	Центральная
23.	Юбилейная
XXIV	Шағын аудандар (микрорайоны)
1.	Энергетиков
2.	Элеваторный
3.	Строителей
4.	Комсомольский
5.	Дружба
6.	Луговой
XXV	Ақтөбе ауылы
1.	Гагарин
2.	Кооперативная
3.	Озерная
4.	Украинская
5.	Центральная
XXVI	Пролетарка ауылы
1.	Верхняя
2.	Песчаная
3.	С. Лазо
4.	Центральная
5.	Южная
XXVII	Гагарино ауылы
1.	Больничная
2.	Калинин
3.	Молодежная
4.	Набережная
5.	Парковая

6.	Северная
7.	Степная
8.	Туров
9.	Целинная
10.	Центральная
11.	Школьная
XXVIII	Тарғын ауылдық округі Орталығы – Тарғын ауылы
1.	Обухов Коммунарлары
XXIX	Төлеген Тоқтаров ауылдық округі Орталығы – Төлеген Тоқтаров ауылы
	Бөлімшелер:
1.	Белаши
2.	Родовка
3.	Микрорайон Новостройка
XXX	Украинка ауылы
1.	(Хутор) Землянки
2.	Переулок Зеленый
3.	Интернациональная
4.	Луговая
5.	Молодежная
6.	Новостройка
7.	Пролетарская
8.	Школьная
XXXI	Өскемен ауылдық округі Орталығы – Восточное ауылы
1.	Молодежная
2.	Новая
3.	Совхозная
4.	Солнечная

5.	Школьная
6.	Юбилейная
7.	Южная
XXXII	Донское ауылы
1.	Донская
2.	Заречная
3.	Луговая
4.	Мир
5.	Молодежная
6.	Нижнее Донское
7.	Новая
8.	Озерная
9.	Победа
10.	Согласия
11.	Солнечная
12.	Степная
13.	Центральная
14.	Шоссейная
15.	Кооперативная
16.	Новая
17.	Садовая
18.	Советская
19.	Степная
20.	Центральная

**ШЕМОНАИХА АУДАНЫ БОЙЫНША ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ
ТҰРҒЫДАН ЕСКІРГЕН КӨШЕ АТАУЛАРЫ**

№	Көше атауы
1.	Дачная
2.	Школьная
3.	Якутская
4.	Новая
5.	Вокзальная
6.	Транспортная
7.	Урицкого
8.	Калинин
9.	Западная
10.	Станционная
11.	Заречная
12.	Набережная
13.	Подгорная
14.	Северная
15.	Пролетарская
16.	Советская
17.	Дружбы
18.	Украинская
19.	11-мкр
20.	12-мкр
21.	Аврора
22.	Гагарин
I	Вавилонский с/о
1.	Камышинка
2.	Сугатовка

3.	Кенюхово
4.	Пруггерово
5.	Горкуново
II	Волчанский с/о
1.	Волчанка
2.	Большая Речка
3.	Берёзовка
4.	Крюковка,
5.	Верх-Убинский
6.	Верх-Уба
III	Выдрихинский с/о
1.	Выдриха
2.	Межовка
IV	Зевакинский с/о
1.	Зевакино
2.	Убинка
3.	Новая Убинка
V	Каменевский с/о
1.	Рассыпное
2.	Рулиха
3.	Станция Рулиха
4.	Михайловка
VI	Октябрьский с/о
1.	Октябрьское
2.	Луговое
3.	Садовое
VII	Разинский с/о
1.	Красная Шемонаиха
2.	Медведка
3.	Белый Камень

VIII	Усть-Таловская п/а
1.	Усть-Таловка,
2.	Берёзовка
3.	Половинка,
4.	Заречное
IX	Первомайская п/а
1.	Первомайский
2.	Барашки
3.	Ново-Ильинка

ҚОСЫМША 10

ТАРИХИ ЖЕР-СУ АТАУЛАРЫ

(ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институты және өзге қоғамдық-гуманитарлық институттар ұсынымдары негізінде)

1. Ұлы дала Елі – Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаев ұсынған атау. Бұл атауға қазақ халқының ғасырлар бойы қалыптасқан материалдық және рухани құндылықтарының, этномәдени жүйесінің тарихи және табиғи тұрпаты ұғымы енеді;

2. Мәңгілік Ел – Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан жолы - 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Жолдауында ұсынылған қазақ елінің ұлттық идеясы;

3. Нұрлы жол – Қазақстанның жаңа кезеңде мақсатты даму бағдарламасы. Бұл бағдарламада еліміздің экономикалық және әлеуметтік қарқынды дамуының негізгі бағыттары айқындалған.

4. Қазақстан – Қазақстан Республикасының балама байырғы атауы. «Қазақстан» ұғымы атамекен, туған жер, Отан ұғымдарымен тікелей байланысты.

5. Тәуелсіздік – әр халықтың дербес мемлекет ретінде өмір сүруі. Қазақстан Республикасында бұл ұғым елдің саяси дербестігінің, қазақ халқының мемлекет құрушы ұлт ретіндегі азаттығының, еркін дамуының символы ретінде қолданылады.

6. Астана – Қазақстан Республикасының астанасы. Еліміздегі аса ірі мәдени, экономикалық, ғылыми орталық. Бұл атау қазақ елі тәуелсіздігі мен жаңа кезеңде дамуының символы ретінде қолданылады.

7. Алтын Орда – қазіргі Қазақстан Республикасының және оған іргелес территорияларда 1243-1503 жылдары өмір сүрген аса ірі мемлекет атауы. XV ғасырдың ортасында құрылған Қазақ хандығы осы мемлекеттің тікелей мұрагері саналады;

8. Сарыарқа – Қазақстанның ірі физикалық-географиялық және табиғи-тарихи аймағының бірі. Оның құрамына қазіргі Ақмола, Қарағанды, Солтүстік Қазақстан, Қостанай, Шығыс Қазақстан облыстарының территориясы енеді. «Арқа» ұғымымен бірге бұл атау әдебиетте туған жер, атамекен мағыналарында кеңінен қолданылады.

9. Сауран – Оңтүстік Қазақстан облысы Түркістан қаласынан солтүстік-батысқа қарай 35 шақырым жерде орналасқан орта ғасырлық қала. Қала туралы деректер X ғасырдағы еңбектерде кездеседі. Зерттеу жұмыстары қаланың VII-XVIII ғасырларда өмір сүргенін дәлелдейді. Қала кезінде Ақ Орданың астанасы болған. Тарихта «Ақтабан шұбырынды» оқиғасы кезінен «Сауран айналған» деген атау қалған.

10. Сарайшық – Атырау қаласының солтүстігінен 50 шақырым жерде Жайық өзенінің бойында орналасқан орта ғасырлық қала. Зерттеу жұмыстары қаланың XI-XVI ғасырларда өмір сүргенін дәлелдейді. Қала Алтын Орданың аса ірі сауда және экономикалық орталығы болған.

11. Сығанақ – Қызылорда облысы Жаңақорған ауданы Төменарық теміржол стансасынан 10 шақырым жерде орналасқан орта ғасырлық қала. Зерттеу жұмыстары қаланың VI-XVIII ғасырларда өмір сүргенін дәлелдейді. Ақ Орданың астанасы болған;

12. Түркістан – тарихи-географиялық ұғым. Бұл ұғымға Орта Азиядағы түркі халықтары мекендеген аймақтар енеді. Атау VI-VIII ғасырлардағы еңбектерден белгілі. Оны кейде «Түркістан өлкесі» деп те атайды. Сонымен бірге ол Оңтүстік Қазақстан облысындағы тарихи қаланың да атауы. Түркі әлемінде Түркістан қаласындағы Қожа Ахмет Иассауи кесенесі түркі халықтарының қасиетті орны болып саналады. Қала Қазақ хандығының астанасы болған.

13. Тұран – Түркістан өлкесінің көне атауы. Бұл атау ежелгі және орта ғасырлардағы зерттеулерде кездеседі. Қазіргі кезеңде бұл атау көркем шығармаларда қолданылып жүр.

14. Ұлытау – Сарыарқаның оңтүстік-батыс бетінде орналасқан тау. Қазақ жеріндегі қасиетті орындардың бірі. Ұлытау төңірегінде Түркі қағандығы дәуірінің белгілері – тас мүсіндер көптеп сақталған. Қазақ хандығы тұсында осында хан ордасы болған.

15. Алаш – қазақ халқының байырғы атауы. Мағынасы – елдік, бірлік, айбын деген ұғымдарды жинақтайды. Халқымызда «Алаш» сөзіне байланысты тұрақты сөздер ежелден айтылып келеді. Бұл атау сонымен бірге ХХ ғасыр басындағы ұлт-азаттық қозғалысының да атауы.

16. Ақмола – Орталық Қазақстандағы тарихи өңір және қазіргі Астана қаласының бұрынғы атауы. ХІХ ғасырда құрылған Ақмола облысына қазіргі Ақмола, Солтүстік Қазақстан және Ресейдің Омбы облысының кейбір аудандары кірген.

17. Алматы – Қазақстандағы ең ірі қала. 1929 жылдан 1936 жылға дейін ҚазАКСР-нің, 1936 жылдан 1991 жылға дейін ҚазКСР-нің және 1991 жылдан 1997 жылға дейін Қазақстан Республикасының астанасы. Еліміздегі мәдени, экономикалық және ғылыми орталық.

18. Алакөл – Қазақстанның Шығысындағы ірі көл. Алакөлге 15-тен астам үлкенді-кішілі өзендер құяды. Жағалауында демалыс және емделу мекемелері орналасқан еліміздегі халық көп баратын туристік нысандардың бірі.

19. Алатау – Қазақстанның оңтүстігі мен оңтүстік-шығысындағы тау жүйесі. Бұл тау жүйесінің құрамына Күнгей Алатауы, Талас Алатауы, Қырғыз Алатауы, Жетісу Алатауы, Іле Алатауы енеді.

20. Алтай – Азия құрлығының орта тұсындағы тау жүйесі. Түркі халықтарының тарихи мекені. Қазақ ұғымында «Алтай» қасиетті өңір болып саналады.

21. Ақмешіт – Қазақ АКСР-інің алғашқы астанасы, қазіргі Қызылорда қаласының бұрынғы тарихи атауы.

22. Аңырақай – қазақ халқының жоңғар басқыншылығына қарсы азаттық соғысына бетбұрыс жасаған 1729 жылғы ең ірі шай-

қастың атауы. Бұл тарихи атау Жамбыл облысы Шу ауданындағы Аңырақай тау сілемінің атауымен тікелей байланысты.

23. Арал – Қазақстанның оңтүстік-батысындағы ірі көл. XX ғасырдағы техногендік ықпалдардың әсерінен қазір бірнеше бөлікті құрайды. Арал маңайы түркі халықтарының байырғы мекендерінің бірі.

24. Алтынемел – Жетісу өңіріндегі тарихи мекен. Алматы облысының Кербұлақ ауданында орналасқан. Мұнда «Алтынемел» ұлттық табиғи саябағы және Шоқан Уәлихановтың тарихи-мемориалдық мұражайы бар.

25. Аягөз – Шығыс Қазақстандағы Үлкен Аягөз және Кіші Аягөз өзендерінің қосылуынан ортақ атауға ие болған ірі өзен, аудан, қала атауы. Аягөз өңірі еліміздегі тарихи өңірлердің бірі.

26. Орбұлақ – қазақ халқының жоңғар шапқыншылығына қарсы азаттық соғысындағы ірі жеңісінің атауы. Бұл шайқастың болған жері жөнінде әр түрлі пікірлер бар. Олардың көбінде шайқас Қазақстан мен Қырғызстанның шекаралас жерінде болды делінеді.

27. Мұғалжар – Қазақстанның батысындағы тау сілемі, мұнда көне дәуірдегі тарихи кешендер, ескерткіштер «Мұғалжар» ескерткіштері атауымен сақталған.

28. Мұзтау – Алтай тауларының ең биік жоталарының бірі, Қазақстан, Ресей, Қытай және Монғолияның шекаралары ұштасатын, кей аңыздарда «жер кіндігі» саналатын мекен;

29. Байқоңыр – әлемге әйгілі, адамзат баласы тұңғыш рет космосқа ұшқан ғарыш айлағы. Ол Қызылорда облысының Қармақшы ауданында орналасқан.

30. Баянауыл - Орталық Қазақстандағы ұлттық табиғат паркінің, ауданның, елдімекеннің атауы. Павлодар облысының Баянауыл ауданында орналасқан.

31. Бұқтырма – Қазақстанның Шығысындағы өзеннің, еліміздегі ең ірі су қоймасының атауы. Олар Шығыс Қазақстан облысының Қатонқарағай, Тарбағатай, Зайсан, Көкпекті аудандарында орналасқан.

32. Берел – Алтайдың Қазақстан беткейінен табылған сақ дәуіріндегі адамдар тұрағының атауы. Шығыс Қазақстан облысы Қатонқарағай ауданында орналасқан.

33. Бурабай – Орталық Қазақстандағы ұлттық табиғат паркінің, көлдің, елдімекеннің, ауданның атауы. Бұл атау көптеген әдеби және музыкалық шығармаларда кездеседі. Бурабайда халықаралық, республикалық маңызы бар емдеу-сауықтыру және демалыс орындары орналасқан.

34. Бұланты – қазақ халқының жоңғар басқыншылығына қарсы азаттық соғысындағы 1727 жылғы ірі шайқасының атауы. Бұл оқиға Ұлытау өңіріндегі Бұланты және Білеуті өзендерінің аралығында болған.

35. Балқаш – Қазақстанның оңтүстік-шығысындағы ірі көлдің, қаланың, ауданның атауы. Алматы, Қарағанды, Жамбыл, Шығыс Қазақстан облыстарының ортасында орналасқан.

36. Бозоқ – Астана қаласы маңындағы ортағасырлық қалашық. Зерттеу жұмыстары қаланың VIII-XI ғасырларда өмір сүргенін дәлелдейді.

37. Ботай – Солтүстік Қазақстан өңірінен табылған тарихи тұрақ. Ботай мәдениетінің ашылуы Қазақстанның тарихын одан әрі ұлғайтты. Өйткені ғалымдар Ботай ауылынан табылған ежелгі адамдар қонысының осыдан 5 мың жыл бұрын пайда болғанын дәлелдеп отыр. Ботай қонысы Қазақстандағы ерте дүние аймағының ең көне мекені.

38. Жанкент – Сыр бойындағы ортағасырлық көне қала орны. Сырдарияның Арал теңізіне құяр тұсында орналасқан бұл қала 10-11 ғасырларда Оғыз мемлекеттік бірлестігі билеушілерінің қысқы ордасы болған. Бұл шаһар туралы мәліметтер өз заманының көрнекті ғалымдары Жувейнидің, Несевидің және Омаридің еңбектерінде кездеседі. Түрікше Янгикент, қазақша Жанкент “Жаңа қала” деген мағынаны білдіреді.

39. Жетісу – тарихи-географиялық аймақ. Тарихи деректер мен зерттеулерде Жетісу атын құрайтын 7 өзен туралы түрліше пікір бар. Археологтар, тарихшылар мен географтар Жетісуды Солтүстік-шығыс Жетісу және Оңтүстік-батыс Жетісу деп екіге бөледі. Жетісу - ертедегі мәдениет ошақтарының бірі. Оны мекендеген тайпалар қазақ халқының тарихи қалыптасуына, мемлекеттің құрылып, нығаюына, мәдениеттің өркен жаюына зор әсерін тигізді.

1867 ж. Жетісу территориясында Жетісу облысы құрылды. Жетісу 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыстың ірі ошақтарының бірі болды.

40. Жидебай – Абайдың ата қонысы, табиғи қорық. Ол тарихи-мәдени және әдеби-мемориалдық аймақ ретінде мемлекеттің қамқорлығына алынған. Абайдың ата қонысында ұлы ақынның 150 жылдық мерейтойы қарсаңында ұйымдастырылды. Жидебай қорығы облыстық, республикалық туристік саяхат жасайтын қасиетті орынға айналды.

41. Жерұйық – аңыз-әңгімелерде, жырларда айтылатын ұлттық санадағы халық арманының мекендік көрінісі, бұл ұғым халықтың баянды, бақуатты өмірге ұмтылысын бейнелейді. ХХІ ғасырда қазақ халқының Жерұйығы – Тәуелсіз Қазақстан. Негізгі мағынасы тәуелсіздік құндылығын ұлықтанған, ұлттар мен ұлыстар үшін құтты мекен саналатын қоныс.

42. Жайық – Қазақстанның батысындағы ірі өзен. Біздің заманымыздың IV ғасырында Жайық өзенінің алқабын ғұндар тайпасы, одан кейін печенегтер, қыпшақтар қоныстанған. Бұл өлкенің үстімен өткен керуен жолдары Еуропа мен Азия елдерінің арасындағы байланысты күшейте түскен. Жайық өңірі туралы мәліметтер X-XII ғасырлардағы араб саяхатшыларының еңбектерінде кездеседі. Жайықтың бойындағы Алтын Орданың астанасы болған Сарайшық қаласы орналасқан.

43. Жасыбай – жоңғарларға қарсы соғыста қол бастаған Жасыбай батырдың есіміне байланысты көл атауы. Ол – Павлодар облысының Баянауыл ауданында орналасқан табиғаты көркем, тұйық көл. Жасыбай, Сабындыкөл және Торайғыр көлдерінің алабы жоңғар шапқыншылығы кезінде Жасыбай батыр басқарған қазақ жасақтарының жау бетін қайтарған тарихи жерлердің бірі болған. Көл Жасыбай батыр есімімен аталған. Батырдың Жасыбай жағалауында зираты бар.

44. Ерейментау – Сарыарқаның солтүстігіндегі таулы алқап. Ақмола облысындағы аудан орталығы осы атаумен аталады. Ерейментау арқылы республикалық маңызы бар Астана-Павлодар көлік жолы өтеді.

45. Ертіс – Қазақстандағы ең ірі өзен. Ол Шыңжан Ұйғыр автономиялық ауданының және Ресейдің территорияларынан өтеді.

Ертісті бойлай кеме қатынасының өтуі, сондай-ақ елді электр энергиясымен және сумен қамтамасыз етуі оның ел өміріндегі маңызын арттыра түседі.

46. Қазығұрт – тіршіліктің бастауы жайлы аңыздарға негіз болған көне тау атауы. Аңызда топан су басылғаннан кейін Нұқ пайғамбардың кемесі осы тауға тоқтаған делінеді. Қазығұрт маңы Түрік қағанаты құрылғанда Батыс орданың орныққан жеріне айналады. Бұл таудың атауы «Қорқыт ата кітабы» мен «Оғызнамада» кездеседі. Тәуке хан мен Төле бидің жайлауы болған бұл жердің табиғаты тамаша.

47. Қапшағай – Жетісу өңіріндегі көне дәуірдің таңбалы тастары сақталған мекен. Бұл жерде бүгінде қала, кәсіптік маңызы зор бөген, су электр станциясы орналасқан. Қапшағай халықтың ең көп демалатын жерлерінің бірі болып саналады.

48. Қарқаралы – Орталық Қазақстандағы тау және ұлттық табиғи парк атауы. Тарихи деректерде тау сілемдерінің етегін ала ағып жатқан шағын өзеннің табанында орналасқан елді мекен үстінен Орта Азия мен Сібір аралығындағы ұлы керуен жолы өткен. Қарқаралы тарихы ұлы Абайдың есімімен тығыз байланысты. Әкесі Құнанбай қажы Қарқаралыда көктөбелі күмбезді мешіт салдырып өз атын ұрпақтарына мәңгілік ескерткіш қылып қалдырады.

49. Қаратау – тау жоталарының атауы. Қазақстан жерінде Қаратау деп аталатын тау, жер-су атаулары көптеп кездеседі. Еуразияның түркі тілдес халықтар қоныстанған аймақтарындағы биіктігі орташа және аласа тау жоталары жаз айларында қар жымылғысы болмауына байланысты осылай аталған. Қаратау атауы — қазақтың тарихымен, ұлттық болмысымен біте қайнасып кеткен ономастикалық нысан, халқымыздың баспанасы, қарашаңырағы іспеттес рәмізге ие.

50. Қозыбасы – 1465 жылы Қазақ хандығы құрылған мекен. Этимологиялық мағынасы қозының басындай ғана тау-төбелі жер дегенді білдіреді. Мұхаммед Хайдар Дулатидің «Тарихи Рашиди» кітабында Шу бойы мен Қозыбасы қазақ хандығының құрылған жері ретінде көрсетіледі.

51. Қойлық – ежелгі дәуірдегі Жетісудағы ең ірі қала. Бұл атау

кей деректерде Қаялық (Қайлақ) түрінде де кездеседі. Қойлық «қой жайылымы» немесе «жайылымға ыңғайлы өңір» деген мағынаны білдіреді.

52. Медеу – Алматы маңайындағы әлемге әйгілі мұз айдыны. Алматы қаласынан 18 км жерде, Кіші Алматы шатқалынды орналасқан. Медеу Спорт Кешені — тек спорт жарыстары үшін ғана емес, сонымен қатар қала тұрғындары мен қала қонақтарының әсем табиғат аясында демалатын орны.

53. Наурызым – Қазақстанның солтүстігіндегі табиғи қорық. Ол табиғи байлығы жағынан біртума кереметтердің қатарында. Ғалымдар бұл қорықты жайлаулы Қазақстанның табиғат кешендерінің эталоны немесе орман, жайлау және су-батпақ ландшафтарының бірегей үйлесімі деп атайды.

54. Ойыл – Жайық алабындағы өзен. **Ұлы Жібек жолында орналасқан бұрынғы Көкжар, кезінде Алашорданың орталығы ретінде де жұртқа танымал болған өлке. Осы жерде алашордашылардың съезі өткен. Әйгілі Асан Қайғы бабамыздың өзі «Ойылда кенес қылмадың» деп жырлап кеткен.**

55. Оқжетпес – Бурабай көлінің жағасындағы тау, Көкшетау қыратының ең биік жері. Қазақ халқының атақты ақын-жыраулары Оқжетпесті өз шығармаларына арқау еткен. Оқжетпес тауы туралы ел арасында аңыз-әңгімелер де көп.

56. Ордабасы – қазақтың үш жүзі бас қосқан тарихи құрылтай өткізілген орын. Ол Оңтүстік Қазақстан облысындағы таулы өңір. Ордабасы тауының қойнауында 1726 жылы Орда тігіліп, қазақтың игі жақсыларының басы қосылып, жоңғар басқыншылығына қарсы күреске халықты жұмылдыру жайын ақылдасады. «Күлтөбенің басында күнде жиын» деген сөз сол заманнан қалған.

57. Отырар – Қазақстанның оңтүстігіндегі хандық дәуірдегі тарихи қала. Бұл қала 5 ғасырдың басынан белгілі. Күлтегін және Білге қағандардың құрметіне арналған көне түркі жазбаларында кездеседі. Отырар 5 – 15 ғасырларда Арал бойындағы көшпелі тайпалармен сауда жасайтын Иран мен Орта Азиядан Сібірге, Моңғолияға және Қытайға қатынайтын сауда жолындағы маңызды қала болды. Сол кезде әлемдегі аса ірі кітапхана және көптеген мешіт- медреселер болған.

58. Созақ – Қазақ хандығы астаналарының бірі болған тарихи қала. Созақ – қазақ тарихында айрықша орны бар киелі өлке, алғаш исламның нұры төгілген қасиетті аймақ. Созақта қасиетті орындар көп. Мұнда елін елдікке ұйыстырған Қарабура әулиенің кесенесі, Хақназар ханның кесенесі бар. Сонымен қатар бұл жерде 1930 жылы кеңестік жүйенің озбырлығына жауап ретінде Созақ көтерілісі өтеді.

59. Сайрам – Қазақстанның оңтүстігіндегі орта ғасырдағы ірі қалалардың бірі. XVI ғасырда Сайрам қазақ елінің сауда және мәдени дамуының ірі орталықтарының бірі болған. Ол ұлы ғұлама Қожа Ахмет Иассауидің кіндік қаны тамған жер. Қаланың орны тарихи ескерткіш ретінде сақталған. “Сайрам туралы Рисала” аталатын тарихи шығармада Сайрам қаласының салынуы, қасиетті жерлердің тарихы, Қожа Ахмет Иассауи, Ибраим ата, Қарашаш ана, Ләтіп ата, Мұстафа – Құл Ата туралы мәліметтер бар.

60. Сейхүн – Сырдария өзенінің ортағасырлық тарихи атауы. Ортағасырлық мұсылман жазбаларында өзен жұмақтағы төрт өзеннің бірінің атымен «Сейхун» деп аталған. Әмудария өзені болса, «Жейхун» деп аталған, бұл жұмақтағы төрт өзеннің тағы бірінің аты. Қазақстанда жергілікті тұрғындар оны күнделікті тілде «Дария» деп атайды.

61. Семей – Алашорданың астанасы болған тарихи қала. Ол алыс-жақын елдерден келетін сауда айналымы ғана емес, ғылым мен мәдениеттің рухани орталығы болған. Ол Ертіс өзенінің екі жағасына орналасқан.

62. Сырымбет – тарихи елдімекен, «Сырымбет» тарихи-этнографиялық мұражайы орналасқан. **Сырымбет тауының бөктерін Айғаным ханшаның ауылы мекендеген.** *Сырымбет баурайындағы аңыз-ертегіге айналған Уәлихановтар қонысы өзінің қайталанбас гажайып кейімен әлі де ел-жұртты қызықтыруда.*

63. Талас – Қазақстанның оңтүстігіндегі өзен, оның бойында көне тарихи ескерткіштер сақталған. Қырғызстан мен Қазақстан жерінен өтетін өзеннің бойына бөгендер мен каналдар салынып, егін суаруға пайдаланылады.

64. Тарбағатай – Шығыс Қазақстандағы таулы жота. Бұл өңірден ерте көшпенділердің тарихынан мәлімет беретін «Алтын - оба»

қорғандары табылған. Жер мен елдің тұтастығын сақтап қалған ұрпаққа ұран, халқына мақтан болған Қаракерей Қабанбай, Би Боранбай, Дәулетбай бабаларымыздың Тарбағатай өңірінің тумасы.

65. Тобыл – Қазақстанның солтүстік-батысындағы өзен. Кең жазық болып келген өзен жайылмасында шоқ қарағайлы орман өседі. Алабы тың және тыңайған жерлерді игерудің нәтижесінде республикадағы сансалалы ауыл шаруашылық дамыған басты астықты өңірге айналды. Қойнауынан темір кентасы, көмір асбест қорлары анықталды.

66. Торғай – тарихи-мәдени өңір. Торғай қаласы – ұлы даланың төсіне таққан алқасы, тарихтың алтын сандығы іспеттес. Торғай - Тайга мен Тұран өлкесінің ортасында жатқан кең де көлемді қазалы кең байтақ жер. Торғай – төрт ұғым, яғни Торғай елі, Торғай ойпаты, Торғай қыраты, Торғай қақпасы. Торғай тарихы тым көне. Ел тарихына қатынасты көптеген оқиғалар осы өңірде өткен.

67. Үстірт – Маңғыстау түбегіндегі қыратты аймақ. Маңғыстау таулы үстірті және Таукыр Тұран эпигерциндік платформасының шеткі аймағының қатпарлы негіздерінің көтерілуі нәтижесінде түзілген Мезокайназойдың жабын қабаты болып табылады. Қатпарлы негіздің тау жыныстары Маңғыстау таулы үстіртінің орталық бөлігі Қаратау мен оның оңтүстік шығысындағы Таукыр жүйесіне кіретін Қызылқияда жер бетіне шығып жатыр.

68. Іле - Жетісудағы ең ірі өзен. Өзенді бойлай орналасқан елдімекен Іле ауданы деп аталады. Ауданда суармалы егін шаруашылығы дамыған. Іле ауданы экономикалық – әлеуметтік жағынан облыстағы іргелі де ірі ауданның бірі.

69. Хантау – Жамбыл облысы, Мойынқұм ауданына қарасты таудың атауы, осы өңірде Қазақ хандығы құрылған. 1465 жылы Жәнібек пен Керей қазақ хандығының туын дәл осы Хантауда тіккен. Сол себепті оны тарихшылар қазақ хандығының алғашқы астанасы деп атап жүр.

70. Шыңғыстау – Сарыарқаның шығыс бөлігіндегі тау жотасы, тарихи өңір. Шыңғыстау тарихы көптеген әдеби шығармаларға арқау болған. Таулы Алтай мен Сарыарқа сияқты дамыған екі өркеніеттің арасында орналасқан мекеннің тарихи маңызы зор.

МАЗМҰНЫ

АЛҒЫСӨЗ.....	3
I БӨЛІМ	
ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ӨЛКЕСІНІҢ ТОПОНИМИКАЛЫҚ АХУАЛЫ.....	6
ӨСКЕМЕН ҚАЛАСЫ.....	11
РИДДЕР ҚАЛАСЫ.....	12
СЕМЕЙ ҚАЛАСЫ.....	12
БОРОДУЛИХА АУДАНЫ.....	13
ГЛУБОКОЕ АУДАНЫ.....	15
ЖАРМА АУДАНЫ.....	16
ЗЫРЯН АУДАНЫ.....	18
ҰЛАН АУДАНЫ.....	21
ШЕМОНАИХА АУДАНЫ.....	23
ҚОРЫТЫНДЫ.....	25
II БӨЛІМ	
ВВЕДЕНИЕ.....	28
ТОПОНИМИЧЕСКАЯ ПОЛОЖЕНИЯ	
ВОСТОЧНО - КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ.....	31
ГОРОД УСТЬ-КАМЕНОГОРСК.....	36
ГОРОД РИДДЕР.....	36
ГОРОД СЕМЕЙ.....	37
БОРОДУЛИХИНСКИЙ РАЙОН.....	38
ГЛУБОКОВСКИЙ РАЙОН.....	40
ЖАРМИНСКИЙ РАЙОН.....	41
ЗЫРЯНОВСКИЙ РАЙОН.....	43
УЛАНСКИЙ РАЙОН.....	46
ШЕМОНАИХИНСКИЙ РАЙОН.....	48
ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	50
ДЕРЕККӨЗ.....	53
ҚОСЫМШАЛАР	

Қосымша 1. Өскемен қаласындағы идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларының тізімі.....	55
Қосымша 2. Семей қаласындағы идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларының тізімі.....	68
Қосымша 3. Риддер қаласындағы идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларының тізімі.....	90
Қосымша 4. Бородулиха ауданына қарасты ауылдық округтердегі идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларының тізімі.....	96
Қосымша 5. Глубокое ауданына қарасты ауылдық округтердегі идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларының тізімі.....	112
Қосымша 6. Жарма ауданына қарасты ауылдық округтердегі идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларының тізімі.....	130
Қосымша 7. Зырян ауданына қарасты ауылдық округтердегі идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларының тізімі.....	135
Қосымша 8. Ұлан ауданына қарасты ауылдық округтердегі идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларының тізімі.....	151
Қосымша 9. Шемонаиха ауданына қарасты ауылдық округтердегі идеологиялық тұрғыдан ескірген көше атауларының тізімі.....	160
Қосымша 10. Тарихи жер-су атаулары.....	162

ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫНЫҢ ТАРИХИ ЖӘНЕ ҚАЗІРГІ АТАУЛАРЫ

**Корректоры: Д. Жарылғасын
Тех.редакторы: М. Шіменбаева
Компьютерде беттеген: С. Баубекова**

Редакцияның мекенжайы:

Қазақстан Республикасы
010000, Астана қаласы,
Сауран көшесі, 7а.
Тел. / факс: 8 (7172) 43-83-97
tilortalyk@mail.ru

Терілуге берілген күні 29.09.2017 ж.
Басуға қол қойылған күні 03.10.2017 ж.
Пішімі 60x84/1.16. Шартты баспа табағы 10.
Таралымы 250 дана.

Тапсырыс берушінің файлдарынан Қазақстан Республикасы
«Бүркіт ПРИНТ» ЖШС-де басылды.
010000, Астана қаласы, Д. Қонаев көшесі, 12/1.